

Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu

RAPORT METODYCZNY

Zespół autorów

(kolejność alfabetyczna):

Marta Bernacik
Ryszard Gawlik
Karolina Goś-Wójcicka
Marcin Czerwiński
Izabela Kamińska
Magdalena Kazanecka
Michał Kudłacz
Marta Bohdziewicz–Lulewicz
Magdalena Maślankiewicz
Sławomir Nałęcz
Agnieszka Pacut
Małgorzata Piwowarczyk
Tomasz Sekuła
Anna Strzebońska
Rafał Wilk

Kraków 2017

**Zamówienie jest współfinansowane przez Unię Europejską ze
środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020**

SŁOWNICZEK STOSOWANYCH SKRÓTÓW	5
Wprowadzenie	7
1. Cele i problematyka pracy badawczej.....	9
1.1. Cele, odbiorcy i uzasadnienie pracy badawczej z punktu widzenia polityk publicznych.....	9
1.2. Uwarunkowania rozwoju oraz metody badania spółdzielni – przegląd literatury przedmiotu ...	16
1.3. Obszary i podobszary działalności spółdzielni	19
1.3.1. Ekonomiczne aspekty działalności spółdzielni pracy, socjalnych, inwalidów i niewidomych	19
1.3.2. Społeczne aspekty działalności spółdzielni pracy, socjalnych, inwalidów i niewidomych ...	23
2. Organizacja i metody zbierania danych.....	27
2.1. Spis źródeł danych administracyjnych i pozaadministracyjnych razem z oceną ich jakości i stopnia przydatności na potrzeby badania	27
2.1.1. System Obsługi Dofinansowań i Refundacji – dane o pracodawcach korzystających z dofinansowania do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnością i/lub refundacji składek na ubezpieczenie społeczne.....	28
2.1.2. Rejestr Jednostkowych Pożyczek – dane na temat pożyczek udzielanych podmiotom ekonomii społecznej.....	36
2.1.3. Centralny System Teleinformatyczny SL2014	43
2.1.4. Mpips-02 – sprawozdanie o przychodach i wydatkach funduszu pracy	52
2.1.5. Baza ze sprawozdań serii Rb w zakresie wydatków budżetowych jednostek samorządu terytorialnego.....	57
2.1.6. System Przetwarzania Danych z Samorządów Powiatowych (SPDSP) – dofinansowanie ze środków PFRON wniesienia wkładu własnego osoby niepełnosprawnej do spółdzielni socjalnej	62
2.1.7. SP-3 - sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw.....	65
2.1.8. Roczna ankieta przedsiębiorstwa SP	69
2.1.9. Sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej (SHRIMP)	73
2.1.10. Dane pochodzące z formularzy podatkowych CIT-8 – zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu lub poniesionej straty przez podatnika podatku dochodowego od osób prawnych.	78

2.1.11. Dane pochodzące z załącznika do formularzy podatkowych CIT-8 dotyczące wartości otrzymanych i przekazanych darowizn	83
2.1.12. PIT-11/40, informacja o przychodach, dochodach, kosztach oraz o pobranych zaliczkach na podatek dochodowy od osób fizycznych	86
2.1.13. ZUS, dane pochodzące z Centralnego Rejestru Płatników Składek oraz Ubezpieczonych...	90
2.2. Przyjęte założenia przy doborze wskaźników wraz ze wstępną propozycją listy zmiennych i wskaźników określających uwarunkowania rozwojowe i efekty działania spółdzielni.....	94
2.2.1. Lista zmiennych i wskaźników określających efekty funkcjonowania wybranych typów spółdzielni.....	98
2.2.2. Lista zmiennych określających uwarunkowania rozwojowe wybranych typów spółdzielni i niewidomych	120
2.3. Opis etapów realizacji planowanego badania pilotażowego i plan analizy danych	122
Załączniki (w wersji elektronicznej).....	126
Załącznik nr 1. Podstawowe pojęcia dotyczące pracy badawczej	126
Załącznik nr 2. Dobre praktyki krajowe i zagraniczne w zakresie metodologii badania spółdzielni... ..	126
Załącznik nr 3. Uwarunkowania rozwoju podmiotów gospodarki społecznej w Polsce – kwerenda literatury.....	126
Załącznik nr 4. Instrumenty wsparcia publicznego dostępne dla spółdzielni inwalidów i niewidomych, spółdzielni pracy oraz spółdzielni socjalnych.	126
Załącznik nr 5. Opis obszary i podobszary badania efektów społecznych działalności spółdzielni	126
SPIS LITERATURY	127

SPIS TABEL

Tabela 1. Cel pracy badawczej w układzie hierarchicznym.....	10
Tabela 3. Przyjęte kryteria oceny jakości wskaźników w pracy badawczej.....	95
Tabela 4. Lista zmiennych i wskaźników określających efekty ekonomiczne funkcjonowania wybranych typów spółdzielni	98
Tabela 5. Lista zmiennych i wskaźników określających efekty społecznych funkcjonowania wybranych typów spółdzielni	112

Tabela 6. Lista zmiennych określających uwarunkowania rozwojowe wybranych typów spółdzielni inwalidów i niewidomych.....	120
--	-----

SPIS SCHEMATÓW

Schemat 1. Zakres analizy pracy badawczej.....	11
Schemat 2. Obszary i podobszary badania efektów ekonomicznych działalności spółdzielni	22
Schemat 3. Obszary i podobszary badania efektów społecznych działalności spółdzielni.	24

SŁOWNICZEK STOSOWANYCH SKRÓTÓW

- BGK - Bank Gospodarstwa Krajowego
- BJS – Baza Jednostek Statystycznych
- CEiDG - Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
- CIS – Centrum Informatyki Statystycznej
- EFS - Europejski Fundusz Społeczny
- FRW - Fundusz Rozwoju Wałbrzyskiego
- GUS - Główny Urząd Statystyczny
- JST - jednostki samorządu terytorialnego
- KRS - Krajowym Rejestrze Sądowym
- MF - Ministerstwo Finansów
- MRPIPS - Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- MR — Ministerstwo Rozwoju
- NIP - numer identyfikacji podatkowej
- OBM - operacyjna baza mikro danych
- OECD - Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
- OPS - ośrodek pomocy społecznej
- OWES - Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
- OZPS - Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
- PBSSP - Program Badań Statystycznych Statystyki Publicznej
- PFRON - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- POPT - Program Operacyjny Pomoc Techniczna
- POWER - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
- PES - podmiot ekonomii społecznej
- PKD - Polska Klasyfikacja Działalności
- PUP - powiatowy urząd pracy
- REGON - Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej

- ROPS - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
- SPDSP - System Przetwarzania Danych z Samorządów Powiatowych
- SODiR - Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji
- TERC - System identyfikatorów i nazw jednostek podziału administracyjnego
- TERYT - Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju
- TISE - Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych S.A.
- UE - Unia Europejska
- UOKiK - Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
- ZUS - Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WPROWADZENIE

Raport jest efektem realizacji pierwszego etapu pracy badawczej „Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu” finansowanej ze środków POPT, przygotowanej na zlecenie GUS. Celem pracy badawczej jest analiza uwarunkowań rozwoju oraz efektów działalności wybranych typów spółdzielni uprawnionych do korzystania ze wsparcia publicznego ze względu na prowadzenie działalności sprzyjającej włączeniu społecznemu i zawodowemu. Przedmiotem zainteresowania są więc wskazane w „Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020” trzy rodzaje spółdzielni: spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy oraz spółdzielnie inwalidów i niewidomych. Zostały one uznane za podmioty ekonomii społecznej uprawnione do korzystania ze wsparcia publicznego ze względu, na to że ich celem jest odpowiednio zatrudnienie oraz zatrudnienie osób niepełnosprawnych lub innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W przypadku spółdzielni socjalnych dodatkowym powodem objęcia wsparciem publicznym jest posiadanie cech przedsiębiorstwa społecznego, takich jak demokratyczne zarządzanie czy zakaz dystrybucji zysku.

W rozdziale pierwszym raportu przedstawiono konceptualizację i operacjonalizację problemu badawczego. Omówiono zakres pracy badawczej definiując szczegółowo cele i odbiorców pracy, a także jej użyteczność z punktu widzenia prowadzonych polityk publicznych. Ponadto, na podstawie przeglądu literatury przedmiotu, przeanalizowano zidentyfikowane we wcześniejszych badaniach uwarunkowania rozwoju oraz metody badania organizacji spółdzielczych. W rozdziale drugim poddano analizie źródła dostępnych danych statystyki publicznej i danych administracyjnych oraz przygotowano propozycje wskaźników efektywności działania spółdzielni w najważniejszych dla ich celów wymiarach działalności. Ponadto przedstawiono uwarunkowania zewnętrzne i czynniki wewnętrzne mogące wpływać na wspomniane efekty. Zgodnie z założeniami pracy badawczej szczególną uwagę poświęcono finansowym i niefinansowym instrumentom wsparcia publicznego oraz oczekiwanym efektom, które mogą one przynieść. Na koniec przedstawiono plan analizy danych oraz przewidywane etapy realizacji badania pilotażowego w ramach drugiej części pracy badawczej. Podsumowanie prac przedstawiono w zakończeniu. Uzupełnienie raportu stanowią załączniki, będące szczegółowym omówieniem wybranych treści, wskazanych w raporcie.

Głównymi odbiorcami informacji wynikowych, powstających w ramach pracy badawczej, będą instytucje zajmujące się rozwojem gospodarki społecznej (ekonomii społecznej) na szczeblu krajowym, a także na poziomie regionalnym. Odbiorcami wyników badania w tym zakresie będą również sami spółdzielcy i reprezentujące ich organizacje.

W realizacji niniejszej pracy badawczej wykorzystano zasoby i doświadczenia statystyki publicznej. GUS jest instytucją prowadzącą REGON i posiadającą możliwości prawne oraz doświadczenie w tworzeniu na tej podstawie aktualnych operatów oraz realizacji regularnych badań dotyczących kondycji ekonomicznej i efektów działalności zarówno przedsiębiorstw, jak i organizacji społecznych. Potencjał ten pozwala na właściwe przeprowadzenie badania wybranych typów spółdzielni, a w efekcie – na zaspokojenia potrzeb poznawczych dotyczących uwarunkowań i efektów ich funkcjonowania.

Raport metodyczny przygotował zespół składający się z pracowników resortu statystyki publicznej oraz ekspertów posiadających doświadczenie w badaniu podmiotów gospodarki społecznej.

1. CELE I PROBLEMATYKA PRACY BADAWCZEJ

W tym rozdziale zostały przedstawione podstawowe informacje na temat celu i problematyki prowadzonych prac badawczych, w tym prace już wykonanych, jak też ujętych w raporcie jako zaplanowane do realizacji w toku dalszych działań, wraz z identyfikacją stanu zastanego badań nad funkcjonowaniem spółdzielni pracy, spółdzielni inwalidów i niewidomych oraz spółdzielni socjalnych.

1.1. Cele, odbiorcy i uzasadnienie pracy badawczej z punktu widzenia polityk publicznych

Ogólnym celem badania realizowanego w ramach pracy badawczej „Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu” jest analiza uwarunkowań rozwoju oraz efektów działalności wybranych typów spółdzielni uprawnionych do korzystania ze wsparcia publicznego ze względu na prowadzenie działalności sprzyjającej włączeniu społecznemu i zawodowemu (spółdzielnie socjalne¹, spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych)². Cel badania będzie realizowany w trzech perspektywach – diagnostycznej, poznawczej i metodycznej. W tabeli nr 1 przedstawiono cel pracy badawczej w układzie hierarchicznym.

W wymiarze diagnostycznym celem badania jest zapewnienie danych niezbędnych do dokonywania wielowymiarowej diagnozy spółdzielni. Analiza tych danych może dostarczyć informacji użytecznych do projektowania wsparcia publicznego kierowanego do wybranych spółdzielni oraz ewaluacji. W tym zakresie głównymi odbiorcami wyników niniejszej pracy badawczej będą władze publiczne odpowiedzialne za politykę społeczną, w tym politykę rynku pracy i politykę spójności społecznej. Na poziomie centralnym będzie to MRPiPS oraz MR, natomiast na poziomie regionalnym będą to w szczególności ROPS oraz OWES. Ponadto, zakłada się, że wynikami pracy badawczej zainteresowane powinny być m.in. badane spółdzielnie i organizacje je zrzeszające, środowiska naukowe i media, a poprzez media - pojedynczy obywatele, jako potencjalni klienci lub partnerzy biznesowi wybranych spółdzielni.

¹ Podmioty działające na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. 2006 r. Nr. 94 poz. 651 z późn. zm.), a w sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie do spółdzielni socjalnej stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2017 r. poz. 1560 z późn. zm.).

² Podmioty działające na podstawie ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2017 r. poz. 1560 z późn. zm.).

W wymiarze poznawczym celem badania jest upowszechnianie wiedzy na temat specyfiki i efektów działalności badanej grupy spółdzielni.

Tabela 1. Cel pracy badawczej w układzie hierarchicznym

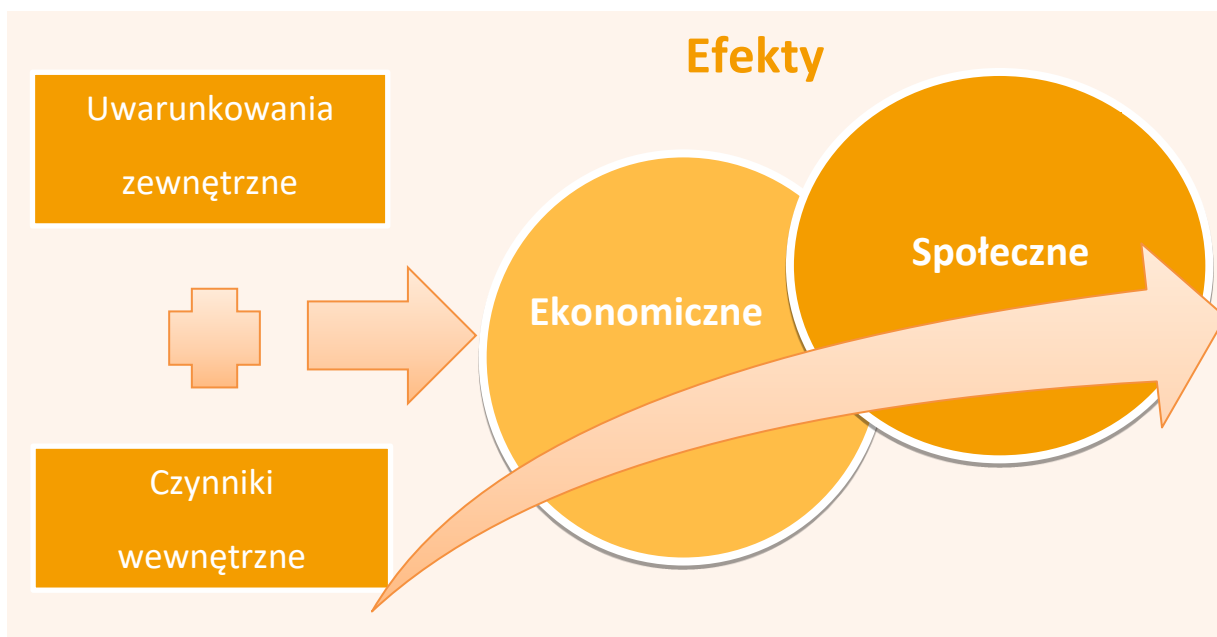
I poziom celu	Cel główny 1: Poznanie czynników zapewniających zdolność wybranych typów spółdzielni do trwałego działania.	Cel główny 2: Poznanie czynników zapewniających zdolność wybranych typów spółdzielni do rozwoju.
II poziom celu	Cel szczegółowy 1.1: Diagnoza <i>(rozumiana jako identyfikacja i analiza)</i> efektów działalności wybranych typów spółdzielni	Cel szczegółowy 2.1: Diagnoza <i>(rozumiana jako identyfikacja i analiza)</i> uwarunkowań rozwoju wybranych typów spółdzielni
III poziom celu	Cel szczegółowy 1.1.1: Określenie wpływu instrumentów publicznego wsparcia na efekty działalności wybranych typów spółdzielni	Cel szczegółowy 2.1.1: Określenie wpływu instrumentów publicznego wsparcia na rozwój (załącznik nr 1) wybranych typów spółdzielni

Źródło: opracowanie własne

Ponadto, praca badawcza w metodycznym wymiarze, pozwoli na zbudowanie instrumentarium do opisu warunków rozwojowych oraz efektów działalności badanej grupy podmiotów, a głównym odbiorcą wyników będą instytucje podejmujące się prowadzenia badania wybranych typów spółdzielni lub też sektora spółdzielczego albo ekonomii społecznej jako całości. Szczególne znaczenie mają w tym zakresie GUS i MRPiPS ze względu na realizację projektu „Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej” w ramach POWER 2014-2020. Jednym z kluczowych celów projektu POWER jest opracowanie i udostępnienie wskaźników monitorujących kondycję podmiotów ekonomii społecznej, w tym objętych niniejszą pracą badawczą typów spółdzielni. Zaprojektowane wskaźniki do pomiaru zarówno efektów działalności, jak i uwarunkowania rozwoju będą stanowić uzupełnienie prac prowadzonych w ramach projektu POWER .

Szczegółowo zakres badania został zdefiniowany i zoperacjonalizowany w kolejnych podrozdziałach. W tym miejscu należy jednak zaznaczyć wielowymiarowość zagadnienia badawczego, która uzasadnia zwrócenie uwagi na identyfikację i analizę uwarunkowań i czynników (załącznik nr 1) wpływających na zdolność do trwałego działania i rozwoju (załącznik nr 1) oraz pomiar i analizę efektów ekonomicznych i społecznych podejmowanych przez spółdzielnie działań w określonych warunkach (schemat 1.).

Schemat 1. Zakres analizy pracy badawczej

Źródło: opracowanie własne

Zamykając kwestię zakresu badania i jego odbiorców, trzeba jeszcze dodać, że geograficzny zakres badania stanowi terytorium RP, natomiast okres, którego dotyczy badanie, to głównie 2017 r., choć w miarę możliwości analiza będzie obejmować też kilka lat poprzedzających. Podstawowym źródłem danych do analizy będą bazy prowadzone przez jednostki administracji publicznej, ale przeprowadzono także weryfikację danych gromadzonych przez podmioty niepubliczne takie jak spółdzielcze związki rewizyjne (dane pozaadministracyjne), aby ograniczyć konieczność pozyskiwania danych bezpośrednio od respondentów. Pozostałe dane do obliczania wskaźników oraz zmiennych zostaną pozyskane z badania pilotażowego planowanego do realizacji w pierwszym półroczu 2018 r.

Znaczenie problematyki pracy badawczej z punktu widzenia polityk publicznych

W efekcie dostrzeżenia silnej współzależności pomiędzy rozwojem gospodarczym i społecznym, tworzone oraz implementowane na przestrzeni ostatnich lat strategie rozwoju (zarówno te opracowane na poziomie europejskim, jak i krajowe), charakteryzuje dążenie do budowania prężnych gospodarek sprzyjających jednocześnie włączeniu społecznemu, cechujących się wysokim poziomem zatrudnienia, a także zapewniających wysoki poziom spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej.

Jednym z kluczowych instrumentów odpowiadających na współczesne wyzwania o charakterze społecznym, w tym potrzebę wzmożenia działań w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jest ekonomia społeczna (gospodarka społeczna).

Działalność podmiotów ekonomii społecznej, do których zaliczane są m.in. wybrane typy spółdzielni, oparta na prymacie celów społecznych nad ekonomicznymi, ukierunkowana na reintegrację społeczno-zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, stanowi ważny element polityki wzrostu zatrudnienia i integracji społecznej. Ponadto, działalność podmiotów gospodarki społecznej, jest istotna dla kreowania rozwoju lokalnego, m.in. poprzez aktywizację i integrację lokalnych społeczności oraz tworzenie możliwości dostarczania usług społecznych użyteczności publicznej.

Potencjał ekonomii społecznej i możliwości wynikające z jej rozwoju są silnie akcentowane na poziomie UE. Instytucje europejskie (np. Komisja Europejska, Rada Europejska, Parlament Europejski, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny) zwracają uwagę na potrzebę budowania ekosystemu rozwijającego przedsiębiorczości społecznej, społecznym innowacjom mającym na celu inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu [Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, 2014, str. 17-18].

Zainteresowanie sektorem gospodarki społecznej i korzyściami, jakie mogą wynikać z jej rozwijania, wyrażone na poziomie UE, stało się wyraźnym sygnałem dla państw członkowskich Unii, do systemowego wzmacniania jej rozwoju, co następnie znalazło przełożenie na rozwiązania kreowane w tym obszarze na poziomie poszczególnych państw członkowskich.

- na poziomie UE chęć kreowania rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną, w tym wykorzystanie potencjału ekonomii społecznej w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy i kreowania innowacji społecznych sprzyjających włączeniu społecznemu wyrażonemu w **Strategii Europa 2020 – Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju**

sprzyjającego włączeniu społecznemu [komunikat Komisji Europa 2020..., 2010], będącej długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego UE na lata 2010-2020;

- licznych komunikatach Komisji Europejskiej, dotyczących działalności podmiotów ekonomii społecznej oraz wspierania ich rozwoju [Krajowy Program..., 2014, str. 14-18].

W Polsce ekonomia społeczna została opisana w kluczowych dokumentach strategicznych wskazujących i charakteryzujących kierunki rozwoju kraju, tj. w :

- *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności*³;
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020* (z perspektywą do 2030 r.), przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r., stanowiącej najważniejszy obecnie dokument programowy w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej Polski⁴;
- zapisach strategii zintegrowanych, w tym w *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Strategii Sprawne Państwo, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki*.⁵

Następstwem uznania ekonomii społecznej (gospodarki społecznej) za jeden z kluczowych instrumentów w sferze zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także uwzględnienia jej w zapisach krajowych dokumentów strategicznych, było poświęcenie jej odrębnego Programu, będącego dokumentem operacyjno-wdrożeniowym służącym realizacji zapisów strategii – *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej* (KPRES). Program został przyjęty przez Radę Ministrów 12 sierpnia 2014 r. Wskazano i scharakteryzowano w nim kluczowe kierunki interwencji publicznej mające służyć kształtowaniu jak najlepszych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej

³ W „Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia Fala Nowoczesności”, w celu „Poprawa spójności społecznej”, zawarto cel operacyjny 3.1. pn. „Wprowadzenie zmian w systemie świadczeń”, mając na uwadze to, aby wsparcie trafiło do grup realnie go potrzebujących oraz rozbudowę systemu wsparcia opartego na usługach społecznych, w tym świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej.

⁴ SOR formalnie zastąpiła obowiązującą wcześniej *Strategię Rozwoju Kraju 2020*. W ramach SOR odniesienia do działalności podmiotów ekonomii społecznej i potrzeby wspierania ich rozwoju są obecne w celu szczegółowym I pn. „Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną” oraz celu szczegółowym II pn. „Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony”, w części dotyczącej wsparcia grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienia spójności działań na rzecz integracji społecznej, a także w części dotyczącej poprawy dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych.

⁵ Zapisy dotyczące ekonomii społecznej znajdowały się w dotychczasowych brzmieniach strategii zintegrowanych. Obecnie, w związku z przyjęciem SOR, aktualizowane są strategie, w tym także zapisy dotyczące ekonomii społecznej.

i przedsiębiorstw społecznych w Polsce, co prowadzić ma do realizacji kluczowych celów rozwojowych kraju.

W ramach KPRES scharakteryzowano poszczególne typy podmiotów ekonomii społecznej, wśród których zostały uwzględnione wybrane w pracy badawczej typów spółdzielni: spółdzielnie socjalne – jako przedsiębiorstwa społeczne, a spółdzielnie inwalidów i niewidomych oraz spółdzielnie pracy – jako podmioty sfery gospodarczej, które zostały utworzone w związku z realizacją celu społecznego, bądź dla których leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej.

Ponadto, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy oraz spółdzielnie inwalidów i niewidomych zostały zaliczone do podmiotów ekonomii społecznej w ramach *Wytycznych Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 października 2016 r. w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*⁶, a także zostały ujęte w założeniach do projektu ustawy o ekonomii społecznej i solidarnej.

Ujęcie wskazanych typów spółdzielni w katalogu podmiotów ekonomii społecznej, a co za tym idzie uwzględnienie ich w ramach dokumentów strategicznych i programowych oraz objęcie ich instrumentami wsparcia publicznego, świadczy o dużej roli i ich znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Według założeń polityk publicznych wyżej wymienione typy spółdzielni przyczyniają się do tworzenia miejsc pracy, kreowania innowacji społecznych sprzyjających włączeniu społecznemu, a także reintegracji zawodowej i społecznej obejmuje wiele korzyści społecznych i gospodarczych m.in. zmniejszanie poziomu bezrobocia i związanych z tym wydatków na zasiłki i pomoc społeczną oraz zwiększanie przychodów państwa z tytułu podatków od dochodów, konsumpcji. Ważne są też trudniej mierzalne pozytywne efekty na poziomie jednostki, a także na poziomie społeczności lokalnej. Są one z jednej strony związane z uczestnictwem w życiu zawodowym i społecznym, możliwością samodzielnego pozyskania dochodu i zaspokojenia potrzeb gospodarstwa domowego, indywidualnej satysfakcji i samorealizacji, a z drugiej – ograniczają wykluczenie społeczne i zagrożenie społeczności lokalnych zjawiskami patologicznymi.

Dostęp do rzetelnych informacji na temat powstawania i funkcjonowania spółdzielni, w tym uwarunkowań mających wpływ na trwałość działania i możliwości rozwoju tych podmiotów, stanowi niezbędny element programowania (w tym w szczególności formułowania diagnozy), realizacji i ewaluacji polityk publicznych w zakresie ekonomii społecznej, zarówno na poziomie krajowym, jak

⁶ https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/27996/wytyczne_CT9_24.pdf

i regionalnym. Możliwość wspierania rozwoju tych podmiotów jest ściśle uzależniona od zasobu wiedzy na temat warunków ich funkcjonowania oraz efektów przez nie osiągniętych.

1.2. Uwarunkowania rozwoju oraz metody badania spółdzielni – przegląd literatury przedmiotu

Spółdzielnie socjalne, pracy, inwalidów i niewidomych stanowiły przedmiot badań i analiz podejmowanych przez przedstawicieli środowiska akademickiego oraz instytucje publiczne i prywatne w kraju i zagranicą. Wskazane powyżej spółdzielnie które były analizowane jako element składowy gospodarki społecznej (ekonomii społecznej) lub przedsiębiorczości społecznej. Rozumienie wspomnianych terminów ani na gruncie literatury krajowej, ani i światowej nie jest tożsame⁷. Abstrahując od omawiania różnic definicyjnych w tym zakresie⁸ przyjęto, iż opisują one obszar gospodarki, w którym organizacje (posiadające różną formę organizacyjno-prawną) w unikatowy sposób łączą cele społeczne z rynkowymi metodami działania⁹.

W załączniku nr 2 przedstawiono wyniki przeglądu literatury krajowej poświęconej czynnikom sprzyjającym lub hamującym powstawanie, trwałość i rozwój organizacji realizujących cele społeczne i ekonomiczne. Innymi słowy do analizy włączono opracowania odnoszące się do kwestii barier rozwoju, czynników sukcesu, kluczowych okoliczności rozwoju podmiotów gospodarki społecznej, uwzględniających różne typy spółdzielni. Przedstawione w załączniku artykuły naukowe stanowią efekt selekcji i analizy opracowań zamieszczonych w wybranych źródłach krajowych (tj. Katalog Zbiorów Polskich Bibliotek Naukowych¹⁰, portale internetowe¹¹, półrocznik pt. „Ekonomia Społeczna”¹², opracowania eksperckie przygotowane na zlecenie instytucji publicznych np. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, strony/portale prowadzone przez regionalne ośrodki polityki społecznej). Na tej podstawie w sumie przeanalizowano ponad 400 opracowań, wybierając te o charakterze empirycznym, wprost odnoszące się do zagadnienia uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości społecznej/ekonomii społecznej/gospodarki społecznej. W załączniku nr 2 przedstawiono informacje na temat analizowanych opracowań charakteryzując takie elementy jak: cel badań, typ respondentów (forma prawna oraz wielkość badanej populacji), sposób realizacji badania (ilościowe, jakościowe) oraz główne wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy.

⁷ Szerzej na ten temat m.in.: [Pacut, 2015], [Leś, 2008], [Zboroń, 2015], [Grewiński, Wronka, 2012].

⁸ Nie stanowi to głównego celu projektu badawczego pt. „Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu”.

⁹ Niniejsze ujęcie jest zbieżne z zapisami Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej.

¹⁰ <http://katalog.nukat.edu.pl>

¹¹ www.ekonomiaspoleczna.pl, www.gospodarkaspoleczna.pl, www.researchgate.net.

¹² Tj. www.ekonomiaspoleczna.msap.pl. Przedmiotem analizy były teksty o charakterze empirycznym opublikowane w latach 2011-2016.

Przedstawione w załącznik nr 3 wnioski z badań świadczą o zainteresowaniu tematem gospodarki społecznej w środowisku akademickim i środowisku administracji, choć dotychczasowy stan wiedzy na ten temat ocenić należy jako skromny, biorąc pod uwagę liczbę opracowań, zwłaszcza tych o charakterze empirycznym wprost dotyczących organizacji spółdzielczych.

Dotychczasowy dorobek badawczy w tym zakresie wskazuje na różnorodność uwarunkowań wpływających na przedsiębiorczość społeczną w Polsce, w tym działalność organizacji zaliczanych do sektora spółdzielczego. Przedstawione wyniki badań świadczą o znaczeniu czynników wewnętrznych (tj. rola lidera, przedsiębiorcze podejście, kultura organizacyjna, podejście do pracy, postawa osób zaangażowanych w działalność podmiotu), jak i uwarunkowań o charakterze zewnętrznym (np. społecznych, prawnych, ekonomicznych, instytucjonalnych). Przywołane prace empiryczne mocniej koncentrują się na perspektywie mikro lub mezo, podejmując temat zachowań przedsiębiorczych, w tym uwarunkowań endogenicznych dla rozwoju gospodarki społecznej. Jednocześnie sygnalizują potencjał nowego nurtu badań nad przedsiębiorczością, w którym zagadnienie to interpretuje się eksponując jego kontekst, na który składają się społeczno-kulturowe i polityczno-instytucjonalne wymiary [Starnawska, 2014, s. 99-100; Baczek, Ogrocka 2008]. Wpływają one na motywacje, zasoby tworząc ogólne warunki, które wspierają lub ograniczają rozwój tego typu aktywności [Ibidem]. Ten nurt badań nad gospodarką społeczną, koncentrujący się na wpływie otoczenia na zachowanie przedsiębiorców, jest w ocenie autorów raportu z mniejszym stopniem rozpoznany w literaturze krajowej. Uzasadniając potrzebę wypełnienia istniejącej luki informacyjnej w ramach statystyki publicznej, warto zwrócić uwagę na to, iż jest on równocześnie zasadny z uwagi na specyfikę sektora przedsiębiorczości społecznej i gospodarki społecznej w ujęciu europejskim. Akcentuje się w nim bowiem znaczenie mechanizmów publicznych, rolę polityk publicznych – ukazując je, jako jeden z nurtów, który dały początek przedsiębiorstwom społecznym [Leś, 2008, s. 40; Defourny, Nyssens 2010; Pestoff, Hulgård 2015].

Wnioski wynikające z dotychczas przeprowadzonych analiz zostały wykorzystane w projektowaniu badania realizowanego w ramach pracy badawczej „Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu” w szczególności na etapie definiowania uwarunkowań i czynników rozwoju wybranych typów spółdzielni (por. pkt. 2.2.3 raportu).

Należy dodać, iż zasadnicze znaczenie dla projektowanych badań mają przedsięwzięcia i analizy podejmowane w Polsce, wprost adresowane do organizacji spółdzielczych, tj. Monitoring spółdzielni socjalnych [2014], Nałęcz, Konieczna [2008], Monitoring przedsiębiorstw społecznych w Małopolsce [2010], Monitoring przedsiębiorstw społecznych w Wielkopolsce. Wykorzystane tam metody

organizacji badań, narzędzia, wskaźniki zostały wskazane poniżej i szczegółowo omówione w załączniku nr 2.

Metody badania organizacji spółdzielczych

Kwerenda literatury przedmiotu została również przeprowadzona pod kątem zidentyfikowania tzw. dobrych praktyk w zakresie metodologii badania podmiotów spółdzielczych. W tym celu przeanalizowano źródła krajowe (por. informacja powyżej) i zagraniczne (w tym: 29 raportów na temat sytuacji przedsiębiorstw społecznych w krajach europejskich, które zostały przygotowane na zlecenie Dyrektoriatu Generalnego ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych oraz Włączenia Społecznego w ramach projektu „A map of social enterprises and their eco-systems in Europe” [2014], raporty OECD, Global Entrepreneurship Monitoring oraz inne źródła pozaeuropejskie odnoszące się do badania podmiotów spółdzielczych). W wyniku przeprowadzonej kwerendy literatury zidentyfikowano i przeanalizowano 40 dobrych praktyk dotyczących badania podmiotów gospodarki społecznej, przedsiębiorczości społecznej, w tym organizacji spółdzielczych. Za szczególnie istotne i interesujące dla planowanych w ramach projektu badań uznano następujące prace:

- Badanie spółdzielni socjalnych we Włoszech,
- Społeczny audyt spółdzielni na Filipinach,
- Monitoring spółdzielni socjalnych w Polsce,
- Monitoring spółdzielni pracy w Polsce,
- Monitoring spółdzielni socjalnych w subregionie poznańskim,
- Monitoring przedsiębiorstw społecznych w Małopolsce.

Wymienione prace zostały one szczegółowo omówione w załączniku nr 2 według następującego schematu:

- Podstawowe informacje o systemie (zbierania danych),
- Cele systemu monitorowania oraz sposób wykorzystania danych w praktyce,
- Obszary/działania monitorowane,
- Proponowane wskaźniki,
- Organizacja (kto zbiera dane, w jaki sposób, z jaką częstotliwością),
- Element wyróżniający dobrą praktykę,
- Dodatkowe uwagi,
- Źródło.

1.3. Obszary i podobszary działalności spółdzielni

W tej części raportu zostały opisane obszary i podobszary działalności spółdzielni pracy, spółdzielni inwalidów i niewidomych oraz spółdzielni socjalnych, które zostały wybrane do zbadania ze względu na cel i założenia projektu opisane w punkcie 1.1. Zarówno efekty działalności badanych spółdzielni jak też czynniki i uwarunkowania ich trwałości oraz rozwoju zostały przedstawione w dwóch wymiarach, tj. w wymiarze ekonomicznym oraz w wymiarze społecznym.

1.3.1. EKONOMICZNE ASPEKTY DZIAŁALNOŚCI SPÓŁDZIELNI PRACY, SOCJALNYCH, INWALIDÓW I NIEWIDOMYCH

Zgodnie z ustawą z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U.1982 nr 30 poz.210 z późn. zm) „spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób [...], które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą” (art. 1). Zatem działalność gospodarcza jest podstawą bytu spółdzielni i to skala działalności ekonomicznej spółdzielni oraz trwałość jej działania lub możliwości ekspansji stanowią o tym, na jaką skalę mogą być zaspokojone potrzeby społeczne, dla których realizacji dana spółdzielnia została utworzona.

W tym kontekście ważnymi efektami ekonomicznymi, wpływającymi zresztą także na możliwości realizacji celów społecznych, jest ogólna suma przychodów spółdzielni, dynamika tych przychodów, a także ich struktura – ze szczególnym uwzględnieniem stabilnych źródeł przychodu, takich jak sprzedaż własnych produktów i usług oraz z uwzględnieniem instrumentów wsparcia publicznego. Stabilność i potencjał rozwojowy w dłuższej perspektywie w znacznej mierze wynika też z wyników ekonomicznych osiągniętych w latach poprzednich, dlatego istotnym elementem badania będą także wskaźniki, które uwzględniają wyniki ekonomiczne kształtowane zarówno przez przychody, jak i koszty oraz sposób wydatkowania ewentualnych nadwyżek bilansowych. Ponadto w analizie trwałości ekonomicznej badanych spółdzielni uwzględnione zostały wskaźniki płynności, zadłużenia, wskaźniki kapitałowo-majątkowe oraz zaangażowanie w inwestycje, w poziom amortyzacji środków trwałych, a także ewentualne zaległości w regulowaniu należności publiczno-prawnych.

Poza wskaźnikami związanymi z wielkością obrotów finansowych w przypadku spółdzielni pracy, spółdzielni socjalnych oraz spółdzielni inwalidów i niewidomych, ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze oraz ustawa o spółdzielniach socjalnych wskazują również inną, ważną zarówno w wymiarze ekonomicznym jak i społecznym, miarę efektów działalności gospodarczej. Są nią zasoby pracownicze, jakie w ramach swojej działalności gospodarczej badane spółdzielnie wykorzystują zatrudniając zresztą w pierwszym rzędzie swoich członków. Zobowiązuje je do tego art. 181 Prawa Spółdzielczego i art. 2.1 ustawy o spółdzielniach socjalnych stanowiąc, że przedmiotem działalności

badanych w niniejszej pracy badawczej jest „prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków” spółdzielni. Zapisy te uzupełnia art. 182, par. 1 Prawa Spółdzielczego zgodnie, z którym „spółdzielnia i członek spółdzielni mają obowiązek pozostawania ze sobą w stosunku pracy”. Biorąc pod uwagę, że zatrudnienie dotyczy przede wszystkim członków spółdzielni można oczekiwać, że warunki zapewnianego przez spółdzielnię zatrudnienia będą bardziej atrakcyjne niż dostępne warunki zatrudnienia na lokalnym czy branżowym rynku¹³.

Korzystając z doświadczeń Badania Spółdzielczości Polskiej ¹⁴, atrakcyjność zatrudnienia w spółdzielniach będzie mierzona poprzez stosunek udziału kosztów pracy w kosztach ogółem [por. Nałęcz, Konieczna 2008, str. 73]. Oczywiście ogólne koszty pracy wynikają ze skali zatrudnienia i wysokości zarobków. Analizując jednak wysokość wynagrodzenia za pracę w spółdzielniach należy wziąć pod uwagę, że w spółdzielniach socjalnych wynagrodzenia są jedynym sposobem dystrybucji środków uzyskanych za produkty i usługi spółdzielni, podczas gdy w pozostałych dwóch typach badanych spółdzielni pracy, inwalidów i niewidomych alternatywną wobec wynagrodzenia za pracę formą dystrybucji środków dla pracowników może być np. wypłata nagród z zysku. Czynniki mającymi wpływ na wysokość wynagrodzeń, które muszą być uwzględnione przy określaniu spółdzielczego efektu wynagrodzeniowego netto, powinny być występujące wśród polskich przedsiębiorstw branżowe i geograficzne zróżnicowania płac, jak również zróżnicowania wynikające z cech pracowników takich jak wykształcenie, wiek, płeć czy niepełnosprawność.

Należy też wziąć pod uwagę, że w spółdzielniach, dla których podstawowym problemem jest trwałość funkcjonowania przedsiębiorstwa i stosujących bardzo niskie stawki wynagrodzeń, podstawowym wskaźnikiem efektywności ekonomicznej będzie etatowy wymiar zatrudnienia przypadający na jednego pracownika. Dotyczy to zwłaszcza małych spółdzielni socjalnych działających w obszarach wysokiego bezrobocia.

Ze względu na dużą skalę i różnorodność instrumentów wsparcia publicznego skierowanego do badanych w niniejszej pracy badawczej bardzo ważne jest uwzględnienie tego wsparcia jako czynnika

¹³ Należy wspomnieć, że ustawodawca dopuścił, jeżeli jest to przewidziane w statucie spółdzielni, możliwość zatrudniania „wszystkich lub niektórych członków nie na podstawie spółdzielczej umowy o pracę, lecz na podstawie umowy o pracę nakładczą, umowy zlecenia lub umowy o dzieło, jeżeli jest to uzasadnione rodzajem działalności spółdzielni” (art. 201 par. 1 Prawa Spółdzielczego), jednak kwestia samego istnienia możliwości prawnych pracodawcy w zakresie oferowanego rodzaju zatrudnienia ma tu mniejsze znaczenie.

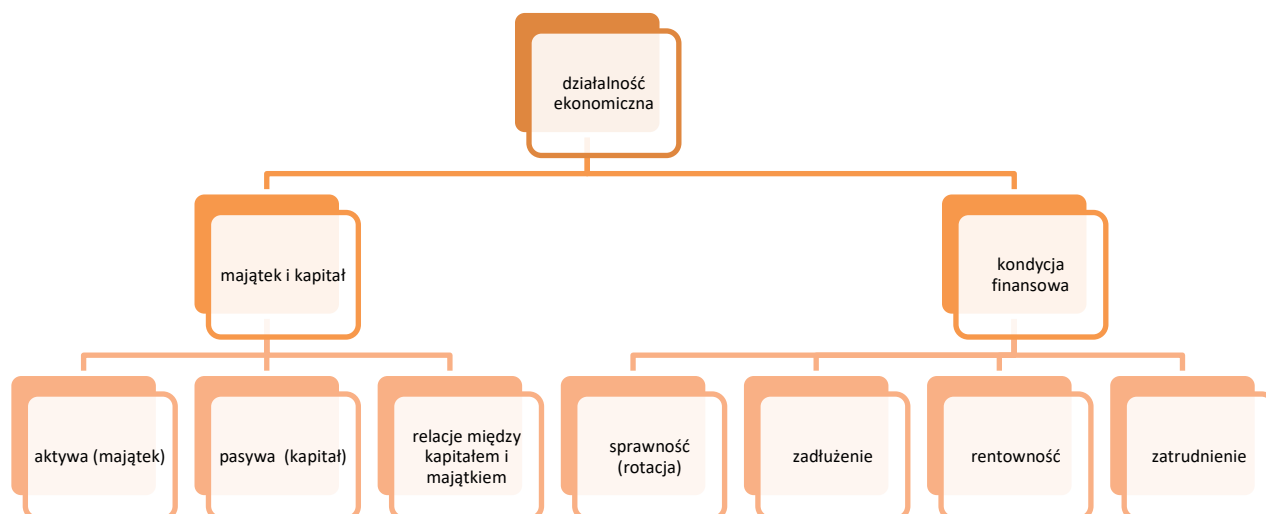
¹⁴ Badanie Spółdzielczości Polskiej (BSP) przeprowadził zespół badawczy Krajowego Obserwatorium Gospodarki Społecznej pod kierunkiem dr S. Nałęcza działający w latach 2005-2008 w Instytucie Studiów Politycznych PAN w ramach Partnerstwa na Rzecz Rozwoju „Tu jest praca” finansowanego ze środków EQUAL, z Europejskiego Funduszu Społecznego.

kształtującego kondycję ekonomiczną badanych spółdzielni zarówno na etapie ich powstawania, jak też na etapach późniejszych. W niniejszej pracy badawczej planowana jest w szczególności analiza wpływu na efekty ekonomiczne spółdzielni takich instrumentów wsparcia publicznego jak: jednorazowe wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności, dotacje, refundacje, zlecenia od instytucji publicznych, ulgi lub zwolnienia z podatków i opłat publiczno-prawnych, pożyczki, nieodpłatne lub ulgowe udostępnienie lokalu lub sprzętu, nieodpłatne usługi doradcze, księgowe itp. (patrz: załącznik nr 4).

Rezultatem podjętych prac w zakresie ekonomicznego wymiaru funkcjonowania spółdzielni jest wskazanie dwóch kluczowych obszarów, które zostały objęte badaniem: majątek i kapitał oraz kondycja finansowa spółdzielni. W ramach wyodrębnionych podobszarów, poza samym majątkiem i kapitałem. Ponadto, w obszarze kondycji finansowej spółdzielni, wydzielone zostały takie aspekty ekonomicznej oceny sytuacji finansowej jak: sprawność (rotacja), płynność i zadłużenie oraz rentowność spółdzielni. Ze względu na wynikający z uregulowań ustawowych prymat funkcji zatrudnieniowej nad zyskiem w przynajmniej dwóch z trzech typów badanych spółdzielni (spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie socjalne), ważną miarą ekonomicznych efektów działalności powinno być zatrudnienie – wyodrębnione jako kolejny podobszar analizy – i to zarówno pod względem jego skali mierzonej etatami, atrakcyjnością warunków zatrudnienia w zakresie formy prawnej zatrudnienia i związanej z nią trwałości, jakości zabezpieczeń socjalnych, ale także w zakresie wysokości wynagrodzenia. Wyniki w tym zakresie powinny odnosić się do płacy minimalnej oraz średniego wynagrodzenia w danej branży gospodarki narodowej z uwzględnieniem średniej dla pracodawców krajowych.

Strukturę zidentyfikowanych do badania obszarów i podobszarów ekonomicznej działalności spółdzielni przedstawia schemat nr 2.

Schemat 2. Obszary i podobszary badania efektów ekonomicznych działalności spółdzielni

Źródło: opracowanie własne

1.3.2. SPOŁECZNE ASPEKTY DZIAŁALNOŚCI SPÓŁDZIELNI PRACY, SOCJALNYCH, INWALIDÓW I NIEWIDOMYCH

Działalność społeczna organizacji intuicyjnie kojarzy się z działalnością pro publico bono. W literaturze przedmiotu znaleźć można próby uporządkowania społecznej działalności podmiotów poprzez ich cele. J. Hausner i N. Laurisz [2008, str. 20] prezentując najważniejsze cele działalności podmiotów ekonomii społecznej, wskazują na wszelkie działania, jakie przynosi społeczeństwu działalność podmiotów ekonomii społecznej w takich obszarach, jak: kapitał społeczny, szkolenia i podnoszenie kwalifikacji pracowników, oddziaływanie lokalne.

W Polsce dla działań organizacji nakierowanych na tworzenie korzyści społecznych dogodniejszym do stosowania w praktyce terminem jest termin działalność pożytku publicznego, zdefiniowany w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 z późn. zm.). Powodem tego jest dobrze już ugruntowane kojarzenie katalogu działań uznanych za pożytek publiczny - czyli korzyść płynąca z jakiś działań lub sytuacji, dotycząca całego społeczeństwa lub określonych zbiorowości. Działania pożytku publicznego zostały sprecyzowane w art. 4 ust. 1 ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie. Są to bardzo różnorodne działania zmierzające m.in. do poprawy sytuacji określonych grup społecznych, zazwyczaj znajdujących się w trudnej sytuacji, wspierania/rozwijania ogólnie uznawanych wartości (np. patriotyzm, dziedzictwo narodowe) czy ochrony otoczenia (np. środowiska przyrodniczego czy zabytków). Katalog działań pożytku publicznego zawiera bardzo szerokie spektrum społecznych celów (33 pozycje). Spółdzielnie socjalne mogą realizować działania pożytku publicznego na dwa sposoby – poprzez współpracę z samorządem przyjmując w drodze konkursu określone zadania pożytku publicznego do wykonania oraz realizując cele społeczne z funduszu celowego (zwanego często funduszem reintegracji społecznej i zawodowej). Spółdzielnie inwalidów i niewidomych realizują głównie działanie z art. 4 ust 1 pkt 7 ww. ustawy (działania na rzecz osób niepełnosprawnych), natomiast spółdzielnie pracy nie mają obowiązku prowadzenia jakichkolwiek działań o charakterze społecznym.

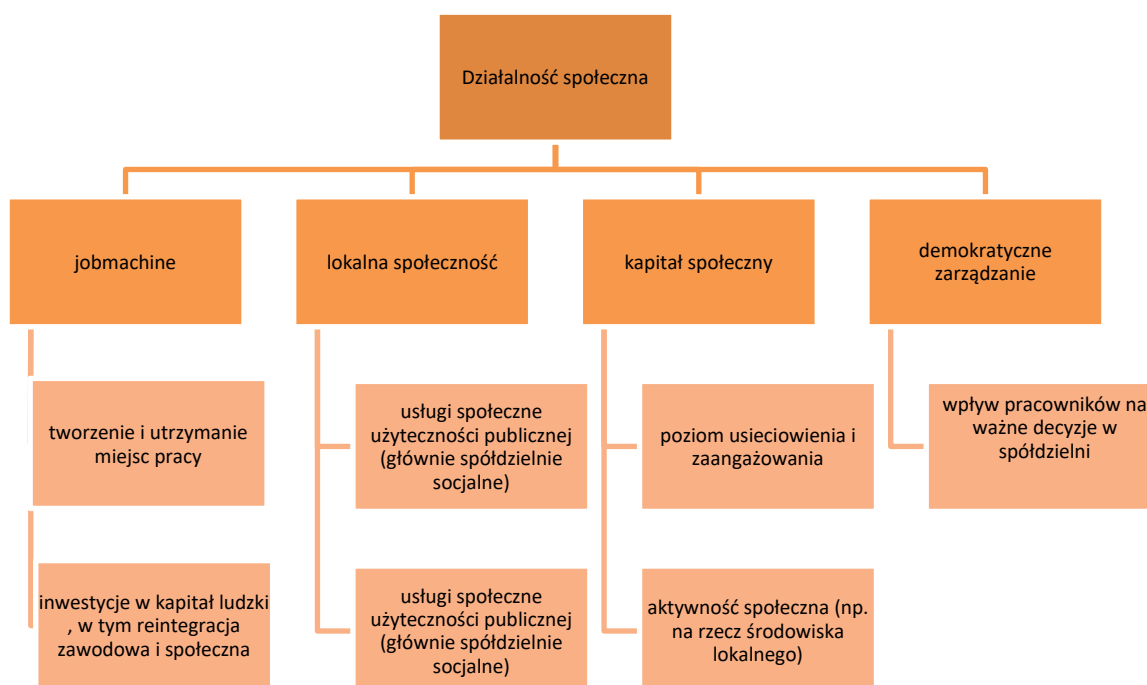
Gromadzenie wiedzy na temat efektów działalności spółdzielni ma służyć dopasowaniu instrumentów publicznego wsparcia dla tego typu podmiotów. Publiczne wsparcie finansowe powinno być powiązane z realizacją istotnych z punktu widzenia polityk publicznych celów społecznych. Próbuąc oszacować efekty społecznej działalności wybranych w badaniu typów spółdzielni, odwołano się do typologii funkcji ekonomii społecznej, autorstwa P. Sałustowicza [2007].

Bazując na wyróżnionych czterech funkcjach ekonomii społecznej, efekty działalności społecznej spółdzielni będą agregowane w następujących 4 obszarach:

- *Jobmachine*, czyli tworzenie miejsc pracy oraz inwestycje w kapitał ludzki (w tym integracja zawodowa i społeczna),
- społeczność lokalna, czyli rozwój usług społecznych użyteczności publicznej i produkt lokalny,
- kapitał społeczny,
- demokratyczne zarządzanie.

Każdy z czterech obszarów działalności społecznej dekomponowany jest na podobszary, które ilustruje schemat nr 3. Szczegółowy opis obszarów znajduje się w załączniku nr 5.

Schemat 3. Obszary i podobszary badania efektów społecznych działalności spółdzielni.

Ze względu na specyfikę spółdzielni, interesujące z punktu widzenia tej pracy badawczej efekty działań w niektórych wymiarach, będą się różniły. Przykładem mogą być działania w obszarze integracji społecznej – spółdzielnie pracy nie mają obligatoryjnego, ustawowego obowiązku prowadzenia działań w obszarze integracji społecznej swoich członków. Natomiast spółdzielnie socjalne, spółdzielnie

inwalidów i spółdzielnie niewidomych posiadają obowiązek prowadzenia działań z zakresu integracji społecznej swych członków. Stanowią o tym następujące zapisy:

Art. 2 ust. 2 ustawy o spółdzielniach socjalnych: „Spółdzielnia socjalna działa na rzecz: społecznej reintegracji jej członków przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu”. Odzwierciedleniem tego zapisu jest konieczność utworzenia odrębnego funduszu celowego (zwanego często funduszem reintegracji społecznej i zawodowej). Reguluje to art. 10 ust. 1. ustawy o spółdzielniach socjalnych, wg. którego:

Nadwyżka bilansowa podlega podziałowi na podstawie uchwały walnego zgromadzenia i jest przeznaczana na:

- 1) zwiększenie funduszu zasobowego – nie mniej niż 40%;
- 2) cele, o których mowa w art. 2 ust. 2 i 3 – nie mniej niż 40%; (reintegracja społeczna i zawodowa),
- 3) fundusz inwestycyjny.

Art. 181a. ustawy Prawo spółdzielcze wskazuje: „przedmiotem działalności spółdzielni inwalidów i spółdzielni niewidomych jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów i niewidomych przez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie”. Przeprowadza się to m.in. poprzez realizację działań na rzecz osób niepełnosprawnych z zakładowego funduszu rehabilitacji. Jego środki przeznaczone są na finansowanie rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej oraz ubezpieczenie osób niepełnosprawnych, zgodnie z zakładowym regulaminem wykorzystania tych środków.

W ramach indywidualnych programów rehabilitacji mogą być finansowane następujące koszty:

- szkolenia, przekwalifikowania i doksztalcania w celu nabycia lub podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- doradztwa zawodowego w zakresie możliwości szkolenia, przekwalifikowania i doksztalcania;
- specjalistycznych badań lekarskich i psychologicznych dla celów doradztwa zawodowego;
- dostosowania miejsca pracy i stanowiska pracy do potrzeb wynikających z rodzaju i stopnia niepełnosprawności;
- wynagrodzenia osoby sprawującej opiekę nad uczestnikiem programu rehabilitacji;
- wynagrodzenia członków komisji rehabilitacyjnej.

Indywidualne programy rehabilitacji są skierowane w szczególności do osób, które:

- posiadają najniższe kwalifikacje,
- ze względu na rodzaj niepełnosprawności mają utrudnione samodzielne wykonywanie pracy,
- utraciły zdolność do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku,
- zmieniają kwalifikacje zawodowe ze względu na taką konieczność.

Pomoc indywidualna może być przyznana w formie całkowitego finansowania lub nieoprocentowanej pożyczki. Jeżeli pożyczka zostanie wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem, może być częściowo lub całkowicie umorzona.

2. ORGANIZACJA I METODY ZBIERANIA DANYCH

W tym rozdziale zostały zaprezentowane, przyjęte przez zespół badawczy, rozstrzygnięcia metodologiczne w zakresie pomiaru wybranych obszarów funkcjonowania spółdzielni, w tym opis:

- wyników oceny jakości i sposobów pozyskiwania danych administracyjnych i poza administracyjnych,
- założeń metodologicznych przy doborze wskaźników,
- wybranych zmiennych i wskaźników określających uwarunkowania rozwojowe i efekty działania spółdzielni,
- planu badawczego i kierunków analizy zebranych danych.

2.1. Spis źródeł danych administracyjnych i pozaadministracyjnych razem z oceną ich jakości i stopnia przydatności na potrzeby badania

Przed wyborem listy zmiennych i wskaźników określających uwarunkowanie rozwojowe i efekty działania spółdzielni, podjęto prace badawcze mające na celu ocenę jakości dostępnych danych zastanych, gromadzonych w rejestrach administracyjnych i pozaadministracyjnych¹⁵. Wyniki oceny poszczególnych źródeł danych zaprezentowano poniżej.

¹⁵ Zrezygnowano z planowanego wykorzystania danych z lustracji spółdzielni prowadzonej przez związki lustracyjne, Krajowej Rady Spółdzielczej, ponieważ protokoły są chronione tajemnicą przedsiębiorstw i nie mogą być udostępniane podmiotom zewnętrznym. Ponadto nie występuje jednolita częstotliwość (raz na trzy lata lub corocznie w przypadku spółdzielni w stanie likwidacji). Protokół lustracyjny obejmuje dane za okres od poprzedniej lustracji (czyli analiza dotyczy okresu 3-lat lub roku w przypadku spółdzielni w fazie likwidacji).

Sprawozdawczość OWES nie jest realizowana w ujednoliconej formy, w związku z tym została wykluczona z analizy jako źródło danych.

2.1.1. SYSTEM OBSŁUGI DOFINANSOWAŃ I REFUNDACJI – DANE O PRACODAWCACH KORZYSTAJĄCYCH Z DOFINANSOWANIA DO WYNAGRODZEŃ PRACOWNIKÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ I/LUB REFUNDACJI SKŁADEK NA UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: SODiR

Gestor: PFRON

Dostępne od roku: 2004

Jednostka obserwacji: Pracodawcy korzystający z dofinansowania do wynagrodzenia pracownika z niepełnosprawnością. Podmiotami uprawnionymi do otrzymania dofinansowania są:

- pracodawcy zatrudniający mniej niż 25 osób w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy;
- pracodawcy zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, osiągający wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych ogółem w wysokości co najmniej 6 %;
- pracodawcy prowadzący zakład pracy chronionej.

Ponadto o refundację składek na ubezpieczenie społeczne ubiegać się mogą osoby fizyczne:

- osoby niepełnosprawne prowadzące działalność gospodarczą, posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności oraz opłacające w całości i terminowo obowiązkowe składki na ubezpieczenia społeczne;
- niepełnosprawny rolnik lub jego niepełnosprawny domownik, któremu rolnik opłaca obowiązkowe składki na ubezpieczenie społeczne.

Na potrzeby pracy badawczej z jednostek obserwacji wyłączono osoby fizyczne - indywidualnych odbiorców wsparcia z PFRON.

Stopień pokrycia: spółdzielnie socjalne – 21%, spółdzielnie pracy – 10%, spółdzielnie inwalidów i niewidomych – 84% ¹⁶

Okres referencyjny: Dane gromadzone w cyklu miesięcznym. Dane o pracodawcach korzystających z dofinansowania do wynagrodzeń pozyskiwane przez GUS według stanu na grudzień danego roku.

Zakres zmiennych: W zależności od rodzaju wsparcia dane gromadzone są na formularzach:

Dofinansowanie do wynagrodzenia osoby niepełnosprawnej:

- Wn-D - wniosek o wypłatę miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych,

- INF-D-P - miesięczna informacja o wynagrodzeniach, zatrudnieniu i stopniach niepełnosprawności pracowników niepełnosprawnych (załącznik do Wn-D).

Refundacja składek na ubezpieczenie społeczne:

- Wn-U-G - wniosek osoby niepełnosprawnej wykonującej działalność gospodarczą o wypłatę refundacji składek na ubezpieczenia społeczne,
- INF-O-PdM/ INF-O-PdR - formularz informacji składanych przy ubieganiu się o pomoc *de minimis*,
- Wn-U-A - wniosek niepełnosprawnego rolnika lub rolnika zobowiązanego do opłacania składek za niepełnosprawnego domownika o wypłatę refundacji składek na ubezpieczenia społeczne rolników.

Dla realizacji pracy badawczej istotne znaczenie mają dane gromadzone na formularzach Wn-D oraz INF-D-P, dotyczących dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych. Zakres zmiennych gromadzonych na tych formularzach obejmuje:

Wn-D - wniosek o wypłatę miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych (dofinansowanie do wynagrodzenia i/lub refundacja składek) posiada następujące zmienne:

- dane o dokumencie,
- dane ewidencyjne pracodawcy,
- wniosek o wypłatę dofinansowania
 - okres sprawozdawczy
 - należna kwota dofinansowania
 - liczba załączników inf-d-p
 - rachunek bankowy pracodawcy
- dodatkowe informacje o pracodawcy
 - adres (ulica, numer domu, numer lokalu, miejscowość, kod pocztowy, poczta, telefon, faks, email)¹⁷
 - adres do korespondencji (j. w.)
- status pracodawcy
 - zakład pracy chronionej
 - zakład aktywności zawodowej
 - inny pracodawca
- liczba osób niepełnosprawnych nowozatrudnionych w okresie sprawozdawczym*,
- informacje o stanach zatrudnienia
 - stan zatrudnienia w okresie sprawozdawczym*
 - ogółem
 - osoby niepełnosprawne
 - bieżący stan zatrudnienia w okresie sprawozdawczym

¹⁶ Dotyczy danych o pracodawcach, którzy skorzystali z dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych w 2016 r.

¹⁷ Pozyskiwane dane nie zawierają kodów z rejestru TERYT.

- ogółem
- osoby niepełnosprawne
- średni stan zatrudnienia za 12 miesięcy poprzedzających okres sprawozdawczy**
 - ogółem
 - osoby niepełnosprawne
- przyrost netto zatrudnienia ogółem i zatrudnienia osób niepełnosprawnych

* Przeciętny miesięczny stan zatrudnienia ustalony w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy

** 1/12 sumy przeciętnych miesięcznych stanów zatrudnienia ustalonych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy

INF-D-P - Miesięczna informacja o wynagrodzeniach, zatrudnieniu i stopniach niepełnosprawności pracowników niepełnosprawnych zawiera następujące zmienne:

- dane ewidencyjne i adres pracownika¹⁸ (numer pracodawcy w rejestrze PFRON, PESEL, numer dowodu osobistego, NIP, nazwisko, pierwsze imię, drugie imię, województwo, powiat, gmina, miejscowość, kod pocztowy, poczta, ulica, numer domu, numer lokalu),
- dane o informacji
 - okres sprawozdawczy
 - okres wypłaty wynagrodzenia
- informacja o stopniu niepełnosprawności, zatrudnieniu i wynagrodzeniu
 - przeciętny miesięczny wymiar czasu pracy
 - ogółem
 - w tym w okresie z ustalonym prawem do emerytury

w podziale na:

- pracowników zatrudnionych u pracodawcy prowadzącego/nieprowadzącego zakład pracy chronionej
- pracowników ze szczególnym schorzeniem/bez szczególnych schorzeń
- stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki)
- zatrudnienie od dnia,
- dofinansowanie stanowi pomoc publiczną: tak/nie,
- pracownik zatrudniony u pracodawcy wykonującego działalność gospodarczą: tak/nie,
- pracownik zatrudniany w warunkach efektu zachęty: tak/nie,
- kwota pomocy publicznej i pomocy *de minimis* otrzymanej przez składającego w odniesieniu do tych samych kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą,
- minimalne wynagrodzenie,
- koszty płacy,
- limit kosztów płacy,
- kwota ustalona na podstawie art. 26 a ust. 1 i 1b ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046 z późn. zm.),
- pomniejszenie,

¹⁸ Pozyskiwane dane nie zawierają kodów z rejestru TERYT.

- kwota do wypłaty.

Sposób zbierania danych: Dane pozyskiwane są z wykorzystaniem SODiR. W systemie SODiR, w oparciu o wprowadzone wnioski i informacje, wykonywany jest proces weryfikacji i przyznawania dofinansowania. Korzystanie z SODiR wymaga zarejestrowania w systemie. Rekomendowaną przez PFRON formą przekazywania danych przez jednostki ubiegające się o dofinansowanie jest droga elektroniczna z wykorzystaniem platformy dostępnej na stronie <https://www.sod.pfron.org.pl/>. Pracodawcy zamierzający składać w formie elektronicznej wnioski lub informacje otrzymują od PFRON identyfikator oraz hasło dostępu do platformy. Pracodawca przekazujący odpowiednio wnioski lub informacje w formie elektronicznej opatruje te dokumenty kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Dopuszcza się jednak rejestrowanie oraz przekazywanie formularzy ścieżką tradycyjną (w formie papierowej). Dane z papierowych formularzy wprowadzane są do systemu przez pracowników PFRON. Pracodawcy ubiegający się o dofinansowanie składają wniosek (Wn-D) i informację (INF-D-P) w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczą.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Dane pozyskiwane raz w roku przez GUS na podstawie (PBSSP).

Wykaz tabel danych wejściowych: Dane dostępne w pliku .xls w dwóch tabelach. Zakres danych o pracodawcach korzystających z dofinansowania do wynagrodzeń pozyskanych na podstawie PBSSP różnił się w zależności od podmiotu, którego dane dotyczyły. Dane jednostkowe dotyczące wszystkich pracodawców pozyskano w zakresie:

- numer NIP,
- pełna nazwa,
- liczba pracowników zatrudnionych u pracodawcy na umowę o pracę według stopnia niepełnosprawności pracowników (lekki, umiarkowany, znaczny),
- łączny wymiar czasu pracy pracowników zatrudnionych u pracodawcy na umowę o pracę według stopnia niepełnosprawności pracowników,
- suma kosztów wynagrodzeń według stopnia niepełnosprawności pracowników.

Zakres danych tabel wejściowych kształtował się następująco:

- id_wiersza_PFRON,
- NIP_PFRON,
- nazwa_PFRON,
- pracown_st_niepelnospr_l_PFRON,
- etat_st_niepelnospr_l_PFRON,
- placa_st_niepelnospr_l_PFRON,
- pracown_st_niepelnospr_u_PFRON,
- etat_st_niepelnospr_u_PFRON,
- placa_st_niepelnospr_u_PFRON,
- pracown_st_niepelnospr_z_PFRON,
- etat_st_niepelnospr_z_PFRON,

- `placa_st_niepelnospr_z_PFRON`.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność danych: Dane gromadzone w SODiR służyć mogą podmiotom planującym działania związane z włączaniem zawodowym i społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu niepełnosprawności, które to działania wskazywane są przez dokumenty strategiczne na poziomie UE i na poziomie krajowym, jako kluczowe dla realizacji polityki spójności. Dane odpowiadają zatem na potrzeby użytkowników krajowych - na poziomie centralnym wskazać można: MRPIPS, Ministerstwo Zdrowia oraz MR. Władze samorządowe (samorząd województwa i powiatu) i podległe im jednostki (m.in. ROPS, OPS, PUP) mogą wykorzystać dane do tworzenia lokalnej polityki. Również organizacja pozarządowe, środowiska naukowe i indywidualni odbiorcy mogą być zainteresowani danymi gromadzonymi w SODiR.

Z punktu widzenia użytkowników prowadzących badania wtórne, dane z SODiR są użyteczne ze względu na ich pełną kompletność oraz wysoką jakość. Prawidłowe wypełnienie wniosku Wn-D jest warunkiem przyznania dofinansowań do wynagrodzeń niepełnosprawnych pracowników. Dlatego też, ze względu na wysoką jakość i pełną kompletność, dane gromadzone w SODiR są użyteczne na użytkowników prowadzących badania wtórne, jak również mogą być one wykorzystane do konstrukcji wskaźników.

Dokładność danych: Zgromadzone na formularzach Wn-D wnioski o wypłatę miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych oraz INF-D-P miesięczna informacja o wynagrodzeniach, zatrudnieniu i stopniach niepełnosprawności pracowników niepełnosprawnych dane, gromadzone w SODiR, mają charakter pełny i dotyczą wszystkich pracodawców, którzy korzystają z oferowanego przez PFRON dofinansowania do wynagrodzeń osób z niepełnosprawnościami, tj. 28388 podmiotów, w tym 1160 pracodawców z sektora non-profit. Dane pozyskiwane są poprzez SODiR z wykorzystaniem formularzy:

- Wn-D - wniosek o wypłatę miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych,
- INF-D-P - miesięczna informacja o wynagrodzeniach, zatrudnieniu i stopniach niepełnosprawności pracowników niepełnosprawnych.

Warunkiem przyznania dofinansowania jest prawidłowe wypełnienie wniosku, co przekłada się na pełną kompletność i dokładność danych. Bezpośrednio po złożeniu wniosku w SODiR beneficjent ma możliwość podglądu, czy dokument został przyjęty i pozytywnie zweryfikowany przez system, czy też uzyskał status dokumentu "do korekty". Jeżeli wniosek został błędnie wypełniony, a tym samym skierowany "do korekty", beneficjent ma możliwość niezwłocznego wprowadzenia korekty.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza: Formularze Wn-D, jak i INF-D-P są czytelne i przejrzyste, posiadają szczegółowe objaśnienia. Ponadto, na stronie internetowej PFRON, dostępne są dodatkowe wytyczne „Pytania i odpowiedzi z zakresu wypełniania wniosku Wn-D i INF-D-P”. Przejrzystość formularzy oraz analiza zgromadzonych na ich podstawie danych wskazują, że błędy kwestionariusza

nie wystąpiły. Należy zaznaczyć, że prawidłowe wypełnienie wniosku Wn-D oraz załącznika INF-D-P jest warunkiem przyznania dofinansowania, stąd też przekazane dane są kompletne i wysokiej jakości.

W procesie weryfikacji wniosku i jego załączników wykonywane są między innymi następujące sprawdzenia:

- czy złożony podpis elektroniczny jest poprawny,
- czy wysłane dokumenty są w wersji odpowiedniej dla okresu,
- czy dane nagłówkowe (między innymi nr nadany przez PFRON, NIP, REGON) zgodne są z danymi zarejestrowanymi wcześniej w PFRON,
- czy nie istnieje już w systemie poprawny wniosek dla danego okresu,
- czy liczba załączników zadeklarowana w Wn-D odpowiada liczbie załączników dołączonych do Wn-D,
- czy nie powtarzają się numery PESEL w dołączonych INF-D-P.

Dla każdego INF-D-P sprawdzane jest także:

- czy suma etatów przypadających na jednego pracownika nie przekracza 1,
- czy kwoty dofinansowania wyznaczone są zgodnie z obowiązującym algorytmem,
- na koniec sprawdzane jest czy kwota dofinansowania zadeklarowana na Wn-D jest zgodna z tą wynikającą z sumy wnioskowanego dofinansowania ze wszystkich poprawnych INF-D-P.

Błędy respondenta: Potencjalne nieprawidłowości, które mogą pojawić się na etapie wypełniania formularza Wn-D zostają wyjaśnione i skorygowane już na etapie składania wniosku. Wniosek o dofinansowanie złożony w SODiR zostaje zweryfikowany przez system, a następnie przyjęty bądź zwrócony beneficjentowi do korekty. Pomocą dla użytkowników mających problemy z obsługą elektronicznej platformy jest „Podręcznik użytkownika Systemu SODiR”, zawierający szczegółowy opis kolejnych etapów przygotowania wniosków, wprowadzania danych, potencjalnych nieprawidłowości itd.

Błędy w metodzie zbierania danych: Nie zidentyfikowano błędów w metodzie pozyskiwania danych. Wykorzystanie elektronicznej formy przekazywania danych pozwala na sprawne ich gromadzenie, natomiast system kontroli i weryfikacji (formalnej i rachunkowej) przekazywanych danych przekłada się na ich wysoką jakość.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi - nie zidentyfikowano. Gromadzone dane dotyczące wszystkich pracodawców ubiegających się o dofinansowanie wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych w oparciu o zapisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046, z późn. zm.).

Przedmiotowy brak odpowiedzi- nie występuje, gdyż prawidłowe wypełnienie formularzy Wn-D i INF-D-P jest warunkiem przyznania dofinansowania. Dane o pracodawcach, którzy skorzystali z tego rodzaju wsparcia odnoszą się jedynie do tych podmiotów, które spełniły warunki ubiegania

się o dofinansowanie oraz prawidłowo wypełniły obowiązujące formularze (Wn-D oraz INF-D-P). Należy dodać, że podawane przez pracodawców dane w zakresie NIP i REGON (o ile ich nadanie wynika z przepisów prawa) weryfikowane są przez PFRON w zakresie zgodności z danymi znajdującymi się w rejestrach publicznych: (CEiDG), KRS oraz rejestrze REGON, prowadzonym przez Główny Urząd Statystyczny. W przypadku ustalenia niezgodności danych wykazanych we wniosku z danymi znajdującymi się w rejestrach publicznych, wnioskodawcy wzywani są do złożenia wyjaśnień i/lub przesłania kopii aktualnych dokumentów potwierdzających wskazane dane.

Terminowość i punktualność danych:

Terminem przekazania zbioru wynikającym z PBSSP na rok 2016 był 28 lutego 2017 r. Zbiór został przekazany z opóźnieniem- wpłynął do GUS 12 kwietnia 2017 r.

Dostępność i przejrzystość danych: Dane dostępne, pozyskiwane przez GUS raz w roku na podstawie PBSSP.

Dane gromadzone w formacie .xls, zbiór czytelny. Formularze, w oparciu o które pozyskiwane są dane, dostępne są na stronie internetowej PFRON wraz z instrukcją wypełnienia, objaśnieniami oraz wzorem poprawnie wypełnionego dokumentu.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Istnieje możliwość porównywania danych na temat dofinansowania wynagrodzenia osób niepełnosprawnych ze środków PFRON w czasie funkcjonowania SODiR, tj. od 2004 r. W związku ze zmianami w *rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych* zmieniały się obowiązujące wzory formularza Wn-D oraz załącznika INF-D-P. Należy jednak zaznaczyć, że wprowadzane zmiany służyły jedynie zwiększeniu dostępności formularzy do potrzeb osób niepełnosprawnych bądź miały charakter porządkujący, doprecyzowujący i upraszczający (np. zmianom uległ termin składania wniosku o dofinansowanie). Oznacza to, że wprowadzane zmiany nie wyływały negatywnie na porównywalność danych w czasie, zwłaszcza w zakresie podstawowych danych, takich jak liczba zatrudnionych według stopni niepełnosprawności.

Okresy obowiązywania poszczególnych wersji formularza Wn-D:

- 21.01.2009 – 07.03.2011
- 08.03.2011 – 31.03.2014
- 01.04.2014 – 31.12.2014
- 01.01.2015 - 30.06.2016
- 01.07.2016 - aktualnie

Okresy obowiązywania poszczególnych wersji formularza INF-D-P :

- 03.02.2010 – 07.03.2011
- 08.03.2011 – 24.10.2012
- 25.10.2012 – 31.03.2014

- 01.04.2014 – 31.12.2014
- 01.01.2015 – 30.06.2016
- 01.07.2016 - aktualnie

Ostatnich zmian formularza i załącznika dokonano w związku z wejściem w życie *ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1886 z późn. zm.) oraz *rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych*. Aktualnie obowiązujący wzór sprawozdania obejmuje zatem okresy sprawozdawcze począwszy **od lipca 2016 r.**

Porównywalność przestrzenna danych: Istnieje możliwość geograficznego porównywania danych po uprzednim ich przetworzeniu, tj. połączeniu danych za pomocą REGON pracodawcy z danymi z Bazy Jednostek Statystycznych (BJS) – w celu pozyskania dodatkowych informacji (gmina, powiat, województwo). Najniższym możliwym poziomem terytorialnej prezentacji danych jest gmina.

Spójność: Istnieje możliwość wykorzystania danych do bardziej kompleksowych analiz m.in. dzięki umieszczeniu w zbiorze indywidualnego identyfikatora pracodawcy (NIP, REGON). Pozyskane dane mogą podlegać integracji na różnych płaszczyznach, w tym mogą być zestawiane z innymi badaniami realizowanymi w ramach statystyki publicznej oraz innymi źródłami administracyjnymi (ZUS).

Koszty i obciążenie respondentów: Możliwość oceny źródła pod kątem kosztów i obciążenia respondentów była ograniczona ze względu na brak w formularzu pytań dotyczących czasochłonności wypełnienia sprawozdania. Biorąc jednak pod uwagę przejrzystość i czytelność formularza, jego niewielką obszerność, zastosowanie objaśnień oraz stosunkowo wąski zakres przedmiotowy obejmujący informacje łatwo dostępne dla pracodawcy, można przypuszczać, że koszty i obciążenie respondenta nie były wysokie. Warto również zwrócić uwagę na zastosowanie elektronicznej formy przekazywania danych (system SODiR), która pozwala skutecznie zmniejszyć koszty badania i obciążenie respondentów, a tak przyspiesza proces gromadzenia danych.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Gromadzone w SODiR dane są wysokiej jakości. Rekomenduje się ich dalsze wykorzystanie.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: W celu sprawniejszego gromadzenia danych w SODiR rekomenduje się dalszą promocję elektronicznej formy przekazywania danych. Pozwoli to z jednej strony przyspieszyć proces weryfikacji wniosków o refundację, co jest istotne dla wnioskodawców, z drugiej zaś pozwoli uniknąć ewentualnych błędów związanych z przenoszeniem danych z papierowego wniosku do SODiR.

2.1.2. REJESTR JEDNOSTKOWYCH POŻYCZEK – DANE NA TEMAT POŻYCZEK UDZIELANYCH PODMIOTOM EKONOMII SPOŁECZNEJ

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: Rejestr Jednostkowych Pożyczek – dane na temat pożyczek udzielanych podmiotom ekonomii społecznej

Gestor: BGK

Dostępne od roku: 2013

Jednostka obserwacji: Pożyczki udzielane podmiotom ekonomii społecznej (PES) w ramach projektu *Wdrożenie instrumentu pożyczkowego i reporencjiowego*¹⁹ realizowanym z POWER 2014-2020. Oferta pożyczkowa składa się z dwóch podstawowych instrumentów:

- Pożyczka na start – główne parametry wsparcia:
 - pożyczkobiorcy – podmioty ekonomii społecznej (PES), które działają nie dłużej niż 12 miesięcy,
 - maksymalna jednostkowa wartość pożyczki – 100 tys. zł,
 - okres spłaty pożyczki – maksymalnie 5 lat.
- Pożyczka na rozwój - główne parametry wsparcia:
 - pożyczkobiorcy - PES, które działają powyżej 12 miesięcy,
 - maksymalna jednostkowa wartość pożyczki – do 500 tys. zł,
 - okres spłaty pożyczki – maksymalnie 7 lat.

Środkami w ramach makroregionów dysponują pośrednicy finansowi, wybrani przez BGK w drodze przetargu:

- FRW udzielający pożyczek na terenie województw: dolnośląskiego, lubuskiego, wielkopolskiego i opolskiego,
- TISE udzielające pożyczek na terenie pozostałych województw.

Warunkiem ubiegania się o pożyczkę jest złożenie wniosku o pożyczkę u pośrednika finansowego działającego na danym terenie. Na przestrzeni 2018 r. planowane jest rozszerzenie zakresu udzielonego wsparcia o gwarancje i reporencji. Działania BGK w ramach EFS są kontynuacją realizowanego od 2012 r. projektu *Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej* realizowanego przez BGK, przy wsparciu pośrednika finansowego (TISE). Z uwagi na sukces projektu, działalność pożyczkowa kontynuowana jest w ramach POWER. W latach 2013-2016 udzielono podmiotom ekonomii społecznej 501 pożyczek, w tym 296 - spółdzielniom:

- 261 - spółdzielniom socjalnym,
- 30 - spółdzielniom pracy,
- 5 - spółdzielniom inwalidów i niewidomych.

	2013	2014	2015	2016
spółdzielnie inwalidów i niewidomych	1	0	3	1
spółdzielnie socjalne	22	86	98	55
spółdzielnie pracy	9	12	6	3
łącznie	32	98	107	59

Stopień pokrycia: spółdzielnie socjalne – 6%, spółdzielnie pracy – 0,5%, spółdzielnie inwalidów i niewidomych – 0,6%²⁰

Okres referencyjny: Miesiąc/Kwartał (rozszerzone sprawozdanie raz na kwartał)

Zakres zmiennych: Dane na temat pożyczek pozyskiwane są w różnym zakresie w zależności od okresu referencyjnego. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi wzorami sprawozdań (miesięcznego i kwartalnego) zakres pozyskiwanych zmiennych obejmuje²¹:

Rejestr Jednostkowych Pożyczek - umowy podpisane w okresie sprawozdawczym

(sprawozdanie miesięczne)

- Data zawarcia umowy pożyczki,
- Nr umowy pożyczki,
- Nazwa Pożyczkobiorcy,
- Adres pożyczkobiorcy (miejscowość, ulica, numer budynku, numer lokalu, kod pocztowy)²²,
- NIP pożyczkobiorcy²³,
- Kategoria MŚP,
- Status prawny pożyczkobiorcy [*lista rozwijana*],
- Okres umowy pożyczki,
- Oprocentowanie (%),
- Przeznaczenie pożyczki,

¹⁹ Instrument zakłada udzielanie reporeczeń na rzecz funduszy poręczeniowych w celu zabezpieczenia spłaty zobowiązań wynikających z udzielonych poręczeń. Wdrożenie instrumentu reporeczeniowego ma charakter pilotażowy, obecnie trwa procedura wyboru instytucji finansowej udzielającej poręczeń (reporeczanych przez BGK).

²⁰ Dotyczy danych o pożyczkach udzielonych podmiotom ekonomii społecznej w 2016 r.

²¹ Omawiany zakres zmiennych dotyczy wzorów sprawozdań obowiązujących w ramach projektu *Wdrożenie instrumentu pożyczkowego i reporeczeniowego* realizowanego z POWER 2014-2020, odnosić się będzie zatem do pożyczek udzielonych w ramach tego projektu, tj. od marca 2017 r.

²² Pozyskiwane dane nie zawierają kodów z rejestru TERYT.

²³ Informacja częściowo niedostępna dla pożyczek udzielonych w latach 2013-2016.

- Kwota podpisanych umów pożyczek,
 - a. ogółem,
 - b. ze środków powierzonych,
- Liczba miejsc pracy zadeklarowanych do utworzenia²⁴,
- Wartość przyznanych dotacji,
- Wartość pomocy *demini mis*,

Raport kwartalny:

- Nazwa Pośrednika Finansowego (PF),
 - Tytuł projektu,
 - Numer Umowy o finansowanie,
 - Data podpisania Umowy o finansowanie,
 - Wysokość środków Funduszu Pożyczkowego przekazanych PF zgodnie z Umową zawartą z BGK,
 - Poziom wynagrodzenia PF z tytułu zarządzania Funduszem Pożyczkowym (%), w tym:
 - - % od wartości wypłaconych pożyczek,
 - - % od wartości spłat,
 - Numer raportu (...numer/...rok),
 - Raport za okres: (od: dd/mm/rr do: dd/bb/rr),
1. Środki wypłacone i zwrócone w ramach umów z ostatecznymi odbiorcami (w ujęciu narastającym)
 - a. Nr umowy z pożyczkobiorcą,
 - b. Nazwa pożyczkobiorcy,
 - c. Kwota wypłaconej pożyczki
 - Ogółem,
 - w tym środki powierzone,
 - w tym środki własne PF,
 - d. Spłaty kapitału
 - ogółem,
 - w tym środki powierzone,
 - e. Spłaty odsetek
 - ogółem,
 - w tym środki powierzone,
 - f. Wartość dotacji wypłaconych przez PF
 2. Informacja na temat terminowości spłat pożyczek w części powierzonej przez BGK (w ujęciu narastającym), w tym liczba i wartość umów:
 - a. Środki zwrócone w związku z rezygnacją pożyczkobiorcy z pożyczki
 - b. Opóźnienia w spłacie rat powyżej 3 miesięcy– kapitał/odsetki
 - c. Umowy postawione w stan natychmiastowej wymagalności – kapitał/odsetki

²⁴ Informacja niedostępna dla pożyczek udzielonych w latach 2013-2016.

d. Środki odzyskane w drodze windykacji – kapitał/odsetki

3. Koszty zarządzania Pośrednika

a. Koszty zarządzania pobrane przez Pośrednika w kwartale sprawozdawczym

- Opłata za zarządzanie wypłacona od wartości wypłaconych pożyczek
- Opłata za zarządzanie wypłacona od wartości spłat kapitału

4. Realizacja wskaźnika miejsc pracy (narastająco)- kobiety/mężczyźni

- a. Liczba miejsc pracy zadeklarowanych do utworzenia zgodnie z zawartymi umowami pożyczki
- b. Liczba miejsc pracy utworzonych
- c. Liczba miejsc pracy utrzymanych 6 miesięcy (dane aktualizowane wg stanu na ostatni dzień roku kalendarzowego objętego sprawozdaniem)

5. Wartość przychodów przekazanych na rachunki BGK w kwartale sprawozdawczym z tytułu oprocentowania środków na rachunkach bankowych oraz założonych przez Pośrednika depozytów

a. Rodzaj przychodu

- ogółem
- z oprocentowania środków na rachunkach bankowych, na których są przechowywane środki z inwestycji środków w depozyty bankowe

Sposób zbierania danych: Dane pozyskiwane poprzez sprawozdania elektroniczne: miesięczne oraz kwartalne, sporządzane przez Pośredników Finansowych (obecnie FRW oraz TISE) zarządzających funduszami pożyczkowymi w ramach projektu *Wdrożenie instrumentu pożyczkowego i reporenceniowego w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej*.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Dane o pożyczkach udzielonych PES w latach 2013-2016 pozyskane od BGK (Departament Funduszy Europejskich)

Wykaz tabel danych wejściowych: Dane przekazane w formacie .xls stanowią wykaz pożyczek udzielonych w latach 2013-2016. Tabele obejmują następujące zmienne:

- Data zawarcia umowy pożyczki
- Nr umowy pożyczki
- Nazwa Pożyczkobiorcy
- Forma prawna
- Wielkość
- Makroregion
- Województwo
- Liczba pożyczek w ramach projektu
- Okres obowiązywania umowy pożyczki
- Oprocentowanie (%)

- Przeznaczenie pożyczki
- Kwota udzielonej pożyczki

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność danych: Dane o pożyczkach udzielonych podmiotom ekonomii społecznej mogą służyć jednostkom planującym działania związane z rozwojem ekonomii społecznej, w tym z budowaniem oraz oceną instrumentów wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej oraz jednostkom wykonywującym inne, istotne dla realizacji polityki spójności działania. Dane odpowiadają zatem na potrzeby użytkowników krajowych – na poziomie centralnym wskazać można np. MRPiPS, MR. W ramach władz samorządowych – samorząd województwa i powiatu, które wykorzystać mogą dane do tworzenia lokalnej polityki, a także podległe im jednostki (m.in. ROPS, OPS, PUP). Danymi w tym obszarze zainteresowane mogą być potencjalni odbiorcy oferowanego wsparcia, a także środowiska naukowe oraz indywidualni odbiorcy, zainteresowani tematem.

Z punktu widzenia użytkowników prowadzących badania wtórne, dane z Rejestru Jednostkowych Pożyczek są użyteczne ze względu na ich pełną kompletność oraz wysoką jakość. Należy jednak zwrócić uwagę, że dane na temat pożyczek udzielonych w ramach projektu *Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej* realizowanego w Działaniu 1.4. PO KL 2007-2013 (pożyczek udzielanych w latach 2013-2016) nie zawierają indywidualnego identyfikatora pożyczkobiorcy (np. NIP), za pomocą którego możliwe byłoby zintegrowanie danych o pożyczkach z danymi z innych źródeł m.in. w celu określenia rodzaju (branży) spółdzielni, która skorzystała ze wsparcia. Podmioty, którym udzielono wsparcia możliwe są do zidentyfikowania jedynie po zmiennej *Nazwa Pożyczkobiorcy*, natomiast pożyczki udzielone PES - poprzez numery umów. Istnieje możliwość dodatkowego pozyskania NIP Pożyczkobiorcy z systemu raportowania PEFS²⁵, w którym gromadzono dane Pożyczkobiorców, w tym NIP, w trakcie realizacji projektu, tj. do końca 2015 r. Mimo decyzji o przedłużeniu udzielania pożyczek PES na 2016 r. zaniechano dalszego wprowadzania danych Pożyczkobiorców do systemu PEFS. Do końca 2015 r. spółdzielniom udzielono 237 pożyczek i dla tych podmiotów istnieje możliwość pozyskania NIP. Bez przypisanego NIP pozostanie 59 jednostek, które uzyskały wsparcie w 2016 r.

Wykorzystanie danych na temat pożyczek udzielonych PES w ramach aktualnie trwającego projektu *Wdrożenie instrumentu pożyczkowego i reporenceniowego w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej* realizowanego przez BGK w Działaniu 2.9 POWER możliwe było od 2017 r. Formularz sprawozdania miesięcznego *Rejestr Jednostkowych Pożyczek*, składanego przez pośredników finansowych (TISE i Fundusz Wałbrzyski), wzbogacony został o NIP Pożyczkobiorcy, dzięki czemu możliwe było zintegrowanie danych o pożyczkach z danymi z innych źródeł, a także o dodatkowe informacje, w tym o liczbie miejsc pracy zadeklarowanych do utworzenia.

Dokładność danych: Pozyskany rejestr pożyczek przyznanych podmiotom ekonomii społecznej ma charakter pełny – obejmuje całość wsparcia udzielonego w ramach instrumentu pożyczkowego. Dane o pożyczkach gromadzone są na formularzu obowiązkowego miesięcznego sprawozdania

²⁵ PEFS - Podsystem Monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego - system informatyczny przeznaczony do monitorowania efektów realizacji projektów dofinansowanych z EFS.

Rejestr Jednostkowych Pożyczek - umowy podpisane w okresie sprawozdawczym, sporządzanego przez pośredników finansowych udzielających pożyczki PES.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza: Formularze sprawozdania (miesięcznego oraz kwartalnego) stanowią załącznik do umów o finansowanie zawartych z pośrednikami finansowymi. Sprawozdanie *Rejestr Jednostkowych Pożyczek - umowy podpisane w okresie sprawozdawczym*, w oparciu o który zgromadzono dane pozyskane na potrzeby pracy badawczej, posiada formę prostej tabeli. W sprawozdaniu gromadzone są podstawowe dane o pożyczkach, łatwo dostępne dla podmiotów wypełniających sprawozdanie, takie jak nazwa pożyczkobiorcy, kwota pożyczki, okres umowy pożyczki, oprocentowanie. Przeglądalność formularza oraz analiza zgromadzonych na ich podstawie danych wskazują, że błędy kwestionariusza nie wystąpiły.

Błędy respondenta: Sprawozdania, w oparciu o które gromadzone są dane o pożyczkach udzielanych PES sporządzane są przez pośredników finansowych wyłonionych w drodze przetargu: Fundusz Wałbrzyski oraz TISE. Można zatem przypuszczać, że wypełniający sprawozdanie posiadają wiedzę i kompetencje pozwalające na prawidłowe sporządzanie sprawozdań. Analiza zgromadzonych na podstawie sprawozdań danych pozwala twierdzić, że błędy respondenta nie wystąpiły bądź zostały na odpowiednim etapie skorygowane.

Błędy w metodzie zbierania danych: Nie zidentyfikowano błędów w metodzie pozyskiwania danych. Stosowanie przejrzystego i czytelnego formularza sprawozdań pozwala na gromadzenie wysokiej jakości danych, a wykorzystanie elektronicznej formy przekazywania danych pozwala na sprawne ich gromadzenie.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi - nie zidentyfikowano. Gromadzone dane obejmują wszystkie pożyczki udzielone w ramach projektu *Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej* realizowanego w Działaniu 1.4. PO KL 2007-2013, tj. pożyczek udzielanych w latach 2013-2016.

Przedmiotowy brak odpowiedzi Analiza zgromadzonych na podstawie sprawozdań danych obejmowała weryfikację kompletności odpowiedzi dla poszczególnych zmiennych. Zdecydowana większość zmiennych charakteryzowała się pełną kompletnością (100%). Wyjątek stanowi zmienna „przeznaczenie pożyczki”, dla której kompletność była stosunkowo niska (40%).

Terminowość i punktualność danych: Dane dotychczas nie były pozyskiwane przez GUS na podstawie PBSSP. Dane zostały przekazane na podstawie wniosku w terminie.

Dostępność i przejrzystość danych: Dane nie są pozyskiwane przez GUS na podstawie PBSSP. Zarówno zbiór danych, jak i wzory formularzy, w oparciu o które są gromadzone dane, zostały pozyskane na potrzeby pracy badawczej.

Dane prezentowane są w formacie .xls w formie czytelnego zbioru.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Istnieje możliwość porównywania danych w czasie od 2013 r., tj. od momentu udzielenia pierwszej pożyczki w ramach projektu *Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej* realizowanego w Działaniu 1.4. PO KL 2007-2013.

Porównywalność przestrzenna danych: Istnieje możliwość porównywania przestrzennego danych, najniższym możliwym poziomem prezentacji danych za lata 2013-2016 jest województwo. Należy zwrócić uwagę, że zmienna „województwo” ma charakter tekstowy, a zbiór danych nie zawiera kodów z Krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju TERYT. Ze względu na brak indywidualnego identyfikatora pożyczkobiorcy (np. NIP) za lata 2013-2016 nie ma możliwości pozyskania danych dotyczących pożyczkobiorców poprzez dołączenie z BJS adresu siedziby z zastosowaniem kodów rejestru TERYT.

Spójność:

Pozyskane dane pochodzą z pojedynczego źródła, zatem mogą podlegać integracji na różnych płaszczyznach, a podstawowe wyniki mogą podlegać wielu wiarygodnym kombinacjom w celu uzyskania wyników bardziej kompleksowych. Dzięki wzbogaceniu formularza o NIP pożyczkobiorcy od 2017 r. będzie możliwa integracja źródła z innymi źródłami danych, co pozwoli na prowadzenie szerszych analiz. Dane o pożyczkach udzielonych podmiotom ekonomii społecznej mogą być np. porównywane z danymi pochodzącymi z systemu rejestrowania i monitorowania pomocy społecznej (SHRIMP), gromadzonymi w oparciu o *Sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej* obejmujące wszystkich przedsiębiorców będących beneficjentami pomocy publicznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne korzystające ze wsparcia środków publicznych.

Koszty i obciążenie respondentów: Możliwość oceny źródła pod kątem kosztów i obciążenia respondentów była ograniczona ze względu na brak w formularzu pytań dotyczących czasochłonności wypełnienia sprawozdania. Biorąc jednak pod uwagę przejrzystość formularzy sprawozdania miesięcznego i kwartalnego oraz ich niewielką obszerność można przypuszczać, że koszty i obciążenie respondenta nie były wysokie. Zakres przedmiotowy obejmuje informacje, które wydają się być łatwo dostępne dla Pośredników Finansowych (obecnie FRW oraz TISE).

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Dane z Rejestru Jednostkowych Pożyczek dotyczące pożyczek udzielonych podmiotom ekonomii społecznej charakteryzują się pełną kompletnością oraz wysoką jakością danych. Zważywszy jednak na brak identyfikatora NIP pożyczkobiorcy w danych za lata 2013-2016, a co za tym idzie – brak możliwości zintegrowania danych z innymi źródłami, rekomenduje się wykorzystanie źródła wyłącznie w celach poglądowych. Od 2017 r. dane wykorzystywane mogą być do szerszych analiz.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: Rekomenduje się wzbogacenie formularza, na którym gromadzone są dane o udzielonych pożyczkach o NIP pożyczkobiorcy. Ma to zasadnicze znaczenie dla możliwości integracji danych z innymi źródłami administracyjnymi i pozadministracyjnymi.

2.1.3. CENTRALNY SYSTEM TELEINFORMATYCZNY SL2014

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE:

Nazwa źródła: Centralny System Teleinformatyczny SL2014

Gestor: MR

Dostępne od roku: Do 2015 r. funkcje SL2014 pełnił Krajowy System Informatyczny SIMIK 07-13 gromadzący podstawowe dane dotyczące programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej na lata 2007-2013. Od 2015 r. informacje są gromadzone w Centralnym Systemie Teleinformatycznym SL2014, stanowiącym zmodernizowaną wersję SIMIK. Modernizacja obejmowała m.in. rozbudowę i modyfikację istniejących modułów zgodnie z wymogami na nowy okres programowania.

Jednostka obserwacji: Beneficjenci projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych finansowanych z Funduszy Europejskich, w tym w ramach regionalnych programów operacyjnych (RPO).

Stopień pokrycia: Według stanu na dzień 31.12.2016 r. w systemie SL2014 zidentyfikowano dane o 28 projektach realizowanych przez 20 spółdzielni, w tym: 3 spółdzielnie pracy, 12 spółdzielni socjalnych oraz 3 spółdzielnie inwalidów i niewidomych. Wśród odbiorców wsparcia z EFS (uczestników instytucjonalnych) zidentyfikowano natomiast 309 spółdzielni socjalnych, 1 spółdzielnię pracy oraz 5 spółdzielni inwalidów i niewidomych.

Okres referencyjny: Dane w systemie są wprowadzane na bieżąco zgodnie z wytycznymi w zakresie warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2014-2020. GUS otrzymuje dane roczne.

Zakres zmiennych: Pozyskane dane z SL2014 od początku okresu programowania 2014-2020, **według stanu na 31 grudnia 2016 r.**, pochodzą ze wszystkich programów operacyjnych, w tym RPO i obejmują:

- podstawowe informacje o projektach realizowanych przez wybrane grupy beneficjentów²⁶, takie jak m.in. numer umowy, nazwa, forma prawna, NIP i REGON Beneficjenta;
- dane o wskaźnikach w projektach realizowanych w ramach PI 09(v) *Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia*, w tym sześciu wskaźnikach kluczowych;
- dane o personelu projektów, w tym stanowisko, forma zaangażowania, wymiar czasu pracy, okres zaangażowania;
- dane o ostatecznych odbiorcach projektów – uczestnikach indywidualnych, takie jak: rodzaj uczestnika, płeć, wiek, wykształcenie, status osoby na rynku pracy w chwili przystąpienia do projektu, w tym wykonywany zawód, rodzaj przyznanego wsparcia, kwota środków przyznanych na założenie działalności gospodarczej;

- dane o ostatecznych odbiorcach projektów – uczestnikach instytucjonalnych, tj. instytucjach objętych wsparciem, takie jak: nazwa i NIP instytucji, typ instytucji, adres, rodzaj przyznanego wsparcia.

Sposób zbierania danych: Dane dotyczące projektów gromadzone są w Centralnym Systemie Teleinformatycznym SL2014 (wcześniej SIMIK 2007-2013), którego zadaniem jest wsparcie realizacji programów operacyjnych i projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich 2014-2020. System SL2014 dostępny jest pod adresem: <https://sl2014.gov.pl>. Zgodnie z informacjami prezentowanymi na stronie internetowej MR System spełnia wymogi UE stawiane systemom teleinformatycznym, w tym wymogi dotyczące ułatwienia beneficjentom wymiany informacji z właściwymi instytucjami.

SL2014 służy m.in. do:

- obsługi projektów od momentu podpisania umowy o dofinansowanie w ramach:
 - krajowych programów operacyjnych,
 - programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej, dla których Instytucja Zarządzająca została ustanowiona na terytorium Polski,
 - regionalnych programów operacyjnych - w zależności od decyzji Instytucji Zarządzającej danym programem;
- gromadzenia danych dotyczących realizacji programów operacyjnych;
- sprawdzenia, czy wydatki poniesione przez beneficjentów są prawidłowe i zgodne z prawem krajowym i unijnym.

Najistotniejszą aplikacją dla beneficjentów, wchodzącą w skład SL2014, jest *Aplikacja obsługi wniosków o płatność*, stanowiąca część aplikacji głównej systemu. Umożliwia dostęp do informacji o realizowanych projektach, składanie wniosków o płatność drogą elektroniczną oraz komunikowanie się z instytucją udzielającą wsparcia.

Beneficjenci uzyskują dostęp do systemu w momencie rejestracji ich umowy/decyzji o dofinansowaniu w systemie przez instytucję udzielającą wsparcia. Zawarta umowa o dofinansowanie zobowiązuje beneficjenta, aby w ramach procesu rozliczania realizowanego projektu wykorzystywał SL2014. Dzięki systemowi może on m.in. składać wnioski o płatność, prowadzić korespondencję z instytucją odpowiedzialną za ich weryfikację czy przekazywać dane niezbędne do realizacji projektu.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Wybrane dane jednostkowe o beneficjentach pozyskiwane są na podstawie PBSSP. Pozostałe dane, o wskaźnikach i odbiorach instytucjonalnych i indywidualnych wsparcia, pozyskane dodatkowo od gestora danych.

²⁶Fundacje, Kościół Katolicki, pozostałe kościoły albo związki wyznaniowe, inne organizacje społeczne lub zawodowe, spółdzielnie, stowarzyszenia, związki stowarzyszeń

Wykaz tabel danych wejściowych:

Zakres zmiennych pozyskiwanych w oparciu o PBSSP:

- Status,
- Nazwa wnioskodawcy,
- Tytuł projektu,
- Okres realizacji od (RRRR-MM-DD),
- Okres realizacji do (RRRR-MM-DD),
- Cały Kraj,
- Województwo
- Powiat,
- Gmina (nazwa gmina miejska wiejska),
- Nazwa instytucji,
- Oś priorytetowa,
- Działanie,
- REGON wnioskodawcy (9 lub 14 cyfr),
- NIP wnioskodawcy (10 cyfr),
- Forma prawna,
- Ulica,
- Nr budynku,
- Nr lokalu,
- Kod pocztowy (XX-XXX),
- Miejscowość,
- Telefon,
- Adres email,
- Budżet,
- Koszty ogółem,
- Koszty ogółem – kwalifikowane,
- Wkład własny,
- Wkład własny – kwalifikowane.

Dane pozyskane poza PBSSP:

Projekty realizowane przez wybrane grupy beneficjentów:

- Program operacyjny – kod,
- Poddziałanie – kod,
- Numer umowy/ decyzji/ aneksu,
- Beneficjent Nazwa beneficjenta,
- Beneficjent forma prawna beneficjenta,
- Beneficjent NIP,
- Beneficjent REGON,
- Projekt partnerski,

- Beneficjent Partner Wiodący.

Wskaźniki w projektach realizowanych w ramach PI 09(v) Wsparcie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

- Program operacyjny – kod,
- Oś priorytetowa – kod,
- Oś priorytetowa – nazwa,
- Działanie – kod,
- Działanie – nazwa,
- Poddziałanie – kod,
- Poddziałanie – nazwa,
- Numer umowy/ decyzji/ aneksu,
- Beneficjent wiodący – nazwa,
- Beneficjent NIP,
- Beneficjent REGON,
- Nazwa wskaźnika,
- Jednostka miary,
- Wartość docelowa,
- Wartość osiągnięta od początku realizacji projektu.

Personel projektów:

- Projekt,
- Stanowisko,
- Forma zaangażowania,
- Wymiar czasu pracy: Wymiar etatu,
- Wymiar czasu pracy: Liczba godzin w miesiącu,
- Planowany okres zaangażowania od,
- Planowany okres zaangażowania do.

Zestawienie uczestników projektów (uczestnicy indywidualni):

- Numer umowy,
- Wniosek za okres,
- Rodzaj uczestnika,
- Nazwa instytucji,
- Płeć,
- Wiek w chwili przystąpienia do projektu,
- Wykształcenie,
- Województwo,
- Powiat,

- Gmina,
- Miejscowość,
- Obszar wg stopnia urbanizacji,
- Data rozpoczęcia udziału w projekcie,
- Data zakończenia udziału w projekcie,
- Status osoby na rynku pracy w chwili przystąpienia do projektu, w tym:
- Wykonywany zawód
- Zatrudniony w:
- Sytuacja (1) osoby w momencie zakończenia udziału w projekcie
- Sytuacja (2) osoby w momencie zakończenia udziału w projekcie
- Inne rezultaty dotyczące osób młodych (dotyczy IZM)
- Zakończenie udziału osoby w projekcie zgodnie z zaplanowaną dla niej ścieżką uczestnictwa
- Rodzaj przyznanego wsparcia, w tym
- Data rozpoczęcia udziału we wsparciu
- Data zakończenia udziału we wsparciu
- Data założenia działalności gospodarczej
- Kwota środków przyznanych na założenie działalności gospodarczej
- PKD założonej działalności gospodarczej
- Osoba należąca do mniejszości narodowej lub etnicznej, migrant, osoba obcego pochodzenia
- Osoba bezdomna lub dotknięta wykluczeniem z dostępu do mieszkań
- Osoba z niepełnosprawnościami
- Osoba przebywająca w gospodarstwie domowym bez osób pracujących
w tym: w gospodarstwie domowym z dziećmi pozostającymi na utrzymaniu
- Osoba żyjąca w gospodarstwie składającym się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu
- Osoba w innej niekorzystnej sytuacji społecznej (innej niż wymienione powyżej)

Dane o instytucjach objętych wsparciem (uczestnicy instytucjonalni)

- Numer wniosku o płatność Beneficjenta,
- Numer wersji,
- Kraj,
- Nazwa instytucji,
- NIP,
- Typ instytucji,
- Typ instytucji (w tym),
- Województwo,
- Powiat,
- Gmina,
- Miejscowość,
- Ulica,

- Nr budynku,
- Nr lokalu,
- Kod pocztowy,
- Nr budynku,
- Nr lokalu,
- Kod pocztowy,
- Obszar wg stopnia urbanizacji,
- Telefon kontaktowy,
- Adres e-mail,
- Data rozpoczęcia udziału w projekcie,
- Data zakończenia udziału w projekcie,
- Czy wsparciem zostali objęci pracownicy instytucji,
- Rodzaj przyznanego wsparcia,
- Rodzaj przyznanego wsparcia (w tym),
- Data rozpoczęcia udziału we wsparciu,
- Data zakończenia udziału we wsparciu.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność danych: Dane są przydatne dla użytkowników krajowych, przede wszystkim użytkowników wewnętrznych, w tym statystyków prowadzących badania wtórne w obszarze gospodarki społecznej. Ze względu na obowiązek wykorzystania systemu SL2014 w procesie rozliczania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych i projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich 2014-2020 gromadzone dane cechuje wysoka jakość i kompletność. Dzięki temu mogą one zostać wykorzystane do konstrukcji wskaźników.

Po opracowaniu źródła przez statystykę publiczną głównych użytkowników stanowiąc będą:

- ministerstwa i urzędy centralne, wśród nich: MRPiPS, MR;
- urzędy terenowe (administracja rządowa i samorządowa), m.in. ROPS, PUP, OPS;
- placówki naukowe i edukacyjne, pracownicy naukowci, studenci – prowadzący badania w obszarze polityki społecznej.

Dokładność danych: Dane gromadzone w SL2014 mają charakter pełny i dotyczą wszystkich beneficjentów realizujących projekty w ramach programów operacyjnych i projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich 2014-2020. Obowiązek korzystania z systemu SL 2014 w procesie rozliczania projektu zawarty jest w umowie o dofinansowanie.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza: Ryzyko wystąpienia błędów kwestionariusza jest niewielkie ze względu na wieloetapową kontrolę wprowadzonych do SL2014 danych. Poza kontrolą logiczno-rachunkową, istniejącą w systemie, dane weryfikowane są na poszczególnych etapach realizacji projektu przez różne podmioty, m.in. opiekuna projektu, audytorów wewnętrznych, a także kontrole zewnętrzne.

Ze względu na ściśle określone zasady dotyczące kwalifikowalności wydatków, dane finansowe podlegają szczególnej kontroli.

Błędy respondentów: Ewentualne błędy wynikające np. z nieuważnego czytania objaśnień, niezrozumienia pytania, ominięcia pytania, braku wiedzy niezbędnej do poprawnego wypełnienia kwestionariusza weryfikowane są dzięki wieloetapowej kontroli wprowadzanych do SL2014 danych. Wsparciem dla beneficjentów korzystających z SL 2014 jest „Podręcznik beneficjenta” stanowiący instrukcję pracy w SL2014, której celem jest przybliżenie funkcjonalności systemu.

Błędy w metodzie zbierania danych: Nie zidentyfikowano błędów w metodzie pozyskiwania danych. Wykorzystanie elektronicznej formy przekazywania danych pozwala na sprawne gromadzenie, a zastosowana wieloetapowa metoda kontroli danych przekłada się na ich wysoką jakość.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi - nie zidentyfikowano. Gromadzone dane dotyczą wszystkich beneficjentów realizujących projekty w ramach programów operacyjnych i projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich 2014-2020.

Przedmiotowy brak odpowiedzi - analiza zgromadzonych na podstawie sprawozdań danych pozwala stwierdzić ich wysoką kompletność. Wynika ona m.in. z zastosowanych kontroli logiczno-rachunkowych oraz szczegółowej kontroli realizowanej na kilka etapach.

Terminowość i punktualność danych: Dane z SL2014 przekazywane są wybranym, wąskim zakresie na podstawie PBSSP. Zgodnie z PBSSP dane za 2016 r. przekazane miały zostać do 16 stycznia 2017 r. W omawianym terminie przekazane zostały jednak niekompletne dane. Ostateczny, prawidłowy zbiór danych przekazano w grudniu br. Dane z SL2014 dotyczące spółdzielni nie były dotychczas pozyskiwane na podstawie PBSSP, zatem nie ma możliwości oceny ich terminowości i punktualności. Na potrzeby realizacji pracy badawczej zawniioskowano do gestora o przekazanie danych zgodnie ze zgłoszonym zapotrzebowaniem. Zostały one przekazane w kilku etapach, co wynikało z konieczności kilkukrotnego uzupełniania brakujących informacji.

Dostępność i przejrzystość danych: Zarówno na etapie pozyskania danych od gestora, jak i ich przetwarzania, zidentyfikowano szereg trudności. Istotnym problemem komplikującym proces przetwarzania danych są przede wszystkim ograniczone możliwości eksportu danych z systemu. Dostęp do danych wymaga przygotowania odpowiedniego zgłoszenia do jednostki odpowiedzialnej za przechowywanie danych. Zgłoszenie zawierać musi tzw. mapowanie danych analizy określające m.in. zakres danych do wygenerowania, przy czym istnieje szereg technicznych ograniczeń, które istotnie utrudniają eksport danych. Co więcej, nie wszystkie dane dostępne są w układzie przekrojowym (np. dla określonych poziomów wdrażania czy typów beneficjentów), w tym dane o ostatecznych odbiorach wsparcia (instytucjonalnych i indywidualnych). Jediną możliwością ich pozyskania jest utworzenie raportu dla pojedynczego projektu, co istotnie zwiększa czasochłonność przetwarzania danych. Podsumowując, zarówno generowanie danych (przygotowywanie mapowania, testowanie warunków, przygotowanie kompletnego raportu), jak i przetwarzanie danych (w tym łączenie różnych obszernych zbiorów) są zadaniami skomplikowanymi i czasochłonnymi. Dodatkowo w systemie nie zawsze stosowane są słowniki, np. kluczowe wskaźniki

są opisami słownymi, wprowadzanymi nie zawsze identycznie przez beneficjentów, co utrudnia ich identyfikację i analizę. Z kolei istniejące słowniki czasem posiadają nierozłączne kategorie, a są stosowane przy polach jednokrotnego wyboru (np. typ instytucji).

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Dane o projektach współfinansowanych z Funduszy Europejskich 2014-2020 gromadzone są w Centralnym Systemie Teleinformatycznym SL2014 od 2015 r. Dane w zakresie podstawowych informacji o projekcie, wskaźnikach projektowych, personelu i uczestnikach (instytucjonalnych i indywidualnych) pozyskane zostały według stanu na 31.12.2016 r., zatem nie ma możliwości porównywania ich w czasie. Ze względu na złożoną i czasochłonną procedurę eksportowania danych z systemu, dane w tak szerokim zakresie za wcześniejsze lata nie były pozyskiwane.

Przed 2015 r. do obsługi projektów wykorzystywany był System Teleinformatyczny SIMIK 07-13. Na potrzeby realizacji pracy badawczej pozyskane zostały dane dla wybranych typów spółdzielni zarówno z SIMIK 07-13, jaki i SL2014, jednak w znacznie węższym zakresie obejmującym wyłącznie podstawowe dane o projektach (np. wartość projektu, okres realizacji). Zakres pozyskanych danych jest zbliżony do zakresu danych pozyskiwanych dotychczas na podstawie PBSSP dla wybranych typów beneficjentów, jednak nie dla spółdzielni. W tym wąskim zakresie istnieje możliwość porównywania danych o projektach realizowanych od 2007 r.

Porównywalność przestrzenna danych: Istnieje możliwość geograficznego porównywania danych po uprzednim ich przetworzeniu, tj. połączeniu danych za pomocą NIP beneficjenta z danymi z BJS – w celu pozyskania dodatkowych informacji (gmina, powiat, województwo). Najniższym możliwym poziomem terytorialnej prezentacji danych jest gmina. Należy zwrócić uwagę, że zbiór danych nie zawiera kodów z rejestru TERYT.

Spójność: Pozyskane dane pochodzą z pojedynczego źródła, zatem mogą podlegać integracji na różnych płaszczyznach, a podstawowe wyniki mogą podlegać wielu wiarygodnym kombinacjom w celu uzyskania wyników bardziej kompleksowych. Dane o wartości projektów mogą być porównywane z danymi pochodzącymi z systemu SHRIMP, gromadzone w oparciu o *Sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej*, obejmującego wszystkich przedsiębiorców będących beneficjentami pomocy publicznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne korzystające ze wsparcia środków publicznych.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Ze względu na szeroki zakres danych gromadzonych w systemie SL2014 źródło to dostarcza cennych informacji o wykorzystaniu funduszy europejskich w ramach realizowanych projektów, w tym o wsparciu kierowanym do sektora spółdzielczego. Analiza przekazanych danych pozwala stwierdzić, że są to dane wysokiej jakości, jednak ograniczona funkcjonalność systemu SL2014 rzutuje na ich dostępność. Proces przetwarzania danych i dostosowania ich na potrzeby pracy badawczej jest pracochłonny i długotrwały. Ze względu jednak na wysoką jakość oraz

kompletność danych rekomenduje się wykorzystanie źródła w dalszych pracach nad projektem, w tym na potrzeby konstrukcji wskaźników.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: Ze względu na wysoką jakość danych i ich użyteczność rekomenduje się odpowiednią modyfikację systemu SL2014 w celu usprawnienia procesu eksportowania danych. Skomplikowany i czasochłonny proces generowania danych na zewnątrz systemu stanowi istotne utrudnienie dla przetwarzania i opracowywania danych. Osobną kwestię stanowią słowniki stosowane w systemie SL2014. W module dotyczącym *uczestników biorących udział w projektach realizowanych w ramach EFS* gromadzone są dane o instytucjach, które otrzymują wsparcie w ramach EFS. Użytkownik systemu określa typ instytucji, której udzielono wsparcia. Wybór rodzaju podmiotu objętego wsparciem z dostępnej kafeterii może rodzić problemy, gdyż kategorie podmiotów nie są rozłączne. Wśród typów instytucji objętych wsparciem pojawia się m.in. „podmiot ekonomii społecznej”, „organizacja pozarządowa”, „ośrodek wsparcia ekonomii społecznej”. Dla użytkownika SL2014 może nie być jasne, do jakiej kategorii przyporządkować wspierany podmiot. Co więcej, uszczegółowienie kategorii „podmiot ekonomii społecznej” również budzi wątpliwość.

Usprawnienia powodowałyby również m.in.:

- wdrożenie słowników w zakresie wskaźników kluczowych w projektach,
- umożliwienie generowania horyzontalnych raportów w zakresie uczestników indywidualnych i instytucjonalnych,
- uczynienie obowiązkowym wypełnienie pola *rodzaj przyznanego wsparcia (w tym)* w zakresie odbiorców instytucjonalnych.

2.1.4. MPIPS-02 – SPRAWOZDANIE O PRZYCHODACH I WYDATKACH FUNDUSZU PRACY

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: MPIPS-02 – sprawozdanie o przychodach i wydatkach funduszu pracy

Gestor: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPIPS), Departament Funduszy

Dostępne od roku: od 2005 roku do sprawozdania *MPIPS-02* wprowadzono informacje dotyczące spółdzielni socjalnych, *załącznik nr 1* obowiązuje od 2015 r. ²⁷

Jednostka obserwacji: powiatowe urzędy pracy, wojewódzkie urzędy pracy, komenda główna ochotniczych hufców pracy, urzędy wojewódzkie, MRPIPS.

Stopień pokrycia: Dane ze sprawozdań na poziomie powiatów oraz miast na prawach powiatu. Wykazywane rodzaje wydatków identyfikowalne są po identyfikatorze TERYT i obejmują cały teren Polski. Ze względu na to, że najniższą jednostką obserwacji są PUP, dane mają charakter zagregowany i niemożliwa jest identyfikacja poszczególnych spółdzielni.

Okres referencyjny: Sprawozdanie MPIPS-02 sporządzane jest co miesiąc. Natomiast załącznik nr 1 do sprawozdania MPIPS-02 sporządzany jest raz w roku.

Zakres zmiennych: Sprawozdanie przedstawia szczegółowo poniesione wydatki z funduszu pracy na poziomie powiatów oraz miast na prawach powiatu.

W bazie danych znajdują się następujące zmienne:

- Rok – zawiera czterocyfrowy symbol roku sprawozdawczego,
- M_c – zawiera dwucyfrowy symbol miesiąca sprawozdawczego,
- Wgm – czterocyfrowy kod TERYT określający powiat lub miasto na prawie powiatu,
- Dział – zawiera jednocyfrowy numer działu sprawozdania (1,2 lub 3),
- Nr w – zawiera trzycyfrowy numer określający pozycję wiersza ze sprawozdania, które odpowiadają poszczególnym rodzajom wydatków z funduszu pracy (brak zmiennej w plikach za lata 2005-2007, inna struktura danych opisana w części *wykaz tabel danych wejściowych*),
- R1/r2/r3/r4 – zmienne odpowiadające poszczególnym czterem kolumnom formularza sprawozdania, gdzie wykazuje się odpowiednio:

W przypadku MPIPS-02:

- *Liczbę osób/miejsc w miesiącu sprawozdawczym*
- *Wydatki w tys. zł w miesiącu sprawozdawczym*
- *Wydatki w tys. zł od początku roku*
- *Liczbę osób w roku*

W przypadku załącznika nr 1:

- *Wydatki funduszu pracy w tys. zł,*

- *Liczba osób uczestniczących w danej formie aktywizacji,*
- *Liczba osób, które zakończyły udział w danej formie aktywizacji,*
- *Liczba osób, które zostały zatrudnione.*

Analiza sprawozdania MPIPS-02 i załącznika nr 1 do sprawozdania, pozwoliła wyodrębnić wiersze odpowiadające wydatkom z funduszu pracy dotyczącym m.in. dofinansowania podejmowania działalności gospodarczej (w tym w ramach spółdzielni socjalnej).

Wytypowane do analizy pola ze sprawozdania MPIPS-02:

W40r01 – programy na rzecz promocji zatrudnienia ogółem – liczba osób/miejsc w miesiącu sprawozdawczym

W40r02 – programy na rzecz promocji zatrudnienia ogółem – wydatki w tys. zł w miesiącu sprawozdawczym

W40r03 – programy na rzecz promocji zatrudnienia ogółem – wydatki w tys. zł od początku roku

W52r01 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej – liczba osób/miejsc w miesiącu sprawozdawczym

W52r02 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej – wydatki w tys. zł w miesiącu sprawozdawczym

W52r03 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej – wydatki w tys. zł od początku roku

W53r01 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej w ramach spółdzielni socjalnej – liczba osób/miejsc w miesiącu sprawozdawczym

W53r02 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej w ramach spółdzielni socjalnej – wydatki w tys. zł w miesiącu sprawozdawczym

W53r03 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej w ramach spółdzielni socjalnej – wydatki w tys. zł od początku roku

W74r02 – wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych – wydatki w tys. zł w miesiącu sprawozdawczym

W74r03 – wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych – wydatki w tys. zł od początku roku

Wytypowane do analizy pola ze sprawozdania MPIPS-02 załącznik nr 1:

W17r01 – wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych – wydatki funduszu pracy w tys. zł

W17r02 – wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych – liczba osób uczestniczących w danej formie aktywizacji

W17r03 – wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych – liczba osób, które zakończyły udział w danej formie aktywizacji

W17r04 – wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych – liczba osób, które zostały zatrudnione

²⁷ Sprawozdanie jest opisane razem z załącznikiem nr 1 Efektywność programów na rzecz promocji zatrudnienia do sprawozdania.

W19r01 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej – wydatki funduszu pracy w tys. zł

W19r02 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej – liczba osób uczestniczących w danej formie aktywizacji

W19r03 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej – liczba osób, które zakończyły udział w danej formie aktywizacji

W19r04 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej – liczba osób, które zostały zatrudnione

W20r01 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej w ramach spółdzielni socjalnej – wydatki funduszu pracy w tys. zł

W20r02 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej w ramach spółdzielni socjalnej – liczba osób uczestniczących w danej formie aktywizacji

W20r03 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej w ramach spółdzielni socjalnej – liczba osób, które zakończyły udział w danej formie aktywizacji

W20r04 – dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej w ramach spółdzielni socjalnej – liczba osób, które zostały zatrudnione

Sposób zbierania danych: sprawozdanie statystyczne przekazywane jest w zależności od jednostki sprawozdawczej, realizującej zadania wynikające z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r., poz. 645, z późn. zm.), do wojewódzkiego urzędu pracy, MRPiPS lub do Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy (US Bydgoszcz). Zbiory danych są dostępne od 2005 r. w Departamencie Badań Demograficznych i Rynku Pracy GUS, a od 2009 r. również w US Bydgoszcz). Na podstawie PBSSP, sprawozdanie MPiPS-02 obowiązkowo przekazuje się raz w miesiącu do 8 dnia roboczego z danymi za miesiąc poprzedni – wojewódzkie urzędy pracy przekazują do US Bydgoszcz oraz do MRPiPS. Natomiast załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS-02 (zawierający zmienne nie występujące w podstawowym formularzu) powiatowe urzędy pracy obowiązkowo przekazują raz w roku do 10 dnia roboczego w kwietniu danego roku z danymi za rok poprzedni – wojewódzkiemu urzędowi pracy, a ten raz w roku do 12 dnia tego samego miesiąca przekazuje sprawozdanie do US Bydgoszcz. Sprawozdania sporządza się i przekazuje w formie elektronicznej.

Sposób pozyskania danych wejściowych: dane pozyskane z Departamentu Badań Demograficznych i Rynku Pracy GUS. Dane są dostępne w formacie *.dbf* (baza danych MPiPS-02 za 12 miesięcy w latach 2005-2016, dane z załącznika za 2015 r.).

Wykaz tabel danych wejściowych: dane wejściowe zgromadzone są w kilku tabelach (plikach formatu *.dbf*) – każdy za inny rok sprawozdawczy. Pozyskane pliki bazy danych za lata 2005-2007 różnią się strukturą od pozostałych lat, tzn. każde pole formularza jest osobną kolumną w pliku MS Excel – nie występuje w plikach zmienna (kolumna) *nrv* oznaczająca numer wiersza sprawozdania. Zachowana jest struktura nazewnictwa np. W40r01 itd. Tabela z danych z załącznika nr 1 do sprawozdania MPiPS-02 stanowi jeden plik w formacie *.dbf*.

RAPORT JAKOŚCI:

Przydatność danych: **Sprawozdanie** MPiPS-02 wraz z załącznikiem przedstawia szczegółowo rodzaje wydatków Funduszu Pracy, a także liczbę osób korzystających z danych form aktywizacji – w tym dofinansowania na podjęcia działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej. Użytkownikami zebranych danych są m.in.: ministerstwa i urzędy centralne (zwłaszcza MRPIPS), administracja rządowa i samorządowa, instytuty badawcze, studenci, media, osoby indywidualne. Dane mogą być wykorzystywane m.in. do prowadzenia analiz efektywności danych wydatków z funduszu pracy, określania skutków prowadzonych polityk publicznych, programów, przygotowania prac naukowych. Poziom szczegółowości na poziomie powiatów pozwala sądzić, że zaspokajają potrzeby odbiorców informacji. Z uwagi na to, że jednostką obserwacji w omawianym źródle nie są spółdzielnie, dane mogą mieć charakter informacji dodatkowej. Nie możliwa jest analiza oraz ocena, na podstawie tych danych, oddziaływania na określoną spółdzielnię.

Dokładność danych: Dane gromadzone są na podstawie obowiązku składania sprawozdań przez jednostki sektora publicznego (powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy, komenda główna OHP, urzędy wojewódzkie) wynikającego z PBSSP. Z uwagi na obligatoryjność dla wszystkich wymienionych podmiotów kompletność stanowi 100%.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza - nie zidentyfikowano. Formularze sprawozdania (MPiPS-02 oraz załącznik) są czytelne i przejrzyste. Formularze posiadają instrukcję ich wypełniania.

Błędy respondenta: nie stwierdzono. Dane w przeważającej części formularzy mają charakter finansowy. Osoba, która składałaby nieprawdziwe informacje narażałaby się na sankcje prawne. Nie ma informatycznych narzędzi kontroli logiczno-rachunkowej. Z uzyskanych informacji uzyskanych z wybranych wojewódzkich urzędów pracy wynika, że dane są kontrolowane.

Błędy w metodzie zbierania danych nie występują lub ich ryzyko jest bardzo niewielkie.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi - nie występuje. Dane są przekazywane na podstawie obowiązku składania sprawozdań.

Przedmiotowy brak odpowiedzi błędy przedmiotowego braku odpowiedzi można uznać za niewystępujące - na podstawie analizy zbioru oraz faktu, że przekazywanie informacji niezgodnych ze stanem faktycznym naraża na sankcje prawne.

Terminowość i punktualność danych: Dane zostały pozyskane, kierując pisemną prośbą do komórki organizacyjnej GUS. Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy GUS publikuje dane w terminie (do 28 dnia miesiąca następnego po okresie sprawozdawczym), a szczegółowe informacje o punktualności znajdują się w corocznych raportach jakości przygotowywanych z badania **Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w urzędach pracy**.

Dostępność i przejrzystość danych: Zgromadzone dane są w zdecydowanej większości przejrzyste i czytelne. Dokładne objaśnienia kolejnych wierszy znajdują się w objaśnieniach do sprawozdania. Mimo różnic strukturalnych w otrzymanych plikach, bezproblemowo można przypisać wartości do określonych zmiennych. Dane są dostępne, pozyskiwane przez GUS na podstawie PBSSP.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Struktura danych pozwala na porównywanie wartości zmiennych w czasie (formularz na przestrzeni lat nie ulegał zmianie).

Porównywalność przestrzenna danych: Zgromadzone dane zawierają zmienną odpowiadającą statystycznemu identyfikatorowi TERYT, co zapewnia porównywalność przestrzenną danych na poziomie powiatów, miast na prawach powiatu czy po agregacji na poziomie województw.

Spójność: Charakter bazy danych omawianego źródła pozwala na integrację, zestawienie zawartych informacji w zbiorze na podstawie zmiennej - identyfikator – zastosowano kod TERYT (czterocyfrowego). Minimalny możliwy poziom przedstawiania danych to powiat i miasta na prawach powiatu. Możliwa jest agregacja danych na poziom województwa.

Koszty i obciążenie respondentów: Formularz sprawozdania nie zawiera zmiennej (pytania) o czasochłonność. Biorąc pod uwagę liczbę zmiennych można przypuszczać, że sprawozdanie jest umiarkowanie czasochłonne.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: ze względu na kompletność sprawozdawczości na poziomie 100% dane pozyskiwane ze źródła można uznać za wiarygodne źródło informacji, jednak ze względu na to, że jednostką obserwacji nie jest spółdzielnia, źródło może mieć charakter jedynie dodatkowej, kontekstowej informacji.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: brak.

2.1.5. BAZA ZE SPRAWOZDAŃ SERII RB W ZAKRESIE WYDATKÓW BUDŻETOWYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: Baza ze sprawozdań serii Rb w zakresie wydatków budżetowych jednostek samorządu terytorialnego

Gestor: MF, Departament Finansów Samorządu Terytorialnego

Dostępne od roku: Dane za 2012 r. i późniejsze dostępne na stronie internetowej MF. Za lata poprzednie dane opublikowane są w formie zestawień zbiorczych.

Jednostka obserwacji: JST (gminy, miasta na prawach powiatu, powiaty, województwa) oraz związki JST.

Stopień pokrycia: Dane jednostkowe dla poszczególnych JST mają charakter zagregowany według pozycji wydatków, które są wykazywane zgodnie z klasyfikacją budżetową, określaną rozporządzeniem MF w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. Identyfikacja rodzajów wydatków w zakresie podmiotowym możliwa jest wyłącznie w zakresie określenia jednostki samorządu terytorialnego (identyfikator REGON).

Okres referencyjny: Sprawozdanie to sporządzane jest co miesiąc, w różnym zakresie. Na koniec kwartału w pełnej szczegółowości. W pozostałych jedynie pozycje dotyczące klasyfikacji budżetowej, planu i wykonania. Wydatki w sprawozdaniu RB-28s są wykazywane narastająco.

Zakres zmiennych: Szczegółowy wykaz wydatków jednostek samorządu terytorialnego według klasyfikacji budżetowej. W bazie danych znajdują się następujące zmienne:

1. *REGON* zawiera dziewięciocyfrowy identyfikator JST w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej,
2. *WK, PK, GK, GT* odpowiadają kodowi systemu TERC,
3. *PT* - informacja o typie związku JST lub powiatu,
4. *Rok* - ostatnie dwie cyfry roku sprawozdawczego,
5. *Kwartał* - numer kwartału,
6. *Dat_skw* - data sporządzenia sprawozdania,
7. *Dział* - dział według klasyfikacji budżetowej,
8. *Rozdział* - rozdział według klasyfikacji budżetowej,
9. *Par* - paragraf według klasyfikacji budżetowej,
10. *R1 - Plan (po zmianach)* - dane o planowanych wydatkach,
11. *R10 - Zaangażowanie* - kwoty wynikające z umów, decyzji i innych postanowień, których wykonanie powoduje konieczność dokonania wydatków budżetowych w roku bieżącym,
12. *R4 - Wydatki wykonane* - zrealizowane wydatki na podstawie danych księgowości analitycznej do rachunku bieżącego,
13. *R11 - Zobowiązania ogółem* - zobowiązania niespłacone do końca okresu sprawozdawczego,

14. *R12 - Zobowiązania wymagalne* - zobowiązania, których termin zapłaty minął przed upływem okresu sprawozdawczego, a nie są ani przedawnione, ani umorzone, z wyłączeniem zobowiązań powstałych w latach ubiegłych i zobowiązań powstałych w roku bieżącym.
15. *R9 - Wydatki, które nie wygasły z upływem roku budżetowego* - wydatki, których wykaz organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może ustalić zgodnie z art. 263 ust. 2 ustawy o finansach publicznych; kolumnę tę wypełnia się tylko w sprawozdaniu rocznym;
16. *R13 - Wydatki zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego* - wydatki, o których mowa w ustawie z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. poz. 301, z późn. zm.).

Analiza aktualnej klasyfikacji budżetowej pozwoliła wyodrębnić paragraf dotyczący wydatków jednostek samorządu terytorialnego na wniesienie wkładów do spółdzielni. Wytypowany do badania paragraf klasyfikacji budżetowej:

§ 602 – Wydatki na wniesienie wkładów do spółdzielni

Paragraf stanowi element grupy wydatków pn. *Wydatki majątkowe*.

Sposób zbierania danych: Dane gromadzone są na podstawie obowiązku składania sprawozdań przez jednostki samorządu terytorialnego, wynikającego z §1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1015 z późn. zm.) wydanego na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych art. 41 pkt 2. (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077 z późn. zm.)

Sprawozdania składane są elektronicznie przez specjalistyczny program BESTI@ służący do zarządzania budżetami jednostek samorządu terytorialnego. Sprawozdania kontrolowane są przez **Regionalną Izbę Obrachunkową (RIO)**. Jeżeli wydatek został źle zaklasyfikowany, a wynosi więcej niż 5% całego budżetu JST, wprowadzane są poprawki.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Dane ogólnodostępne w formacie *.dbf* na stronie internetowej MF. Baza danych za 2016 rok dostępna pod linkiem:

<http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorządu-terytorialnego/sprawozdania-budżetowe>

Dane wejściowe zgromadzone są w jednej tabeli. Identyfikacja jednostki samorządu terytorialnego możliwa dzięki numerowi REGON. Identyfikacja przestrzenna wydatków możliwa dzięki stosowaniu w bazie danych systemu TERC. Identyfikacja wydatków JST na podstawie zmiennych odpowiadających klasyfikacji budżetowej.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność danych:: Sprawozdanie Rb-28S przedstawia szczegółowo wydatki poniesione przez jednostkę samorządu terytorialnego, zgodnie z obowiązującą klasyfikacją budżetową. Gromadzone dane mogą służyć m.in.: ministerstwom i urzędom centralnym, administracji rządowej i samorządowej, instytutom badawczym, studentom, mediom czy osobom indywidualnym. Obligatoryjność sprawozdawczości (informacja o wydatkach od poziomu gminy) i szczegółowość

pozwała stwierdzić, że źródło dostarcza zainteresowanym użytkownikom wystarczających informacji. Z uwagi na to, że jednostką obserwacji w omawianym źródle nie są spółdzielnie, dane mogą mieć charakter informacji dodatkowej. Niemożliwa jest analiza oraz ocena, na podstawie tych danych, oddziaływania na określoną spółdzielnię.

Dokładność danych: Dane gromadzone są na podstawie obowiązku składania sprawozdań przez jednostki samorządu terytorialnego, wynikającego z §1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1015 z późn. zm.). Z uwagi na objęcie sprawozdawczością wszystkich JST nie występują podmiotowe braki danych. Sprawozdania budżetowe JST są weryfikowane przez Regionalne Izby Obrachunkowe. Wykazywanie danych niezgodnych z ewidencją księgową jest czynnością karalną - narusza dyscyplinę finansów publicznych. Wyżej wymienione czynniki pozwalają wnioskować o wysokim stopniu dokładności danych.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza - nie stwierdzono. Formularz sprawozdania posiada instrukcję jego wypełniania. Trudności w klasyfikowaniu wydatków oraz rozbieżne interpretacje zapisów w klasyfikacji mogą zdarzać się na skutek częstej nowelizacji przepisów. Pod linkiem <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego/systemy-informatyczne> publikowane są informacje o wszelkich aktualizacjach narzędzi informatycznych, za pomocą których przesyłane są dane. Na stronie ponadto opublikowany jest podręcznik obsługi narzędzi.

Błędy respondenta:

Błędy jakie mogą wystąpić:

- niewypełnienie kolumny w sprawozdaniu,
- zastosowanie błędnej klasyfikacji budżetowej,
- wykazywanie innych danych niż wynikające z ewidencji księgowej (zagrożone karą).

Błędy w metodzie zbierania danych - nie stwierdzono.

Błędy przetwarzania: Sprawozdania budżetowe przesyłane są w postaci elektronicznej poprzez system BESTI@. System ma wbudowane reguły kontrolne, które minimalizują ryzyko przekazywania błędnie wypełnionych sprawozdań. Sprawozdania jednostek samorządu terytorialnego podlegają weryfikacji przez Regionalne Izby Obrachunkowe. Ponadto stosowane są liczby kontrolne (jako suma symboli działu, rozdziału i paragrafu). Błędy przetwarzania można uznać za niewystępujące.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi - nie stwierdzono. Składanie sprawozdań jest obowiązkowe dla wszystkich JST.

Przedmiotowy brak odpowiedzi: Sprawozdania podlegają weryfikacji przez RIO, dlatego nie powinny występować błędy przedmiotowego braku odpowiedzi. Składanie nieprawdziwych informacji przez sprawozdawcę naraża na sankcje prawne.

Terminowość i punktualność danych: Dane zostały pobrane ze strony MF (nie były pozyskiwane na podstawie PBSSP). Nie można więc analizować komponentu terminowości w kontekście pracy statystyki publicznej. Pamiętać jednak trzeba, że jest to sprawozdanie budżetowe dotyczące finansów JST, mające ściśle określone terminy i poważne konsekwencje przy ich niedopełnieniu, więc należy się spodziewać, że dane wpłyną do MF terminowo.

Dostępność i przejrzystość danych: Dane są ogólnodostępne na stronie internetowej MF (link przedstawiony w poprzedniej części). Ponadto na stronie są również dokumenty opisujące strukturę sprawozdania i opis poszczególnych kolumn ujętych w bazie danych, jak również słownik z nazwami i kodami TERC jednostek samorządu terytorialnego. Do analizy wydatków w zakresie paragrafów/działów/rozdziałów niezbędna jest klasyfikacja budżetowa dostępna w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1015 z późn. zm.).

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Analizując dane ze sprawozdania Rb-28S należy zwracać uwagę na zmieniające się przepisy prawne. Wszelkie zmiany wprowadzane w klasyfikacji budżetowej oraz innych rozporządzeniach i ustawach mogą się przekładać na wątpliwości związane z pełną porównywalnością czasową danych zbieranych w ramach sprawozdawczości budżetowej.

Porównywalność przestrzenna danych: Sprawozdanie RB-28S obejmuje wszystkie JST, zawiera identyfikatory TERC poszczególnych JST, co zapewnia porównywalność przestrzenną danych.

Spójność: Forma bazy danych omawianego źródła pozwala na integrację zawartych informacji z innymi danymi, na podstawie identyfikatora REGON. Ponadto możliwe jest zestawianie danych na podstawie stosowanego systemu kodu TERC.

Koszty i obciążenie respondentów: Można przypuszczać, że czasochłonność jest duża – występuje wielość zmiennych (działy, rozdziały, paragrafy), ale dane przekazywane są w formie elektronicznej z zastosowaniem narzędzi informatycznych (program BESTI@). Ponadto cele statystyczne są tylko dodatkowe, pierwotny cel gromadzenia danych jest inny, a więc z punktu widzenia obciążenia obowiązkami statystycznymi koszt jest zerowy.

PODSUMOWANIE

Ogólna ocena: Z uwagi na kompletność sprawozdawczości, proces weryfikacji – dane ze źródła można uznać za wysokiej jakości, jednak ponieważ jednostką obserwacji nie jest spółdzielnia, źródło może być traktowane jedynie jako dodatkowa, kontekstowa informacja.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: Z poziomu użytkownika danych dokonującego ich analizy, rekomenduje się załączanie na stronie internetowej, oprócz publikowanych plików (dane, informacje o konstrukcji bazy), pliku zawierającego klasyfikację

budżetową obowiązującą w danym roku (najlepiej w formacie .xls lub .dbf). Rekomenduje się również dokonywanie aktualizacji opublikowanych danych za IV kwartał po korektach danych przez JST (które mają termin do 30 czerwca – dane na stronie publikowane są wcześniej).

2.1.6. SYSTEM PRZETWARZANIA DANYCH Z SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH (SPDSP) – DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON WNIESIENIA WKŁADU WŁASNEGO OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ DO SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: SPDSP - *Sprawozdanie rzeczowo-finansowe dla samorządów powiatowych o zadaniach zrealizowanych ze środków PFRON*

Gestor: PFRON

Dostępne od roku: Baza danych na stronie internetowej PFRON od 2011 r.

Jednostka obserwacji: Jednostki samorządu terytorialnego - powiaty.

Stopień pokrycia: Dane mają charakter zagregowany na poziomie powiatów, nie ma możliwości ustalenia, których spółdzielni dotyczą.

Okres referencyjny: Sprawozdanie to sporządzane jest co kwartał.

Zakres zmiennych: Sprawozdanie w omawianym zakresie przedstawia kwotę poniesionych wydatków przez samorząd powiatowy z realizacji zadań z zakresu rehabilitacji i zatrudniania osób niepełnosprawnych finansowanych ze środków PFRON. W bazie danych znajdują się następujące zmienne (część XII. Jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu własnego do spółdzielni socjalnej art. 12a - formularz F-PPP-8.2.3-06/01 – w nawiasie nr kolumny pól formularza):

- poz. 99 (1.) – „Złożone wnioski” (2.) – w okresie sprawozdawczym – liczba (3.)/kwota (4.); narastająco od początku roku do końca kwartału sprawozdawczego – liczba (5.)/kwota (6.)
- poz. 100 (1.) – „Zawarte umowy” (2.) – w okresie sprawozdawczym – liczba (3.)/kwota (4.); - narastająco od początku roku do końca kwartału sprawozdawczego – liczba (5.)/kwota (6.)
- poz. 104 (1.) – „Wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej” (2.) – w okresie sprawozdawczym – liczba (3.)/kwota (4.); - narastająco od początku roku do końca kwartału sprawozdawczego – liczba (5.)/kwota (6.)

Sposób zbierania danych: Dane gromadzone są przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2016 r. poz. 2046 z późn. zm.). PFRON dofinansowuje wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej przez osobę niepełnosprawną na podstawie art. 12a wymienionej ustawy, która to forma wsparcia jest realizacją zadania samorządów powiatowych. PFRON (dysponent środków finansowych na wsparcie) pozyskuje dane jednostkowe na poziomie powiatu na podstawie ewidencji zaakceptowanych wniosków (podpisanych umów) o udzielenie dofinansowania przez samorządy powiatowe i wysokości przyznanego dofinansowania.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Główny Urząd Statystyczny nie pozyskuje zbiorów danych z omawianego źródła. Dane zbiorcze z realizacji zadań samorządów powiatowych finansowanych ze

środków PFRON są ogólnodostępne na stronie internetowej PFRON w postaci plików w formacie .xls (arkusze „Zbiorówka”, „T21-T22”):

<http://bip.pfron.org.pl/pfron/wykorzystanie-srodkow/>

Wykaz tabel danych wejściowych: Dane wejściowe za dany rok zgromadzone są w jednej tabeli w formacie .xls. Tabela zawiera kolumnę z oznaczeniem tekstowym województwa.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność danych: Zgromadzony zbiór jest niewielki. W 2015 roku liczba zawartych umów ze starostą na dofinansowanie ze środków PFRON wniesienia wkładu własnego do spółdzielni socjalnych wynosiła 14, a łączna wartość środków przekraczała nieco ponad 479 tys. zł. Tylko w 6 województwach podpisano takie umowy wsparcia. Dane mogą być interesujące dla podmiotów lub osób dokonujących ocen efektywnościowych danych form wsparcia. Z uwagi jednak na skalę zjawiska w odniesieniu do niniejszego projektu badawczego przydatność zgromadzonych danych ze źródła jest niewielka. Ponadto nie ma możliwości identyfikacji wspartych spółdzielni.

Dokładność danych: Zbiory danych są niewielkie. Zarówno liczby zawartych umów na dofinansowania, jak i zagregowane wartości kwot, pozwalają stwierdzić, że dane są wartościami odpowiadającymi danym rzeczywistym.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza - nie występują. Skala zjawiska (udzielanego wsparcia) jest niewielka. Dodatkowo, wsparcie udzielane jest na wniosek, podpisywana jest umowa z wnioskodawcami – trudno o wykazanie błędnej kwoty udzielonego wsparcia i liczby beneficjentów – wyjaśnienie dotyczy również pozostałych komponentów „Błędów pomiaru”.

Błędy respondenta - nie stwierdzono.

Błędy w metodzie zbierania danych - nie występują lub ich ryzyko jest bardzo niewielkie.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi - nie występuje.

Przedmiotowy brak odpowiedzi - nie występuje.

Terminowość i punktualność danych: Dane zostały pobrane ze strony PFRON (nie były pozyskiwane na podstawie PBSSP). Komponent terminowości nie dotyczy omawianego źródła.

Dostępność i przejrzystość danych: Dane są dostępne na stronie internetowej PFRON. Dane są przejrzyste i czytelne. Zbiór danych jest niewielki.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Zgromadzony zbiór danych pozwala na porównywanie wartości w czasie (nie występowały zmiany strukturalne zmiennych).

Porównywalność przestrzenna danych: Dane dotyczą powiatów, nie mogą więc być prezentowane na niższym poziomie agregacji terytorialnej.

Koszty i obciążenie respondentów: Źródło danych ma charakter administracyjny, co oznacza że podstawowy cel przekazywania danych nie jest statystyczny. Można więc przyjąć założenie, że koszty po stronie respondentów są zerowe.

PODSUMOWANIE

Ogólna ocena: Dane są odpowiedniej jakości. Z uwagi na niewielką skalę zjawiska, a także brak możliwości przypisania ich do poszczególnych spółdzielni, nie rekomenduje się pozyskiwania danych ze źródła w dalszych pracach nad projektem.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: brak.

2.1.7. SP-3 - SPRAWOZDANIE O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEDSIĘBIORSTW

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: SP-3- sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw

Gestor: GUS

Dostępne od roku: 1995 (od roku 1990 prowadzone było badanie DG-3, które zostało przekształcone w SP-3)

Jednostka obserwacji: Podmioty prowadzące działalność w formie spółek handlowych (osobowych i kapitałowych), spółek cywilnych, przedsiębiorstw państwowych, spółdzielni, oddziałów przedsiębiorców zagranicznych oraz osoby fizyczne, w których liczba pracujących wynosi do 9 osób – prowadzące działalność gospodarczą zaklasyfikowaną według PKD do sekcji: A (działy 02 i 03), B, I, J (z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną), K (działy 64 i 66), L, N, P (z wyłączeniem szkolnictwa wyższego), Q (z wyłączeniem samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej), R (z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną), S (działy 95 i 96); badaniem nie są objęte państwowe jednostki organizacyjne.

Stopień pokrycia: W zbiorze danych znajduje się ogółem 10,6% działających spółdzielni objętych analizą w ramach pracy badawczej, w tym

- 0,6% spółdzielnie inwalidów i niewidomych,
- 15,7% spółdzielnie socjalne,
- 5,5% spółdzielnie pracy.

Okres referencyjny: Raz w roku

Zakres zmiennych:

- Pracujący i wynagrodzenia,
- Wartość brutto środków trwałych i nakłady na budowę, ulepszenie i zakup środków trwałych,
- Podatek dochodowy i VAT,
- Przychody i koszty z całokształtu działalności,
- Informacje specjalistyczne dla jednostek handlowych, transportowych i z zakresu ochrony zdrowia,
- „Panelowe badanie przedsiębiorstw” liczba miejsc prowadzenia działalności, czynniki przedsiębiorczości, napotymane trudności w prowadzeniu działalności.

Sposób zbierania danych: Sprawozdawczość statystyczna przekazywana elektronicznie przez Portal Sprawozdawczy GUS, dla podmiotów zatrudniających do 5 osób możliwość przekazania danych w formie papierowej.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Dane pozyskiwane na formularzu SP-3 Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw. Formularz składany elektronicznie przez Portal Sprawozdawczy GUS, a w ewentualne wersje papierowe do Urzędu Statystycznego w Łodzi, badanie reprezentacyjne; obowiązkowe.

Wykaz tabel danych wejściowych: Dane z danego roku zgromadzone są w jednej tabeli. Tabela zawierają dane jednostkowe z numerem REGON oraz zmiennymi TERYT i pozostałymi danymi według działów formularza.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność danych: Wyniki badania są wykorzystane na potrzeby rachunków narodowych i regionalnych rachunków narodowych, opracowania przez GUS informacji społeczno-gospodarczych, monitoringu sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Z danych korzystają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje UE i OECD. W niniejszej pracy dane ze sprawozdania SP-3 posłużyły głównie do obliczania wskaźników do analizy efektów ekonomicznych w spółdzielniach socjalnych, wśród których kompletność tego badania wyniosła ok. 16%.

Dokładność danych: SP-3 - sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw to badanie prowadzone przez GUS, realizowane raz w roku na podstawie PBSSP. Badanie jest obowiązkowe, realizowane metodą reprezentacyjną, w formie elektronicznej. Badaniem objętych jest corocznie około 110 tysięcy jednostek dobieranych na podstawie losowania warstwowego (ok. 4% zbiorowości mikroprzedsiębiorstw). Zakres danych przekazywanych przez jednostki na sprawozdaniu SP-3 zależy od rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej oraz rodzaju stosowanej ewidencji księgowej. Wartość współczynnika zmienności dla estymatora głównej zmiennej „przychody” wynosi 0.021. Błąd nadmiernego pokrycia, kiedy w operacie znajdują się jednostki, które są poza zakresem badania szacuje się na >15%.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza - nie występują. Formularz sprawozdania SP-3 jest spójny, posiada instrukcję wypełniania.

Błędy respondenta - nieistotne. Wysoki poziom kontroli formularza eliminuje błędy na etapie wypełniania. Pozyskany zbiór jest zatwierdzonym zbiorem krajowym ze sprawozdania SP-3. Ewentualne błędy respondenta zostały wyjaśnione i poprawione na etapie zbierania i przetwarzania danych przez służby statystyki publicznej.

Błędy w metodzie zbierania danych: nie występują lub ich ryzyko jest bardzo niewielkie.

Błędy przetwarzania: nie występują lub ich ryzyko jest bardzo niewielkie.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi - Badanie jest obowiązkowe, realizowane metodą reprezentacyjną. Podmiotowy brak odpowiedzi w badaniu waha się między 20% a 30%. Kompletność danych dla podmiotów posiadających formę prawną spółdzielni wynosi ok. 75%.

Przedmiotowy brak odpowiedzi - nie występuje. Błędy zostały wyjaśnione na etapie zbierania i przetwarzania danych przez służby statystyki publicznej.

Dostępność i przejrzystość danych: Zbiór danych jednostkowych udostępniony przez Centrum Informatyki Statystycznej. Dane zgromadzone w jednej tabeli. Tabelę z danymi za dany rok należy analizować wraz z odpowiednim formularzem sprawozdania SP-3, aby właściwie zasymbolizować kolumny tabeli. Należy szczególnie monitorować wszelkie zmiany w formularzu w każdej edycji badania, gdyż zmiana formularza zmienia strukturę tabeli danych.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Od 2009 r. dane prezentowane są w układzie PKD 2007. Wprowadzone zmiany w klasyfikacji PKD 2007 w stosunku do klasyfikacji PKD 2004 wynikają przede wszystkim ze zmian zakresowych, polegających na wprowadzeniu nowych grupowań rodzajów działalności (uwzględnienie nowych, podział lub agregacja dotychczasowych), a także na przesunięciach rodzajów działalności pomiędzy poszczególnymi poziomami klasyfikacyjnymi. W związku z tym, że dane gromadzone są w ramach badania prowadzonego przez GUS, zapewniona jest pełna porównywalność czasowa podstawowych danych ze sprawozdania oraz naliczanych wskaźników. W formularzu za 2013 rok wprowadzono po raz pierwszy pole informujące o liczbie zatrudnionych osób na podstawie umowy o pracę otrzymujących wynagrodzenie brutto powyżej minimalnego wynagrodzenia. W formularzu za rok 2015 zrezygnowano ze zmiennej „wartość brutto zlikwidowanych środków trwałych”, a wprowadzono zmienną „wartość brutto zakupionego oprogramowania komputerowego”.

Porównywalność przestrzenna danych: Tabela z danymi ze sprawozdania SP-3 zawiera zmienną numer REGON oraz zmienną TERYT. Zapewnia to porównywalność przestrzenną danych na poziomie województw.

Spójność: W związku z tym, że dane gromadzone są w ramach badania prowadzonego przez GUS, zapewniona jest pełna spójność z innymi badaniami statystycznymi oraz rejestrami prowadzonymi przez służby statystyki publicznej.

Koszty i obciążenie respondentów: Łączny koszt realizacji sprawozdania SP-3 w 2015 roku zgodnie z PBSSP wyniósł 1569900 zł. Liczba respondentów, którzy udzielili odpowiedzi tzn. wypełnili i zatwierdzili sprawozdanie pozytywne wyniosła 73655 jednostek. Średni czas przygotowania danych do sprawozdania przez respondenta wyniósł 69 minut, natomiast średni czas wypełnienia sprawozdania to 36 minut.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Ze względu na stopień pokrycia spółdzielni socjalnych sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw SP-3 należy uznać za ważne źródło informacji dot. sytuacji finansowej tych podmiotów. Sprawozdanie SP-3 dostarcza o spółdzielniach socjalnych szczegółowych

informacji na temat: pracujących i wynagrodzenia, wartości brutto środków trwałych i nakładów na budowę, ulepszenia i zakupu środków trwałych, podatku dochodowego i VAT, przychodów i kosztów z całokształtu działalności, liczby miejsc prowadzenia działalności, czynników przedsiębiorczości, napotykanym trudności w prowadzeniu działalności.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: brak.

2.1.8. ROCZNA ANKIETA PRZEDSIĘBIORSTWA SP

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: Roczna ankieta przedsiębiorstwa SP

Gestor: GUS

Dostępne od roku: 1995

Jednostka obserwacji: Podmioty, w których liczba pracujących wynosi 10 osób i więcej, prowadzące działalność zaklasyfikowaną do sekcji PKD:

- A (dział 03), B, I, J (z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną), L, N, P (z wyłączeniem szkolnictwa wyższego), Q (z wyłączeniem samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej), R (z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną), S (działy 95 i 96) – wypełniają wszystkie informacje.

- A dział 01 i 02 (z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne), K (z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych) oraz państwowe jednostki organizacyjne z sekcji: A, N, P, S (z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną) – wypełniają dane z zakresu bilansu i rachunku zysków i strat oraz środki trwałe, nakłady na środki trwałe.

Stopień pokrycia: W zbiorze znajduje się ogółem 29% działających spółdzielni z typów objętych pracą badawczą, w tym:

- 84% spółdzielni inwalidów i niewidomych,
- 49% spółdzielnie pracy,
- 5% spółdzielni socjalnych.

Okres referencyjny: Raz w roku

Zakres zmiennych:

- Podstawowe informacje o przedsiębiorstwie (sytuacja prawno-organizacyjna, data wystawienia pierwszej faktury, rok obrotowy, sposób powstania lub zmiany w przedsiębiorstwie, nakłady na działalność badawczo-rozwojową, rodzaje działalności przedsiębiorstwa),
- Bilans i rachunek zysków i strat,
- Wartość brutto środków trwałych oraz nakłady na ich budowę, zakup i ulepszenie,
- Panelowe badanie przedsiębiorstw.

Sposób zbierania danych: Sprawozdawczość statystyczna przekazywana elektronicznie przez Portal Sprawozdawczy GUS.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Dane pozyskiwane na formularzu SP – Roczna ankieta przedsiębiorstwa. Formularz składany elektronicznie przez Portal Sprawozdawczy GUS, metoda pełna; obowiązkowe.

Wykaz tabel danych wejściowych: Dane z danego roku zgromadzone są w kilku tabelach – każdy dział sprawozdania SP to osobna tabela danych. Każda z tabel posiada numer REGON jednostki, dzięki czemu możliwe jest łączenie danych z poszczególnych tabel. Tabele zawierają dane jednostkowe. Do analizy danych ze sprawozdania SP należy pozyskać kartotekę badania za dany rok.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność danych: Wyniki badania są wykorzystywane na potrzeby rachunków narodowych i regionalnych rachunków narodowych, opracowania przez GUS informacji społeczno-gospodarczych, monitoringu sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Z danych korzystają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje UE i OECD. W niniejszej pracy dane ze sprawozdania SP posłużyły do obliczania szeregu wskaźników do analizy efektów ekonomicznych w spółdzielniach, tj. wskaźników majątkowych i kapitałowych dotyczących m.in. posiadanych aktywów, pasywów, relacji między kapitałem i majątkiem, sprawności, płynności i zadłużenia czy rentowności.

Dokładność danych: Roczna ankieta przedsiębiorstwa SP to badanie prowadzone przez GUS, realizowane raz w roku na podstawie PBSSP. Badanie jest obowiązkowe, realizowane metodą pełną, w formie elektronicznej <5%. Operatem badania jest aktualizowana na bieżąco BJS.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza - nieistotne, formularz sprawozdania SP pomimo złożoności jest spójny, posiada instrukcję wypełniania. Formularz elektroniczny jest personalizowany, posiada aktywne objaśnienia, definicje, słowniki, autosumy, przenoszenie danych, pytania filtrujące, kontrolę logiczno-rachunkową.

Błędy respondenta - nie występują lub ich ryzyko jest bardzo niewielkie. Pozyskany zbiór jest zatwierdzonym zbiorem krajowym ze sprawozdania SP. Ewentualne błędy respondenta zostały wyjaśnione i poprawione na etapie zbierania i przetwarzania danych przez służby statystyki publicznej.

Błędy w metodzie zbierania danych - nie występują.

Błędy przetwarzania: nieistotne, wprowadzane są usprawnienia założeń do kontroli danych na etapie zbierania i analizy.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi: Badanie jest obowiązkowe, realizowane metodą pełną, błąd podmiotowego braku odpowiedzi waha się między 20% - 30%.

Przedmiotowy brak odpowiedzi <5% - błędy zostały wyjaśnione na etapie zbierania i przetwarzania danych przez służby statystyki publicznej. Szacunkowy odsetek imputacji wynosi ok. 1,4%, natomiast wskaźnik błędnej edycji, tj. udział rekordów dla których były sygnalizowane błędy w zbiorze, wynosi ok. 3,6%.

Dostępność i przejrzystość danych: Zbiory danych jednostkowych udostępnione przez Centrum Informatyki Statystycznej. Dane zgromadzone w kilku tabelach – każdy dział sprawozdania SP znajduje się w osobnej tabeli. Nazwy kolumn tabeli nie opisują zawierających je zmiennych. Tabele z danymi za dany rok należy analizować wraz z odpowiednim formularzem sprawozdania SP, aby właściwie zasymbolizować kolumny tabeli. Należy szczególnie monitorować wszelkie zmiany w formularzu w każdej edycji badania, gdyż zmiana formularza zmienia strukturę tabeli danych.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Od 2009 r. dane prezentowane są w układzie PKD 2007. Wprowadzone zmiany w klasyfikacji PKD 2007 w stosunku do klasyfikacji PKD 2004 wynikają przede wszystkim ze zmian zakresowych, polegających na wprowadzeniu nowych grupowań rodzajów działalności (uwzględnienie nowych, podział lub agregacja dotychczasowych), a także na przesunięciach rodzajów działalności pomiędzy poszczególnymi poziomami klasyfikacyjnymi. Pojawiające się zmiany w formularzu wynikające m.in. ze zmian ustawy o rachunkowości nie wpływają na porównywalność czasową danych. W związku z tym, że dane gromadzone są w ramach badania prowadzonego przez GUS, zapewniona jest porównywalność czasowa podstawowych danych ze sprawozdania oraz naliczanych wskaźników, dane przeliczono wg nowej klasyfikacji za okresy poprzednie.

Porównywalność przestrzenna danych: Tabele z danymi z każdego działu sprawozdania SP zawierają zmienną numer REGON. Aby uzyskać informacje o rozmieszczeniu przestrzennym, należy najpierw każdą tabelę połączyć z kartoteką badania, która zawiera zmienną TERYT. Zapewnia to porównywalność przestrzenną danych na poziomie powiatów, miast na prawach powiatu czy po agregacji na poziomie województw lub podregionów.

Spójność: W związku z tym, że dane gromadzone są w ramach badania prowadzonego przez GUS zapewniona jest pełna spójność z innymi badaniami statystycznymi oraz rejestrami prowadzonymi przez służby statystyki publicznej.

Koszty i obciążenie respondentów: Łączny koszt realizacji sprawozdania SP w 2015 roku zgodnie z Programem Badań Statystycznych Statystyki Publicznej wyniósł 1569900 zł. Liczba respondentów, którzy udzielili odpowiedzi tzn. wypełnili i zatwierdzili sprawozdanie pozytywne wyniosła 80128 jednostek. Średni czas przygotowania danych do sprawozdania przez respondenta wyniósł 287 minut, natomiast średni czas wypełnienia sprawozdania to 134 minut.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Ze względu na bardzo wysoki stopień pokrycia szczególnie spółdzielni inwalidów i niewidomych (ok. 93%) oraz dobrej kompletności badania wśród podmiotów posiadających formę prawną spółdzielni, roczną ankietę przedsiębiorstwa SP należy uznać za ważne źródło informacji

dotyczącej sytuacji finansowej tych podmiotów. Sprawozdanie SP dostarcza szczegółowych informacji na temat rodzajów prowadzonych działalności, posiadanych zasobów finansowych (bilans aktywów i pasywów), środków trwałych oraz pozwala określić efektywność prowadzonej działalności (rachunek zysków i strat) i perspektywy dalszego rozwoju.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: brak.

2.1.9. SPRAWOZDANIE O UDZIELONEJ POMOCY PUBLICZNEJ (SHRIMP)

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: Sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej (SHRIMP)

Gestor: UOKiK

Dostępne od roku: Od 2004 r. (wejście w życie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1808, z późn. zm.). Od 2009 roku przy pomocy aplikacji internetowej SHRIMP.

Jednostka obserwacji: Każdy przedsiębiorca będący beneficjentem pomocy publicznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne korzystające ze wsparcia środków publicznych, w tym z systemu wsparcia OWES (dotacje, wsparcie pomostowe, subsydiowane zatrudnienie itp.).

Obowiązek przystąpienia do aplikacji SHRIMP obejmuje wszystkie podmioty udzielające pomocy publicznej oraz takie, które z racji swoich kompetencji potencjalnie mogą udzielać pomocy. Wynika to z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2009 r. w sprawie przekazywania sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej i informacji o nieudzieleniu takiej pomocy z wykorzystaniem aplikacji SHRIMP (Dz. U. z 2014 r. poz. 59, z późn. zm.). Wszystkie podmioty udzielające pomocy, sprawozdają pomoc publiczną oraz pomoc de minimis w sposób ciągły, zgodnie z zasadami i terminami określonymi w rozporządzeniu z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu tej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz finansów publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1871 z późn. zm.).

Stopień pokrycia: W zbiorze podmiotów korzystających z pomocy publicznej znajduje się ogółem ok. 42% działających spółdzielni z typów objętych pracą badawczą, w tym:

- 83% spółdzielni inwalidów i niewidomych,
- 44% spółdzielni socjalnych,
- 25% spółdzielnie pracy.

Okres referencyjny: Dane w systemie są wprowadzane na bieżąco zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2009 r. w sprawie przekazywania sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej i informacji o nieudzieleniu takiej pomocy z wykorzystaniem aplikacji SHRIMP (Dz. U. z 2014 r., poz. 59). W związku z tym, że w latach 2004–2009 o udzielonej pomocy publicznej wypełniany był formularz sprawozdawczy w formacie Excela, dane te zostały zaimportowane i są dostępne w aplikacji SHRIMP.

Zakres zmiennych: W bazie danych pozyskanej z systemu SHRIMP znajdują się następujące zmienne:

1. NIP beneficjenta,
2. Pełna nazwa beneficjenta,
3. Klasa PKD,
4. Dzień udzielenia pomocy,

5. NIP podmiotu udzielającego pomocy,
6. Nazwa podmiotu udzielającego pomocy,
7. Podstawa prawna udzielenia pomocy,
8. Numer programu pomocowego/pomocy indywidualnej,
9. Forma pomocy (np. dotacja, refundacja, ulga podatkowa),
10. Wartość otrzymanej pomocy:
 - a. wartość nominalna pomocy (jako całkowita wielkość środków finansowych będących podstawą do obliczania wielkości udzielonej pomocy, np. kwota udzielonej pożyczki lub kwota odroczonego podatku);
 - b. wartość brutto (jako ekwiwalent dotacji brutto obliczony zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach (Dz. U. Nr 194, poz. 1983, z późn. zm.).
11. Przeznaczenie pomocy – kod wskazujący przeznaczenie otrzymanej pomocy według tabeli w instrukcji,
12. Źródło pochodzenia środków pomocy.

Sposób zbierania danych: Dane są gromadzone w aplikacji SHRIMP. Istnieje możliwość generowania raportów wg NIP przedsiębiorcy i wg NIP podmiotu udzielającego pomocy. W latach 2004–2009 wypełniany był formularz sprawozdawczy w formacie Excela zawierający analogiczne pola do wypełnienia, co formularz w aplikacji SHRIMP. Każdy przypadek udzielenia pomocy publicznej należy wprowadzić do systemu (przesłać do UOKiK) w ciągu 7 dni od daty udzielenia pomocy. Wszelkie korekty i uzupełnienia, także dotyczące lat ubiegłych wprowadza się za pośrednictwem aplikacji SHRIMP w terminie 7 dni od daty kiedy powstała wiedza o konieczności wprowadzenia takiej korekty.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Dane pozyskane zostały z UOKiK na podstawie wniosku o udostępnienie danych skierowanego do gestora. Pozyskane dane dotyczą pomocy udzielonej spółdzielniom w 2016 roku. W związku z tym, że w bazie SHRIMP nie ma przechowywanych cech, na podstawie których można wybrać całą populację spółdzielni korzystających z pomocy publicznej, w celu wyboru spółdzielni należy skorzystać z bazy danych zawierających informacje o działających spółdzielniach. Obie bazy należy połączyć ze sobą używając jako identyfikatora numeru NIP. Powoduje to, że jakość danych dotyczących spółdzielni z systemu SHRIMP uzależniona jest od jakości posiadanej bazy działających spółdzielni.

Wykaz tabel danych wejściowych: Dane wejściowe zgromadzone są w jednej tabeli. Tabela zawiera kolumnę z unikalnym identyfikatorem beneficjenta pomocy publicznej – numerem NIP. Beneficjent pomocy może wielokrotnie występować w zbiorze zależnie od tego, ile razy w danym roku została mu udzielona pomoc publiczna.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność danych: Dane gromadzone w systemie SHRIMP zasilają uruchomiony przez UOKiK System Udostępniania Danych o Pomocy (SUDOP). Jest to wyszukiwarka pomocy publicznej otrzymanej przez danego beneficjenta. System SUDOP pozwala wyszukać beneficjentów danego środka pomocowego oraz realizowane w Polsce środki pomocowe. Zapewnia to wywiązanie się

przez Polskę z obowiązków dot. przejrzystości czego? wprowadzonych w rozporządzeniu KE nr 651/2014.

Dokładność danych: Dane w systemie są wprowadzane na bieżąco zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2009 r. w sprawie przekazywania sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej i informacji o nieudzieleniu takiej pomocy z wykorzystaniem aplikacji SHRIMP (Dz. U. z 2014 r., poz. 59). Wszystkie dane pochodzą ze sprawozdań podmiotów udzielających pomocy publicznej, zgromadzonych w bazie SHRIMP. Mogą one ulegać zmianom ze względu na możliwość korygowania ich przez podmioty udzielające pomocy, które mają obowiązek na bieżąco aktualizować wysokość realnie przekazanego wsparcia w stosunku do zaplanowanego. W zbiorze występują ujemne wartości pomocy, które oznaczają korekty wartości pomocy udzielonej przez organy skarbowe. Ujemne wartości dotyczą wyłącznie podmiotów administracji skarbowej. Wprowadzają one korekty świadczeń w ciągu 7 dni od wydania decyzji. Ze względu na długość postępowania, mogą wystąpić sytuacje, że wprowadzona korekta dotyczy świadczenia udzielonego w innym roku sprawozdawczym.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza nie występują lub ich ryzyko jest bardzo niewielkie. Kwestionariusz w aplikacji SHRIMP posiada wbudowane walidacje, np. numer programu pomocowego musi być wypełniony na podstawie wykazu programów umieszczonych na stronie www.uokik.gov.pl, podstawa prawna musi być zgodna z listą kodów z rozporządzenia, forma pomocy wpisana wg listy kodów zgodnej z rozporządzeniem. Określone są formaty wprowadzania, np. daty, kodu PKD, sprawdzany jest NIP beneficjenta według sposobu tworzenia NIP (funkcja weryfikacji nie sprawdza, czy wpisany NIP faktycznie należy do beneficjenta). Dodatkowo UOKiK przygotował i cały czas rozwija szczegółową „Instrukcję użytkownika aplikacji SHRIMP”, która wraz ze stopniowym rozwojem systemu także ulega zmianom. Zaleca się, aby korzystać z najnowszej wersji instrukcji pobranej ze strony:

https://uokik.gov.pl/sporzadzanie_sprawozdan_z_wykorzystaniem_aplikacji_shrimp.php

Błędy respondenta: Dane pochodzą z bazy SHRIMP, czyli ze sprawozdań podmiotów udzielających pomocy. Niestety rzetelność i dokładność tych podmiotów przy sprawozdawaniu bywa różna. W związku z tym cały czas, pomimo działań weryfikacyjnych zarówno automatycznych, jak i dokonywanych przez pracowników Wieloosobowego Stanowiska ds. Sprawozdawczości Departamentu Monitorowania Pomocy Publicznej UOKiK, pojawiają się błędy w sprawozdaniach, takie jak: braki danych, powtórzenia przypadków, nieprawidłowy NIP, nieprawidłowa nazwa beneficjenta, niewłaściwa podstawa prawna.

Błędy w metodzie zbierania danych: Wartość każdej udzielonej pomocy de minimis (brutto Euro) dla danego beneficjenta jest dodawana do wartości pomocy ze wszystkich przypadków udzielenia pomocy danemu beneficjentowi w okresie ostatnich 3 lat. Suma ta jest liczona dla wszystkich przypadków pomocy, bez względu na to jaki podmiot tej pomocy udzielił. Jeśli wartość przekracza dopuszczalne limity, system pokazuje komunikat o błędzie.

Błędy pomiaru: nie występują lub ich ryzyko jest bardzo niewielkie. Obliczanie wartości Euro w systemie odbywa się w sposób automatyczny i następuje podczas weryfikacji i przesłania

sprawozdania do UOKiK. Kurs Euro to średni kurs tej waluty według NBP. Opublikowanie tego kursu następuje każdego dnia roboczego, po godz. 12.00 a import kursu do systemu SHRiMP następuje o godz. 13.00. Stąd też zaleca się, aby sprawozdania wysyłać do UOKiK najwcześniej po godz. 13.15 w dniu udzielenia pomocy lub później w terminie do 7 dni.

Błędy przetwarzania: System SHRiMP nie przewiduje automatycznej podmiany danych. Jeśli chce się wprowadzić dane, które już wcześniej zostały przesłane do systemu, to wcześniej należy je usunąć. W przeciwnym wypadku nastąpi zdublowanie danych.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi: nie stwierdzono. Dane powinny być przekazywane przez wszystkie podmioty udzielające pomocy publicznej, na podstawie obowiązku składania sprawozdań.

Przedmiotowy brak odpowiedzi: nie występuje, system wymusza wypełnienie wszystkich pól.

Dostępność i przejrzystość danych: Dane pozyskane z UOKiK na podstawie wniosku o udostępnienie danych skierowanego do gestora. Poszczególne kolumny tabeli jednoznacznie i jasno opisane, jednak do prawidłowej i szczegółowej interpretacji danych niezbędna jest znajomość aktów prawnych regulujących udzielanie pomocy publicznej. Do analizy zbioru potrzebne są dodatkowe zbiory zawierające wykaz i rodzaj działających spółdzielni.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Biorąc pod uwagę, że podmioty w ciągu roku na bieżąco przekazują dane o udzielonej pomocy publicznej oraz korygują informacje o już udzielonych świadczeniach, należy porównywać wyłącznie dane roczne, tj. po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Na przestrzeni lat formularz co do zakresu merytorycznego nie zmieniał się, aktualizowane były natomiast słowniki programów pomocowych, kody pomocy i poszczególne walidacje sprawdzające. Porównując dane należy wziąć pod uwagę zmieniające się programy pomocowe – podstawy przyznania pomocy, które nierzadko określały także rodzaj pomocy i jej cel. Dane dostępne są od roku 2004, jednak w związku z tym, że procedury przyznawania pomocy publicznej dopiero się tworzyły, zarówno beneficjenci, jak i podmioty udzielające pomocy popełniały dużo błędów. Stąd można przypuszczać, że jakość danych przed wprowadzeniem systemu SHRIMP (do 2009 r.) jest niższa.

Porównywalność przestrzenna danych: Sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej zobowiązane są składać wszystkie podmioty udzielające pomocy w kraju. Dane pozyskane bezpośrednio z systemu SHRIMP nie zawierają danych pozwalających przyporządkować podmiot do danej jednostki podziału terytorialnego. Aby uzyskać informacje o rozmieszczeniu przestrzennym wspartych pomocą publiczną spółdzielni, należy dokonać parowania zbioru z Bazą Jednostek Statystycznych (po numerze NIP) zawierającą informacje o lokalizacji poszczególnych podmiotów zakodowane wg TERYT.

Spójność: Sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej zawiera informacje na temat wysokości przekazanych/uzyskanych środków finansowych. Dane mogą stanowić uzupełnienie informacji pozyskiwanych ze sprawozdań finansowych, zarówno od beneficjentów pomocy publicznej, jak

i podmiotów udzielających pomocy publicznej. W zbiorze danych pozyskanym z systemu SHRIMP nie stosuje się słowników TERYT oraz identyfikatora REGON. Podstawowym stosowanym identyfikatorem jest numer NIP.

Koszty i obciążenie respondentów: Brak informacji ponieważ nie jest prowadzone badanie obciążenia respondentów.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej (SHRIMP) dostarcza istotnych informacji na temat funkcjonowania spółdzielni w Polsce oraz zaangażowaniu i roli instytucji publicznych w kreowaniu i wspieraniu rozwoju spółdzielczości. Dane o udzielonej pomocy publicznej z systemu SHRIMP można uznać za rzetelne i wiarygodne źródło informacji. Pozyskany zbiór rekomendowany jest do wykorzystania w dalszych etapach pracy badawczej.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: Należy rozważyć wprowadzenie badania obciążenia respondentów.

2.1.10. DANE POCHODZĄCE Z FORMULARZY PODATKOWYCH CIT-8 – ZEZNANIE O WYSOKOŚCI OSIĄGNIĘTEGO DOCHODU LUB PONIESIONEJ STRATY PRZEZ PODATNIKA PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB PRAWNYCH.

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: CIT-8 – podatek dochodowy od osób prawnych oraz niektórych jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej.

Gestor: MF, Departament Podatków Dochodowych

Dostępne od roku: 2010

Jednostka obserwacji: Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1888 z późn. zm.), deklaracje podatkowe CIT-8 zobowiązane są składać: osoby prawne, spółki kapitałowe, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej (z wyjątkiem spółek nie mających osobowości prawnej). Ze składania deklaracji CIT-8 oraz, co za tym idzie, z płacenia podatku dochodowego są zwolnione:

- jednostki budżetowe,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- kościelne osoby prawne uzyskujące dochody z niegospodarczej działalności statutowej (prowadzące działalność gospodarczą powinny składać),
- związek działkowców z dochodów uzyskanych z tytułu prowadzenia działalności statutowej.

Podmioty realizujące działalność statutową w obrębie działań znajdujących się w sferze pożytku publicznego według zapisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 poz. 1817 z późn. zm.) zwolnione są od obowiązku płacenia podatku dochodowego, ale pomimo tego powinny składać deklaracje CIT-8 i wykazywać wartość uzyskanych przychodów.

Stopień pokrycia:

SPÓŁDZIELNIE	CIT-8 występowanie w 2016 r. (%)
OGÓŁEM	80,7
spółdzielnie socjalne	73,1
spółdzielnie pracy	90,1
spółdzielnie inwalidów i niewidomych	96,1

Okres referencyjny: Podatnicy podatku dochodowego składają zeznanie podatkowe CIT-8 po zakończeniu roku podatkowego, w terminie do końca trzeciego miesiąca roku następnego. Jeśli u danego podatnika rok podatkowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym, termin ten upływa 31 marca.

Zakres zmiennych: Zbiór danych jednostkowych CIT-8, trafiający do GUS z MF, obejmuje podstawowe dane dotyczące wartości uzyskanych przychodów oraz kosztów uzyskania przychodów w danym roku podatkowym. W bazie danych znajdują się następujące zmienne:

- REGON – dziewięciocyfrowy numer Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej;
- NIP – Numer Identyfikacji Podatkowej;
- TERYT – 7-cyfrowy kod miejscowości (województwa, gminy, powiatu), w którym znajdowała się siedziba danej organizacji;
- Przychód podatkowy – wartość przychodów pieniężnych uzyskanych w danym roku podatkowym na terenie Polski. Do kategorii przychodu podatkowego zalicza się również wartość otrzymanych darów rzeczowych oraz usług nieodpłatnych. Ich wartość powinna być wyceniana po cenach rynkowych w chwili uzyskania;
- Koszty uzyskania przychodów – wartość kosztów poniesionych w danym roku podatkowym zakwalifikowanych do kategorii podatkowej kosztów uzyskania przychodów zmniejszających podstawę opodatkowania. Nie w każdym przypadku są to wszystkie poniesione koszty w danym roku podatkowym;
- Dochód – różnica pomiędzy przychodami i kosztami uzyskania przychodów stanowiąca podstawę do obliczenia kwoty podatku do zapłacenia;
- Strata (ujemny wynik finansowy) odnotowany w poprzednim roku podatkowym,
- Podatek należny – wartość podatku dochodowego należnego do zapłacenia.

Sposób zbierania danych: Dane pochodzą ze składanych corocznie (obowiązkowo) deklaracji podatkowych CIT-8. Podmioty, które zatrudniają do 5 osób i nie korzystają z usług biura podatkowego, mogą składać deklaracje podatkową w formie papierowej. W innym przypadku zeznanie podatkowe powinno być przesłane przez Internet za pomocą formularza interaktywnego poprzez program e-Deklaracje. Formularz interaktywny zawiera algorytmy kontroli logicznej spójności wpisywanych wartości.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Dane za poprzedni rok podatkowy w oparciu o PBSSP są przesyłane z MF do GUS co roku (do końca października) w formie pliku tekstowego i są archiwizowane na serwerze OBM, z którego następnie są udostępniane uprawnionym pracownikom GUS. Dostęp do bazy danych odbywa za pomocą programu MS SQL Server lub MS Excel.

Wykaz tabel danych wejściowych: Zbiory danych za każdy poszczególny rok podatkowy przechowywane są w pojedynczych tabelach.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność: Ze względu na zakres czasowy (od 2010 roku) i podmiotowy (prawie wszystkie podmioty gospodarcze działające w Polsce) mogą być wykorzystywane do szacowania przychodów i kosztów podmiotów, dla których nie ma bardziej precyzyjnych danych pochodzących z innych sprawozdań oraz badań statystycznych.

Dokładność danych: W przypadku podmiotów komercyjnych, działających dla zysku, zeznania podatkowe cechują się dużą dokładnością, co wynika z faktu, że w zdecydowanej większości korzystają one z profesjonalnych usług księgowych i są zobowiązane do płacenia podatku dochodowego. Z tego względu administracja skarbową przykłada wiele starań do kontroli ich sprawozdań. Poza tym zdecydowaną większość kosztów ponoszonych przez tego rodzaju podmioty stanowią koszty uzyskania przychodów, które należy wpisywać na deklaracjach podatkowych CIT-8. Niższą dokładnością cechują się sprawozdania organizacji pozarządowych i wyznaniowych niedziałających w celu osiągnięcia zysku, które w większości zwolnione są z obowiązku płacenia podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) (jeśli cały uzyskany przychód wydany zostanie na działalność statutową mieszczącą się w sferze pożytku publicznego). Wynika to z faktu, że podmioty te bardzo często nie korzystają z profesjonalnych usług księgowych i są mniejszym stopniem kontrolowane przez urzędy skarbowe.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza: nie zidentyfikowano.

Błędy respondenta: Na formularzach powinno deklarować się wartość wszystkich uzyskanych przychodów w danym roku podatkowym plus wartość otrzymanych darowizn rzeczowych i otrzymanych nieodpłatnie świadczeń, które też są uważane za przychód. Niektóre podmioty mogą popełniać błąd polegający na nie wliczaniu wartości tych elementów do sumy wszystkich uzyskanych przychodów.

Dodatkowo niektóre osoby sprawozdające się za podmioty działające w sferze pożytku publicznego, które nie mają profesjonalnych kompetencji z zakresu księgowości w ogóle nie wykazują żadnych uzyskanych przychodów na formularzu CIT-8, ponieważ mylnie zakładają, że skoro wszystkie ich przychody są zwolnione z podatku, to nie trzeba ich wykazywać.

Błędne interpretacje mogą także dotyczyć zaklasyfikowania określonego rodzaju kosztów do kategorii kosztów uzyskania przychodów (zmniejszających podstawę opodatkowania), których definicja znajduje się w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych.

Błędy w metodzie zbierania danych - nie zidentyfikowano.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi: W przypadku niektórych podmiotów działających w sferze pożytku publicznego całkowicie zwolnionych z płacenia podatku dochodowego zdarza się, że osoby

odpowiedzialne za sprawozdawczość w ogóle nie składają formularza CIT-8, ponieważ mylnie zakładają, że ich ten obowiązek nie dotyczy.

Przedmiotowy brak odpowiedzi: Mogą pojawić się na poziomie wpisywania kosztów uzyskania przychodów. Niektóre podmioty mają problem z właściwym wypełnianiu pola koszty uzyskiwania przychodów. Urzędy Skarbowe nie weryfikują deklaracji podatkowych podmiotów zwolnionych z obowiązku opłacania podatku dochodowego.

Terminowość i punktualność danych: Dane z MF w oparciu o PBSSP dostarczane są terminowo do końca października każdego roku za poprzedni rok podatkowy.

Dostępność i przejrzystość danych: Dostęp do danych jest zastrzeżonych tylko dla osób, które na mocy zapisów w PBSSP pracują przy badaniach, na potrzeby których dane są dostarczone z MF. Zbiory danych CIT cechują się łatwością w przekształcaniu i analizie z wyjątkiem podmiotów, w stosunku do których występują powtarzające się rekordy w zbiorze danych.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Zbiory danych CIT-8 są przekazywane do GUS w takiej samej strukturze od 2010 r.

Porównywalność przestrzenna danych: Ten sam wzór formularza podatkowego CIT-8 oraz te same reguły jego wypełniania obowiązują na terenie całego kraju. Uwzględnienie w bazie identyfikatorów TERYT pozwala na analizy przestrzenne.

Spójność: Ze względu na fakt, że do wartości przychodów wykazywanych na deklaracji CIT-8 należy także wliczyć wartość darów rzeczowych otrzymanych w danym roku podatkowym deklarowana wartość przychodów może się różnić od wartości przychodów deklarowanych na innych sprawozdaniach i w badaniach statystycznych, w których zbiera się informacje tylko i wyłącznie o przychodach pieniężnych.

Podobny brak spójności może wystąpić w przypadku porównywania wartości kosztów. Koszty deklarowane na deklaracji podatkowej CIT-8 są kosztami uzyskania przychodów, czyli nie stanowią sumy wszystkich kosztów poniesionych w danym roku podatku, jeśli koszty danego podmiotu w całości nie mieszczą się w definicji kosztów uzyskania przychodów.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Ze względu na fakt, że deklaracje CIT-8 zawierają informacje o przychodach podawanych wraz z wartością otrzymanych darów rzeczowych, a także, że koszty wpisywane na deklaracjach CIT-8 są kosztami uzyskania przychodów, co nie zawsze stanowi sumę wszystkich poniesionych kosztów, dane CIT-8 (w stosunku do części podmiotów) nie są zbyt precyzyjnym źródłem informacji.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: W celu uniknięcia błędów dotyczących merytorycznej interpretacji danych należałoby do zbiorów CIT dołączać pola z informacjami:

- za jaki okres podatkowy pochodzą kwoty przychodów i kosztów przedstawione w danym rekordzie w zbiorze danych,
- czy dany rekord w zbiorze danych jest pierwotną deklaracją podatkową, czy korektą do uprzednio złożonej deklaracji podatkowej.

2.1.11. DANE POCHODZĄCE Z ZAŁĄCZNIKA DO FORMULARZY PODATKOWYCH CIT-8 DOTYCZĄCE WARTOŚCI OTRZYMANYCH I PRZEKAZANYCH DAROWIZN

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: CIT-D – Informacja o otrzymanych i przekazanych darowiznach od osób prawnych.

Gestor: MF, Departament Podatków Dochodowych

Dostępne od roku: 2010

Jednostka obserwacji: CIT-D jest załącznikiem do deklaracji podatkowej CIT-8. Deklaracje CIT-D składają podmioty, które chcą zmniejszyć własną podstawę opodatkowania o wartość przekazanych darowizn. Deklaracje CIT-D składają również podmioty, które darowizny otrzymały, jednak obowiązek ten mają tylko te podmioty, które otrzymały przynajmniej jedną darowiznę, której łączna wartość przekroczyła 15 tys. zł, a także podmioty, które otrzymywały mniejsze darowizny, ale ich łączna wartość od jednego darczyńcy przekroczyła 35 tys. zł.

Stopień pokrycia:

SPÓŁDZIELNIE	CIT-D [podmioty otrzymujące darowizny w 2016 r. (%)]	CIT-D [podmioty przekazujące darowizny w 2016 r. (%)]
OGÓŁEM	3,4	2,0
spółdzielnie socjalne	2,6	0,5
spółdzielnie pracy	5,0	4,7
spółdzielnie inwalidów i niewidomych	3,3	2,6

Okres referencyjny: Deklaracja podatkowa CIT-D składana jest wraz deklaracją CIT-8 lub osobno po zakończeniu roku podatkowego w terminie do końca trzeciego miesiąca roku następnego. Jeśli u danego podatnika rok podatkowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym, termin ten upływa 31 marca.

Zakres zmiennych:

- REGON – dziewięciocyfrowy numer Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej,
- NIP – Numer Identyfikacji Podatkowej,

- Kwota otrzymanych darowizn – Wartość otrzymanych darowizn, zadeklarowana na formularzu CIT-D,
- Kwota przekazanych darowizn – wartość przekazanych darowizn zadeklarowana na formularzu podatkowym CIT-D.

Sposób zbierania danych: Podmioty, które zatrudniają do 5 osób i nie korzystają z usług biura podatkowego, mogą składać formularz w formie papierowej. W innym przypadku zeznanie podatkowe powinno być przesłane przez Internet za pomocą formularza interaktywnego poprzez program e-Deklaracje. Formularz interaktywny zawiera algorytmy kontroli logicznej spójności wpisywanych wartości.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Co roku dane za poprzedni rok podatkowy przesyłane są z MF do GUS (do końca października) w formie pliku tekstowego i są archiwizowane na serwerze OBM-u, z którego następnie są udostępniane pracownikom GUS na podstawie programu badań PBSP. Dostęp do bazy danych odbywa za pomocą programu MS SQL Server lub MS Excel.

Wykaz tabel danych wejściowych: Zbiory danych za każdy poszczególny rok podatkowy przechowywane są w pojedynczych tabelach.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność danych: Przydatność danych z formularzy CIT-D, ze względu na ich niepełną kompletność jest ograniczona. Może posłużyć do szacowania kwoty otrzymanych i przekazanych darowizn dla podmiotów, o których nie ma żadnych innych, bardziej precyzyjnych źródeł informacji. Dane z CIT-D mogą posłużyć także do kontroli danych pochodzących z badań statystycznych.

Dokładność danych: Dane pozwalają oszacować tylko część wartości przekazanych i otrzymanych darowizn. Podmioty przekazujące darowizny wypełniają formularz CIT-D wykazując darowizny, których wartość chcą odliczyć od dochodu w celu zmniejszenia podstawy opodatkowania. Dlatego, przykładowo, jeśli jakiś podmiot nie ma zamiaru dokonać odliczeń podatkowych, nie wypełnia załącznika CIT-D.

Natomiast podmioty otrzymujące darowizny mają obowiązek wykazania wartości otrzymanych darowizn tylko wtedy, gdy wartość pojedynczej darowizny w danym roku podatkowym przekroczyła 15 tys. zł lub wartość wszystkich otrzymanych darowizn od jednego darczyńcy przekroczyła 35 tys. zł. Dlatego nie wszystkie otrzymane darowizny są wykazywane.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza - nie zidentyfikowano.

Błędy respondenta: Niektóre podmioty mogą błędnie interpretować przepisy podatkowe i nie składać załącznika CIT-D z wykazaną wartością darowizn nawet wtedy, gdy są do tego zobowiązane.

Błędy w metodzie zbierania danych - nie zidentyfikowano.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi: Z powodu nieznamości przepisów podatkowych nie wszystkie podmioty, które otrzymały darowizny i były zobowiązane do ich wykazania, mogą składać formularz CIT-D.

Przedmiotowy brak odpowiedzi: Nie wszystkie darowizny są wykazywane. Darowizny niskiej wartości nie są wykazywane.

Terminowość i punktualność danych: Dane dostarczane są z MF do GUS zgodnie z PBSSP do końca października każdego roku za poprzedni rok podatkowy.

Dostępność i przejrzystość danych: Dostęp do danych jest zastrzeżony tylko dla osób, które na mocy zapisów w PBSSP pracują przy badaniach, na potrzeby których dane są dostarczone z MF. Zbiory danych CIT cechują się łatwością w przekształcaniu i analizie z wyjątkiem podmiotów, w stosunku do których występują powtarzające się rekordy w zbiorze danych.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Dane CIT przekazane do GUS i archiwizowane są dostępne od 2010 r. Zakres zmiennych przekazywanych do GUS się nie zmienił.

Porównywalność przestrzenna danych: Ten sam wzór formularza podatkowego CIT-D oraz te same reguły jego wypełniania obowiązują na terenie całego kraju. Na podstawie numerów identyfikacyjnych REGON oraz NIP można dopasować numer TERYT do siedziby poszczególnych podmiotów.

Spójność: Ze względu na fakt, że nie wszystkie podmioty, które otrzymują i przekazują darowizny, wypełniają i składają formularz CIT-D oraz otrzymywane darowizny niskiej wartości nie są wykazywane, nie jest pokazywana cała ich wartość. Z tego powodu ich wartość będzie się różnić od wartości darowizn deklarowanych na innych sprawozdaniach i w badaniach statystycznych.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Ze względu na fakt, że dane z formularzy CIT-D cechują się niepełną kompletnością podmiotową i przedmiotową, nie są precyzyjnym źródłem informacji. Jednak ze względu na ich zakres czasowy (od 2010 roku) mogą być wykorzystywane do szacowania wartości otrzymanych i przekazanych darowizn dla podmiotów, dla których nie ma bardziej precyzyjnych danych pochodzących z badań statystycznych.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: W celu zwiększenia precyzjności danych należy rozważyć wykazywanie wszystkich darowizn przez badane podmioty, niezależnie od ich wartości.

2.1.12. PIT-11/40, INFORMACJA O PRZYCHODACH, DOCHODACH, KOSZTACH ORAZ O POBRANYCH ZALICZKACH NA PODATEK DOCHODOWY OD OSÓB FIZYCZNYCH

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: Informacja o przychodach, dochodach, kosztach pracowników oraz o pobranych zaliczkach na podatek dochodowy od osób fizycznych pochodzących z formularzy podatkowych PIT-11 / PIT-40.

Gestor: MF, Departament Podatków Dochodowych

Dostępne od roku: 2010

Jednostka obserwacji: Zbiór danych zagregowanych. Ze względu na wcześniejsze ustalenia między MF i GUS, zbiór danych zawiera informacje zagregowane na poziomie zakładu pracy. Zagregowane informacje dotyczą liczby osób zatrudnionych (według rodzaju zatrudnienia) oraz sumy płac brutto i zaliczek pobranych na podatek dochodowy od osób fizycznych, płaconych przez płatnika składek (zakład pracy) za osoby zatrudnione w ciągu całego roku.

Stopień pokrycia:

SPÓŁDZIELNIE	PIT-11/40 (występowanie w 2016 r. (%))
OGÓŁEM	74,2
spółdzielnie socjalne	63,2
spółdzielnie pracy	88,1
spółdzielnie inwalidów i niewidomych	96,1

Okres referencyjny: Dane w zbiorze danych PIT-11/PIT-40 zawierają informacje za cały rok podatkowy.

Zakres zmiennych:

- NIP – numer identyfikacji podatkowej zakładu pracy;
- Liczba pracowników mających przychody ze stosunku: pracy, służbowego, spółdzielczego i z pracy nakładczej (u danego pracodawcy);
- Liczba pracowników mających przychody wyłącznie ze stosunku pracy, służbowego, spółdzielczego i z pracy nakładczej (którzy byli zatrudnieni tylko u jednego pracodawcy);
- Suma przychodów brutto osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, służbowego, spółdzielczego i z pracy nakładczej (u danego pracodawcy);

- Suma przychodów brutto przeznaczonych na pensje brutto osób zatrudnionych wyłącznie na podstawie stosunku pracy, służbowego, spółdzielczego i z pracy nakładczej (którzy byli zatrudnieni tylko u jednego pracodawcy);
- Liczba osób mających przychody z działalności wykonywanej osobiście (u danego pracodawcy);
- Liczba podatników mających przychody wyłącznie z działalności wykonywanej osobiście (u danego pracodawcy);
- Suma wydatków przeznaczonych na pensje brutto dla osób świadczących działalność wykonywaną osobiście (u danego pracodawcy);
- Suma przychodów przeznaczonych na pensje brutto dla osób świadczących wyłącznie działalność wykonywaną osobiście (u danego pracodawcy);
- Liczba podatników, którzy mają przychody z pracy w spółdzielniach rolniczych (u danego pracodawcy);
- Suma wydatków na pensje brutto w spółdzielniach rolniczych (u danego pracodawcy);
- Liczba podatników, którzy osiągnęli przychody wynikające z praw autorskich (u danego pracodawcy);
- Suma przychodów brutto osób uzyskujących przychód wynikający z praw autorskich (u danego pracodawcy);
- Liczba osób zatrudnionych (tymczasowo skazanych / aresztowanych) u danego pracodawcy;
- Suma przychodów brutto osób (tymczasowo skazanych / aresztowanych) zatrudnionych u danego pracodawcy;
- Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów aktywizacyjnych u danego pracodawcy;
- Suma przychodów brutto osób zatrudnionych na podstawie umów aktywizacyjnych u danego pracodawcy;
- Liczba osób pobierających świadczenia u danego pracodawcy;
- Suma świadczeń pobranych przez pracowników zatrudnionych u danego pracodawcy.

Sposób zbierania danych: Dane pochodzą z składanych corocznie (obowiązkowo) deklaracji podatkowych PIT-11/PIT-40 przekazywanych urzędom skarbowym przez zakłady pracy (w formie papierowej lub elektronicznej).

Podmioty, które zatrudniają do 5 osób i nie korzystają z usług biura podatkowego mogą wysyłać deklaracje podatkową w formie papierowej. W innym przypadku zeznanie podatkowe powinno być przesłane przez Internet za pomocą formularza interaktywnego poprzez program e-Deklaracje. Formularz interaktywny zawiera algorytmy kontroli logicznej spójności wpisywanych wartości i reguły przejścia pomiędzy polami formularza.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Dane za rok podatkowy, który upłynął dwa lata wstecz (przykładowo dane za 2015 r. otrzymywane są w 2017 r.), są co roku przesyłane z MF do GUS (do końca lutego) na podstawie PBSSP w formie pliku tekstowego i są archiwizowane na serwerze OBM-u, z którego następnie są udostępniane pracownikom GUS.

Wykaz tabel danych wejściowych: Zbiory danych za każdy poszczególny rok podatkowych przechowywane są w pojedynczych tabelach.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność: Dane z tego źródła mogą służyć także do szacowania liczby osób zatrudnionych i wysokości płac dla podmiotów, dla których nie ma bardziej precyzyjnych źródeł danych.

Dokładność danych: Dane są przekazywane w formie zagregowanej za cały, określony rok podatkowy. Ze względu na formę zbioru danych (agregacja na poziomie płatnika, czyli zakładu pracy) nie jest możliwe precyzyjne oszacowanie przeciętnej wysokości pensji brutto pracowników zatrudnianych przez dany zakład pracy oraz przeciętnej liczby etatów przypadających w ciągu roku na poszczególne zakłady pracy.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza - nie zidentyfikowano.

Błędy respondenta: Zdarza się, że osoby uzupełniające formularze PIT-11/40 popełniają pomyłkę, źle wpisując wartości w poszczególnych polach formularzy, np. wpisując nieprawidłowy przychód roczny lub koszty uzyskania przychodów, a także nieaktualny adres zamieszkania pracownika.

Błędy w metodzie zbierania danych - nie zidentyfikowano.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi: nie zostały zidentyfikowane.

Przedmiotowy brak odpowiedzi: Ze względu na zagregowaną formę zbioru danych nie jest możliwe ich ustalenie.

Terminowość i punktualność danych: Dane dostarczane są terminowo do końca lutego każdego roku za rok podatkowy, który upłynął 2 lata wcześniej. (np. w lutym 2017 roku do GUS trafiają dane za rok 2015 r.)

Dostępność i przejrzystość danych: Dostęp do danych jest zastrzeżonych tylko dla osób, które na mocy zapisów w PBSSP pracują przy badaniach, na potrzeby których dane są dostarczone z MF. Zbiory danych PIT-11/PIT-40, ze względu na formę ich przekazywania (zagregowaną), stwarzają problemy interpretacyjne.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Od 2010 roku zbiory danych przekazywanych do GUS posiadają taką samą strukturę, z tego względu dane są porównywalne na przestrzeni lat.

Porównywalność przestrzenna danych: Ten sam wzór formularza podatkowego PIT-11/PIT-40 oraz te same reguły jego wypełniania obowiązują na terenie całego kraju wszystkie zakłady pracy. Zbiory danych zawierają numer TERYT umożliwiający identyfikację miejsca lokalizacja zakładu pracy, jak i miejsca zamieszkania pracowników.

Spójność: Zbiory danych PIT-11/PIT-40, ze względu na formę ich przekazywania (zagregowaną), stwarzają problemy interpretacyjne. Poza tym dane przedstawiają stan za określony rok podatkowy, a nie na określony dzień. Z tego względu mogą one nie być spójne z wynikami badań statystycznych monitorujących stan zatrudnienia i wysokości płac na określony dzień.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Zagregowana forma zbioru danych uniemożliwia precyzyjne oszacowanie liczby zatrudnionych i wysokości wynagrodzeń w poszczególnych zakładach pracy. Z tego powodu dane z tego zbioru pełnią głównie rolę pomocniczą, służącą do kontroli danych pochodzących z badań statystycznych.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: W celu uniknięcia błędów interpretacyjnych podczas analizy należałoby zwrócić się do MF z prośbą o udostępnienie zbioru danych jednostkowych nieidentyfikowalnych (na poziomie osób zatrudnionych), a nie zagregowanych (na poziomie zakładu pracy). Poza tym bardzo przydatna byłaby również informacja o długości okresu zatrudnienia poszczególnych pracowników przez poszczególne zakłady pracy. Pozwoliłoby to na precyzyjne oszacowanie przeciętnej liczby etatów i przeciętnego wynagrodzenia w poszczególnych zakładach pracy.

2.1.13. ZUS, DANE POCHODZĄCE Z CENTRALNEGO REJESTRU PŁATNIKÓW SKŁADEK ORAZ UBEZPIECZONYCH

PODSTAWOWE INFORMACJE O ANALIZOWANYM ŹRÓDLE

Nazwa źródła: ZUS – Dane o płatnikach składek oraz osobach ubezpieczonych

Gestor: ZUS

Dostępne od roku: 2012

Jednostka obserwacji: Dane jednostkowe obejmujące: przedsiębiorstwa prywatne i państwowe, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, spółdzielnie będące płatnikami składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe oraz emerytalne i rentowe oraz wszystkie osoby ubezpieczone w ZUS.

Stopień pokrycia:

SPÓŁDZIELNIE	ZUS (występowanie w 2016 r. (%))
OGÓŁEM	75,7
spółdzielnie socjalne	66,3
spółdzielnie pracy	86,4
spółdzielnie inwalidów i niewidomych	98,0

Okres referencyjny: Dane przedstawiają stan rejestru ubezpieczonych ZUS za grudzień każdego roku.

Zakres zmiennych:

- NIP – numer NIP płatnika składek;
- REGON – numer REGON płatnika składek;
- Data rozpoczęcia opłacania składek – data rozpoczęcia płacenia składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe oraz rentowe i emerytalne za daną osobę zatrudnioną przez danego płatnika składek. W tym kontekście można tę informację utożsamiać z datą rozpoczęcia pracy u danego pracodawcy przez danego pracownika, ale w przypadku zmiany rodzaju umowy z danym pracodawcą, umieszczona w tym polu data pokazuje nie początek rozpoczęcia pracy u danego pracodawcy, ale początek obowiązywania nowej umowy dotyczącej świadczenia składek u danego pracodawcy (datę przyznania nowego tytułu ubezpieczenia);
- Kod TERYT – kod TERYT płatnika składek;
- Rok urodzenia – rok urodzenia osoby ubezpieczonej;

- Płeć – płeć osoby ubezpieczonej;
- Kod tytułu ubezpieczenia – kod tytułu ubezpieczenia. Najważniejsza zmienna. Jest to 6-cyfrowy kod, którego pierwsze 4-cyfry wskazują z jakiego tytułu za daną osobę są odprowadzane składki. Innymi słowy, czy jest to praca, a jeśli tak, to jaki jest to rodzaj zatrudnienia, czy może ubezpieczenie opłacane jest z jakiś innych tytułów (np. stypendium). Piąta cyfra w tym numerze oznacza nabycie prawa do pobierania renty lub emerytury. Szósta cyfra natomiast oznacza stopień niepełnosprawności [od 0 (brak niepełnosprawności) do 4];
- Miesięczny wymiar czasu pracy – zakres etatu zatrudnienia danej osoby; dotyczy to osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Zakres danych wpisywany jest w formie 1/1 (cały etat), 1/2 (pół etatu), 1/4 (jedna-czwarta etatu). Podobna notacja jest wprowadzona w przypadku niestandardowych wymiarów zatrudnienia;
- Rodzaj ubezpieczenia – wskazuje, czy za daną osobę opłacane są składki na ubezpieczenie zdrowotne czy na ubezpieczenie emerytalno-rentowe, czy na oba te rodzaje ubezpieczeń jednocześnie;
- Kod pracy – kod pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
- Kod świadczenia przerwy – kod świadczenia lub przerwy w płaceniu składek ZUS;
- Ubezp. Rentowo-emerytalne podstawa – podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Podstawę wymiaru składki stanowi przychód pracownika;
- Ubezp. Chorobowe podstawa – podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe. Podstawę wymiaru składki stanowi przychód pracownika;
- Kod TERYT zamieszkania – kod TERYT miejsca zamieszkania osoby ubezpieczonej.

Sposób zbierania danych: Dane pochodzą z formularza papierowego lub z formularza elektronicznego, wprowadzanego za pomocą programu PŁATNIK w postaci comiesięcznych raportów. Zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 z późn. zm.) płatnik składek jest zobowiązany do przekazywania dokumentów ubezpieczeniowych w formie elektronicznej, jeśli odprowadza składki ubezpieczeniowe za więcej niż 5 osób.

Sposób pozyskania danych wejściowych: Dane na podstawie zapisów PBSSP przesyłane są przez ZUS do GUS (do końca stycznia) w formie plików tekstowych. Następnie pliki są przekazywane do Urzędu Statystycznego w Warszawie (US Warszawa), gdzie przeprowadza się uzupełnianie i przekształcanie danych. W US Warszawa następuje uzupełnianie brakujących numerów REGON i NIP (w oparciu o dane z BJS), a także łączenie otrzymanych tabel danych w dwie tabele. Jedna z nich zawiera informacje zarówno o płatnikach składek, jak i o osobach prawnych oraz osobach, za które były przez nich odprowadzane składki ubezpieczeniowe. Z kolei druga tabela zawiera informacje o płatnikach, osobach fizycznych oraz osobach przez nich ubezpieczanych. Następnie dane z Urzędu Statystycznego w Warszawie przekazywane są znowu do Centrum Informatyki Statystycznej (CIS) na serwer OBM.

Wykaz tabel danych wejściowych: Zbiory danych za każdy poszczególny rok przechowywane są w 2 tabelach. Jedna z nich zawiera informacje zarówno o płatnikach składek, jak i o osobach prawnych oraz osobach, za które były przez nich odprowadzane składki ubezpieczeniowe. Druga

tabela z kolei zawiera informacje o płatnikach, osobach fizycznych oraz osobach przez nich ubezpieczanych.

RAPORT JAKOŚCI

Przydatność: Dane mogą dobrze służyć do szacowania poziomu zatrudnienia i jego charakterystyki oraz ze względu na stały i systematyczny sposób przekazywania danych do GUS do budowania szeregów czasowych pokazujących zmiany poziomu zatrudnienia pomiędzy latami.

Dokładność danych: Zbiór ZUS jest zbiorem danych jednostkowych. W zbiorze danych ZUS znajdują się informacje o wszystkich płatnikach składek oraz o wszystkich osobach, za które za grudzień były odprowadzane składki na ubezpieczenie zdrowotne lub/i emerytalne. Nie znajdują się tu informacje o osobach zatrudnionych, za które nie trzeba odprowadzać żadnych składek do ZUS.

Błędy pomiaru:

Błędy kwestionariusza - nie zidentyfikowano.

Błędy respondenta: Mogą pojawić się błędy popełnianie przez osoby wprowadzające dane do programu PŁANTIK lub sprawozdające się ZUS-owi na formularzach papierowych. Błędy najczęściej dotyczą: wpisywania nieprawidłowego wymiaru czasu pracy (etatu), podawania danych identyfikacyjnych (REGON, NIP, PESEL) niezgodnych z danymi w dokumentach zgłoszeniowych, stosowania nieprawidłowych kodów tytułu ubezpieczenia, podawania nieprawidłowej kwoty podstawy składek, nieskładania zerowej deklaracji rozliczeniowej za osobę, która w danym miesiącu nie pobierała żadnego wynagrodzenia u płatnika.

Błędy w metodzie zbierania danych - nie zidentyfikowano.

Błędy braku odpowiedzi:

Podmiotowy brak odpowiedzi: Nie zostały zidentyfikowane. W zbiorze danych znajdują się informacje za wszystkie podmioty, za które został złożony i prawidłowo wypełniony raport miesięcznych za grudzień danego roku.

Przedmiotowy brak odpowiedzi: Brak informacji o niektórych osobach zatrudnionych na podstawie umów, za które nie trzeba odprowadzać składek do ZUS – do tej kategorii zaliczają się uczniowie, studenci i doktoranci. Brak dostatecznej kontroli nad regułami wprowadzania wpisywania wymiaru czasu pracy osoby ubezpieczonej.

Terminowość i punktualność danych: Zbiory danych dostarczane są do GUS zgodnie z PBSSP terminowo, do końca lutego każdego roku za grudzień roku poprzedniego.

Dostępność i przejrzystość danych: Dostęp do danych jest zastrzeżonych tylko dla osób, które na mocy zapisów w PBSSP pracują przy badaniach, na potrzeby których dane są dostarczone. Dane przed analizą właściwą wymagają agregacji na poziomie płatnika składek.

Porównywalność:

Porównywalność czasowa danych: Dane ZUS przekazywane do GUS, przetworzone i przygotowane do analizy, są dostępne od 2012 r. Zakres zmiennych dostarczanych przez ZUS do GUS nie zmienił się.

Porównywalność przestrzenna danych: Te same reguły przekazywania raportów do ZUS za pomocą programu PŁATNIK obowiązują na terenie całego kraju wszystkich płatników składek ubezpieczeniowych. Zbiór danych zawiera kod TERYT płatników składek oraz adresy zamieszkania osób ubezpieczonych.

Spójność:

Dane z ZUS przedstawiają stan za miesiąc, a nie za rok. Dodatkowo w rejestrze ZUS nie ma informacji o osobach, za które nie trzeba odprowadzać składek do ZUS. Z przywołanych przyczyn informacje z tego źródła mogą nie być spójne z wynikami innych badań statystycznych dotyczących zatrudnienia.

PODSUMOWANIE:

Ogólna ocena: Dane mogą dobrze służyć do szacowania poziomu zatrudnienia i jego charakterystyki oraz ze względu na stały i systematyczny sposób przekazywania danych do GUS do budowania szeregów czasowych pokazujących zmiany poziomu zatrudnienia pomiędzy latami.

Rekomendacje dla gestorów związane z poprawą jakości danych: Należałoby zwrócić się z prośbą do ZUS o położenie większego nacisku na kontrolę danych wprowadzanych do programu PŁATNIK w zakresie:

- kontroli nad wprowadzanymi informacjami o wymiarze etatu osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy. Część informacji wprowadzana jest w formie niestandardowej, stwarzającej wątpliwości interpretacyjne podczas analizy;
- wprowadzić rubrykę (do zbioru przekazywanemu do GUS) z informującą o przekroczeniu przez danego płatnika 30-krotności podstawy wymiaru składek, przez co polepszy to jakość oszacowań poziomu płac.

2.2. Przyjęte założenia przy doborze wskaźników wraz ze wstępną propozycją listy zmiennych i wskaźników określających uwarunkowania rozwojowe i efekty działania spółdzielni

W tym miejscu raportu przedstawiono rozważania stanowiące swoisty poradnik do poprawnego, pod względem metodologicznym, pomiaru wybranych obszarów funkcjonowania spółdzielni.

Podstawowa trudność polega na tym, że wybór tego czy innego sposobu myślenia o zagadnieniach funkcjonowania wybranych typów spółdzielni, jest nie tylko kwestią mniej czy bardziej arbitralnej decyzji teoretycznej, ale również metodologicznej. Poczynając od konceptualizacji, kończąc na operacjonalizacji sposobu pomiaru, badacz musi zdawać sobie sprawę z problemów, jakie czekają na jego rozstrzygnięcie.

Z punktu widzenia założonych celów prac badawczych, dokonany przegląd rozwiązań w zakresie monitorowania zróżnicowanych obszarów funkcjonowania wybranych typów spółdzielni, dostarczył wiedzy w zakresie:

- istotnych zmiennych niezależnych wykorzystywanych w pomiarze uwarunkowań rozwojowych oraz efektów funkcjonowania wybranych typów spółdzielni,
- kluczowych wskaźników wykorzystywanych w pomiarze analizowanego obszaru tematycznego,
- źródeł danych, w tym metod i technik badawczych, zidentyfikowano kluczowe wskaźniki.

Przegląd rozwiązań swoim zasięgiem objął nie tylko rozwiązania krajowe, ale również praktykę innych krajów należących do UE, np. Włoch, posiadających duże doświadczenie w pomiarze uwarunkowań i efektów działania spółdzielni. Zdobyta w przeglądzie wiedza posłużyła do sformułowania zaleceń do pomiaru czynników i efektów działania wybranych typów spółdzielni, dokonanych na podstawie adaptacji rozwiązań z wyróżniających się w przeglądzie podejść koncepcyjnych i metodologicznych. Kryteriami wyboru tych dobrych praktyk były:

- spójność podejścia koncepcyjnego i metodologicznego z przyjętymi rozstrzygnięciami definicyjnymi w niniejszym raporcie: im większa zgodność definicyjna między wyróżnionymi

przez nas obszarami funkcjonowania wybranych typów spółdzielni i rozwiązaniami przyjętymi w analizowanym podejściu, tym większa szansa na jego wybór wskaźnika;

- **skalę pomiaru obszarów funkcjonowania spółdzielni:** im więcej działań w zakresie obszarów funkcjonowania spółdzielni jest objętych pomiarem w analizowanym podejściu, tym większa szansa na wybór wskaźnika;
- **specyfika pomiaru wybranych typów spółdzielni:** im bardziej analizowana koncepcja pomiaru jest specyficzna dla działań właściwych dla danego typu spółdzielni, tym większa szansa na wybór Wskaźnika.

Efekty przeglądu zostały przedstawione w załączniku nr 2 do niniejszego raportu.

Metodologia konstrukcji wskaźników

Innymi słowy – zgodnie z teorią pomiaru – osoba tworząca system monitorujący działania wybranych typów spółdzielni powinna przełożyć konkretne cele tego typu działań (*objective*) na „kategorie wskaźników, czyli zmienne, których wartości (a dokładniej: zmiana wartości) pozwalają określić, czy cel został osiągnięty lub w jakim stopniu się do niego zbliżyliśmy” [Górniak, Keler, 2008, str. 109]. Ten zabieg nazywa się wymiarowaniem celów i powinien być prowadzony zgodnie z metodologią SMART²⁸.

W procesie wyboru metodologicznie najlepszych wskaźników (w porównaniu do miar alternatywnych) stosowano kryteria oceny ich jakości, przedstawione w tabeli 3. Przy czym, w procesie selekcji, kierowano się zasadą: im lepszy wynik oceny, tym większa szansa na wybór konkretnej miary.

Tabela 2. Przyjęte kryteria oceny jakości wskaźników w pracy badawczej

Nazwa kryterium	Wymiary oceny kryterium
Trafność – wskaźnik powinien ujmować istotę problemu oraz posiadać jasną oraz normatywnie akceptowalną interpretację	✓ odbiorca powinien być pewien, jak ma oceniać kierunek zmian reprezentowanych przez dany wskaźnik, ✓ wskaźnik powinien być uznawany za sensowny przez opinię publiczną (postulowana partycypacja przy ustanawianiu wskaźników),

²⁸ SMART oznacza, że cele interwencji (i odpowiadające im wskaźniki) muszą być *Specific* (konkretne, czyli powinny wyznaczać, co chcemy osiągnąć), *Measurable* (mieralne, trzeba umieć zmierzyć to, co chcemy osiągnąć), *Achievable* (osiągalne), *Realistic* (realistyczne do zmierzenia przy istniejących zasobach), *Time-bounded* (określone w czasie).

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wskaźnik powinien charakteryzować się intuicyjną trafnością, ✓ wskaźnik powinien korespondować z celami działań wybranych typów spółdzielni,
Mierzalność (kwantyfikowalność) – wskaźnik powinien być wyrażony w wartościach liczbowych, by można było weryfikować zmianę jego wartości.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wskaźnik powinien zmieniać wartość, jeśli mierzone działanie przynosi efekty (pozytywne lub negatywne), ✓ wartości wskaźników powinny dać się powiązać z prowadzonymi działaniami, ✓ wskaźniki nie powinny pozwalać na manifestowanie pozornych efektów (np. proporcję podmiotów biznesowych objętych działaniami w ramach współpracy spółdzielni z biznesem można łatwo zwiększyć zawierając na szeroką skalę porozumienia o współpracy).
Wiarygodność – wskaźnik powinien być odporny na zniekształcenia i sprawdzony pod względem spełniania standardów metodologicznych.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wskaźniki powinny być oparte na wiarygodnych danych, które nie zostały poddane arbitralnym korektom, ✓ jeśli dane zasilające wskaźnik pochodzą z badań reaktywnych (np. pochodzące z planowanego w projekcie POPT badania wybranych typów spółdzielni), to tylko z reprezentatywnych i spełniających najwyższe standardy metodologiczne pod względem doboru próby, konstrukcji kwestionariuszy, realizacji badań, obróbki danych i analizy wyników, ✓ jeśli dane zasilające wskaźnik pochodzą z badań, to należy dążyć do minimalizacji błędu tego badania, a zwłaszcza do unikania obciążenia wyników błędem systematycznym ✓ powinno się unikać wskaźników, które podlegają silnemu wpływowi nieprzewidywalnych i niewyjaśnialnych czynników, ✓ należy zachować ostrożność wobec wskaźników, których wartość w znacznym stopniu nie zależy od polityk publicznych, lecz od czynników niezależnych, np. cyklu koniunkturalnego.
Aktualność – wskaźnik powinien odzwierciedlać aktualny stan wiedzy na temat	<ul style="list-style-type: none"> ✓ podstawowe dane makroekonomiczne są na ogół dość aktualne, natomiast inne dane

działania/zjawiska, który mierzy. Konstrukcja wskaźnika powinna umożliwiać niezbędne korekty.	<p>często nie spełniają postulatu wystarczającej aktualności,</p> <p>✓ jeśli następuje zmiana prawna, która przekłada się np. na zakres celów działania wybranych typów spółdzielni lub postęp w rozumieniu sensu działań/zjawisk, powinno to znaleźć odzwierciedlenie w ustalaniu wskaźników</p>
Dostępność - wskaźnik powinien być łatwy do wygenerowania, tzn. nie może sprawiać trudności ze wprowadzeniem go do systemu monitorowania.	<p>✓ pomiar wskaźnika nie powinien być zbyt dużym obciążeniem dla państwa, dla krajowych spółdzielni ani dla obywateli – dlatego potrzebna jest kreatywność w używaniu danych administracyjnych i już dostępnych danych statystycznych.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie a) Atkinson Tony, BeaCantillon, EricMarlier, Brian Nolan (2002), SocialIndicators. The EU SocialInclusion, Oxford University Press, b) Górniak J., Keler K. (2007) Wskaźniki w ewaluacji ex-post programów publicznych [w:] Haber A. (red.) Ewaluacja ex-post. Teoria i praktyka badawcza, PARP, Warszawa, str. 176-177, c) Cobb C., Rixford C. *Lessons learned from the history of social indicators*, Redefining Progress, San Francisco 1998.

Rodzaje wskaźników stosowanych podczas monitorowania wybranych typów spółdzielni

Wskaźniki ujęte w portfelu (zestawie) wskaźników sklasyfikowane zostaną według czterech podstawowych kategorii: źródła danych oraz obiektu pomiaru.

Z punktu widzenia **źródła danych** wskaźniki zostaną podzielone na te pochodzące z dostępnych danych **administracyjnych i poza administracyjnych oraz** pochodzące z planowanych w projekcie badania wybranych typów spółdzielni.

Z punktu widzenia obiektu pomiaru, opracowane wskaźniki będą koncentrować się przede wszystkim na pomiarze efektów działań prowadzonych przez wybrane typy spółdzielni. Innymi słowy, budowany zestaw wskaźników będzie prowadzony z **perspektywy spółdzielni**. Ta perspektywa spółdzielni będzie oceniana poprzez zestaw wskaźników służących do oceny jakości efektów działań spółdzielni.

2.2.1. LISTA ZMIENNYCH I WSKAŹNIKÓW OKREŚLAJĄCYCH EFEKTY FUNKCJONOWANIA WYBRANYCH TYPÓW SPÓŁDZIELNI

Tabela 3. Lista zmiennych i wskaźników określających efekty ekonomiczne funkcjonowania wybranych typów spółdzielni

OBSZAR: MAJĄTEK I KAPITAŁ

PODOBSZAR: Aktywa (majątek)

Nr	Nazwa wskaźnika	Formuła wskaźnika	J.m.	Krótki opis z interpretacją wartościującą	Źródło danych z wskazaniem wykorzystywanych pozycji
1D ²⁹	Wskaźnik dynamiki majątku	(aktywa razem według stanu na koniec roku / aktywa razem według stanu na początek roku) * 100	%	Wzrost poziomu wskaźnika interpretuje się jako rozwój przedsiębiorstwa, powiększenie zdolności produkcyjnych, natomiast spadek wskazuje na zawężenie działalności oraz ograniczenie posiadanych zdolności produkcyjnych.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, (wiersz 46: kolumna 2 / kolumna 1)*100
2	Wskaźnik unieruchomienia majątku	aktywa trwałe / aktywa obrotowe	liczba	Im wyższa jest wartość majątku trwałego w relacji do majątku obrotowego, tym struktura majątkowa przedsiębiorstwa jest sztywniejsza i trudniejsza do ewentualnych korekt i zmian. Wskaźnik powyżej 1 oznacza małą elastyczność dostosowywaniu się do zmian rynkowych.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, [(wiersz 01: kolumna 1 + kolumna 2) / 2] / (wiersz 26: kolumna 1 + kolumna 2) / 2]*100

²⁹ Oznaczenie D wprowadzono dla rozróżnienia wskaźników dynamiki od pozostałych wskaźników.

3D	Wskaźnik dynamiki wartości brutto środków trwałych ³⁰	(wartość brutto środków trwałych wg stanu na koniec roku sprawozdawczego/ wartość brutto środków trwałych według stanu na koniec roku poprzedzającego rok sprawozdawczy) * 100	%	Wielkość, której dynamika jest tu mierzona, to suma wartości środków trwałych brutto, co oznacza, że dodaje się do siebie wartość nieruchomości, maszyn i urządzeń technicznych, środków transportu, inwentarza żywego itp., środków mających służyć przedsiębiorstwu powyżej 1 roku. Wszystkie te wartości przyjmuje się w cenach, po jakich środki zostały nabyte lub wytworzone dla własnego użytku. Można przyjąć, że wartość wskaźnika dynamiki poniżej 100% jest oznaką złej sytuacji przedsiębiorstwa, w której traci ono środki trwałe, natomiast wartość znacznie powyżej 100% - świadczyć może o skłonności do rozwoju spółdzielni.	Bilans, pozycja A.II.1 z roku sprawozdawczego podzielona przez wartość tej samej pozycji dotyczącej roku poprzedzającego rok sprawozdawczy
----	--	--	---	---	--

PODOBSZAR: Pasywa (kapitał)

Nr	Nazwa wskaźnika	Formuła wskaźnika	J.m.	Krótki opis z interpretacją wartościującą	Źródło danych z wskazaniem wykorzystywanych pozycji
----	-----------------	-------------------	------	---	---

³⁰ Przez wartość brutto środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych według stanu w dniu 31 XII od 1995 r. należy rozumieć:

— w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:

- przed 1 I 1995 r. — wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
- po 1 I 1995 r. — wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia;

— w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r. — również wycenę według wartości godziwej.

4D	Wskaźnik dynamiki kapitału własnego	$(\text{kapitał własny według stanu na koniec roku} / \text{kapitał własny według stanu na początek roku}) * 100$	%	Kapitał własny jest rozumiany jako zainwestowane w działalność fundusze własne jednostki. Wzrost wskaźnika oznacza wzrost kapitałów własnych w przedsiębiorstwie tj. poprawę podstawy finansowania i bezpieczeństwa działalności gospodarczej. Malejący udział kapitałów własnych obniża zabezpieczenie kapitału obcego.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, (wiersz 47: kolumna 2 / kolumna 1)*100
5D	Wskaźnik dynamiki kapitału obcego	$(\text{kapitał obcy według stanu na koniec roku} / \text{kapitał obcy według stanu na początek roku}) * 100$	%	Kapitał obcy to wszystkie zobowiązania i rezerwy na zobowiązania ciężące na przedsiębiorstwie. Wzrost wskaźnika wskazuje na wzrost kapitałów w przedsiębiorstwie, co oznacza występowanie i wzrost kredytów oraz innych zobowiązań, które mogą świadczyć o trudnościach finansowych jednostki gospodarczej, jednak utrzymywanie kapitału obcego na odpowiednim poziomie w strukturze pasywów pozwala na podjęcie i realizację przedsięwzięć przekraczających własne możliwości finansowe przedsiębiorstwa.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, (wiersz 55: kolumna 2 / kolumna 1)*100
6	Wskaźnik skali samofinansowania	$(\text{kapitał własny} / \text{kapitał obcy}) * 100$	%	Wynik wskazuje na wyższy bądź niższy poziom samofinansowania, czyli niezależności finansowej. Poziom tego samofinansowania będzie przesuwiał granicę bezpieczeństwa finansowego w jedną bądź w drugą stronę. Ustalenie optymalnego poziomu skali samofinansowania będzie wyznaczało granicę bezpieczeństwa finansowego. Wysokość wskaźnika skali samofinansowania można porównać z wysokością wskaźnika przedsiębiorstwa działającego w tej samej	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, [(wiersz 47: kolumna 1 + kolumna 2) / 2] / (wiersz 55: kolumna 1 + kolumna 2) / 2]*100

				branży, a najlepiej lidera w branży, lub z wysokością tego wskaźnika na przestrzeni czasu (w okresach porównywalnych). Im wyższy poziom kapitałów własnych w relacji do kapitałów obcych, tym droższe finansowanie, ale i bezpieczniejsze. Odwrotna sytuacja skutkuje finansowaniem tańszym, ale bardziej ryzykownym.	
7D	Dynamika wskaźnika skali samofinansowania	Wskaźnik skali samofinansowania za rok sprawozdawczy /Wskaźnik skali samofinansowania za rok poprzedni	liczba	Wynik powyżej 1 wskazuje na poprawę bezpieczeństwa, ale też na droższe finansowanie działalności, zaś poniżej 1 – pogorszenie bezpieczeństwa, przy jednoczesnym tańszym finansowaniu.	

PODOBSZAR: Relacje między kapitałem i majątkiem

Nr	Nazwa wskaźnika	Formuła wskaźnika	J.m.	Krótki opis z interpretacją wartościującą (tłustym drukiem)	Źródło danych z wskazaniem wykorzystywanych pozycji
8	Wskaźnik finansowania majątku kapitałem własnym	$(\text{kapitał własny} / \text{aktywa razem}) * 100$	%	Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższy jest poziom bezpieczeństwa, czyli stopień niezależności finansowej przedsiębiorstwa. Jednak rozpatrując ten problem od strony skuteczności i efektywności zarządzania nie powinno się rozpatrywać wysokiego zabezpieczenia spłaty zobowiązań jako pożądanego w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo się rozwija, ponieważ finansowanie własne jest droższe.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, [(wiersz 47: kolumna 1 + kolumna 2) / 2] / (wiersz 46: kolumna 1 + kolumna 2) / 2]*100
9D	Dynamika wskaźnika finansowania majątku kapitałem własnym	Wskaźnik finansowania majątku kapitałem własnym za rok sprawozdawczy/ Wskaźnik finansowania majątku kapitałem własnym za rok poprzedni	liczba	Wynik powyżej 1 wskazuje na poprawę bezpieczeństwa, ale też droższe finansowanie działalności, zaś poniżej 1 – odwrotnie.	
10	Wskaźnik ogólnej sytuacji finansowej przedsiębiorstwa I	$[(\text{kapitał własny} / \text{kapitał obcy}) / (\text{aktywa trwałe} / \text{aktywa obrotowe})] * 100$	%	Obserwuje się kierunek zmian wskaźnika w czasie: wzrost poziomu wskaźnika interpretuje się jako poprawę ogólnej sytuacji finansowej (wynikającej z poprawy dopasowania struktury kapitałów do struktury majątku), natomiast spadek jako pogorszenie ogólnej sytuacji finansowej przedsiębiorstwa.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII

OBSZAR: KONDYCJA FINANSOWA

PODOBSZAR: Sprawność (rotacja)

Nr	Nazwa wskaźnika	Formuła wskaźnika	J.m.	Krótki opis z interpretacją wartościującą	Źródło danych z wskazaniem wykorzystywanych pozycji
11	Wskaźnik rotacji majątku trwałego	przychody netto ze sprzedaży / przeciętny stan aktywów trwałych netto (aktywa trwałe po amortyzacji)	liczba	Jest to jeden ze wskaźników sprawności zarządzania aktywami firmy służący do określenia efektywności używania przez przedsiębiorstwo majątku, czyli stopienia generowania przychodów przez środki trwałe. Użycie tego wskaźnika przydatne jest do oceny przedsiębiorstw o wysokim udziale środków trwałych w majątku. W przypadku gdy firma posiada stary, już zamortyzowany, majątek trwały wartość wskaźnika będzie zawyżona. Definiuje się go jako iloraz wielkości sprzedaży do środków trwałych netto, czyli po amortyzacji.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans oraz Dział II Rachunek zysków i strat. W przypadku małych spółdzielni socjalnych zostanie podjęta próba pozyskania danych bezpośrednio od spółdzielni.

PODOBSZAR: Zadłużenie

Nr	Nazwa wskaźnika	Formuła wskaźnika	J.m.	Krótki opis z interpretacją wartościującą	Źródło danych z wskazaniem wykorzystywanych pozycji
12	Wskaźnik ogólnego zadłużenia	zobowiązania ogółem / aktywa ogółem	liczba	Obrazuje poziom zadłużenia przedsiębiorstwa, tj. w jakim stopniu aktywa jednostki finansowane są kapitałami obcymi. Przedział optymalny: <0,57- 0,67>	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, (wiersz 55: kolumna 1 + kolumna 2) / 2) / (wiersz 46: kolumna 1 + kolumna 2) / 2
13	Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego	zobowiązania ogółem / kapitał własny	liczba	Wskaźnik informuje o tym, jaka kwota zobowiązań przypada na 1 złotówkę kapitału własnego. Ma szczególne znaczenie przy ocenie zdolności kredytowej przedsiębiorstwa. Wartość optymalna powinna oscylować wokół 1.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, (wiersz 55: kolumna 1 + kolumna 2) / 2) / (wiersz 47: kolumna 1 + kolumna 2) / 2
14	Wskaźnik zadłużenia w US i ZUS ³¹	Zobowiązania przeterminowane wobec US i ZUS na koniec roku / wynik na całokształcie działalności za rok	liczba	Suma przeterminowanych zobowiązań wobec US i ZUS na koniec roku / wynik na całokształcie działalności za rok	Dane US i ZUS oraz CIT-8

³¹ Propozycja wskaźnika ma charakter wstępny, a jego ewentualne zastosowanie zależy od dostępności wskazanych w nim danych.

PODOBSZAR: Rentowność

Nr	Nazwa wskaźnika	Formuła wskaźnika	J.m.	Krótki opis z interpretacją wartościującą	Źródło danych z wskazaniem wykorzystywanych pozycji
15	Wskaźnik rentowności sprzedaży netto ROS	$(\text{zysk netto} / \text{przychody netto ze sprzedaży}) * 100$	%	Wskaźnik wskazuje na obciążenie przychodów ze sprzedaży netto wszystkimi kosztami działalności (w tym również obciążeniami podatkowymi). Informuje o tym ile groszy zysku przyniosła przedsiębiorstwu jedna złotówka sprzedaży. Wysokie wartości wskaźnika oraz wzrost jego poziomu w czasie wskazują na zwiększającą się przewagę konkurencyjną przedsiębiorstwa.	Sprawozdanie SP. Dział II Rachunek zysków i strat [[Wiersz 63) / (Wiersz 01)] * 100
16A ³²	Rentowność obrotu	(Różnica między przychodami ogółem a kosztami ogółem) / przychody ogółem	liczba	Wskaźnik alternatywny wobec wskaźnika rentowności sprzedaży netto ROS; do zastosowania gdyby były problemy z uzyskaniem do niego danych od całej zbiorowości spółdzielni.	CIT-8 (poz.35-poz.41) / poz.35
17	Wskaźnik rentowności majątku ROA	$(\text{zysk netto} / \text{aktywa ogółem}) * 100$	%	Jest to miernik oceny efektywności zarządzania przedsiębiorstwem. Wskaźnik informuje o zdolności aktywów przedsiębiorstwa do generowania zysku tj. ile groszy zysku przedsiębiorstwo jest w stanie wygenerować z 1 złotówki majątku. Wysokie wartości wskaźnika oraz wzrost poziomu wskaźnika w czasie wskazują oceniane są pozytywnie.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, Dział II Rachunek zysków i strat [(Dział II wiersz 63) / (Dział I wiersz 46: kolumna 1 + kolumna 2) / 2]

³² Oznaczenie A prowadzono dla podkreślenia, że wskaźnik ma charakter alternatywny.

18	Wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE	(zysk netto / kapitał własny) *100	%	Wskaźnik wskazuje na efektywność wykorzystania kapitałów własnych w przedsiębiorstwie. Informuje o tym ile groszy zysku przedsiębiorstwo jest w stanie wygenerować z 1 złotówki zaangażowanego kapitału własnego. Wysokie wartości wskaźnika oraz wzrost poziomu wskaźnika w czasie wskazują oceniane są pozytywnie.	Sprawozdanie SP. Dział I Bilans na dzień 31 XII, Dział II Rachunek zysków i strat [(Dział II wiersz 63) / (Dział I wiersz 47: kolumna 1 + kolumna 2) / 2]
19	Rentowność wkładów członkowskich	wartość dywidendy dla członka spółdzielni / suma wkładów finansowych poczynionych przez członka spółdzielni	liczba	Im wyższy wskaźnik tym większa opłacalność inwestowania we wkłady przez członków, ale wpływ na ten wskaźnik ma nie tylko sprawność gospodarowania, ale też skłonność członków do podejmowania uchwał o dzielenia zysku vs. inwestowania, zwiększania funduszu zasobowego, dzielenia na nagrody dla pracowników czy wydatkowania na cele społeczne ujęte w statucie (np. integracja lub rehabilitacja społeczna i zawodowa) albo na działalność w sferze pożytku publicznego (sp. socjalne).	
20	Rentowność zatrudnienia	przychody ogółem / zatrudnienie (liczba etatów lub suma przeznaczona na wynagrodzenia)	liczba	Wskaźnik ten jest tym wyższy im mniejsze zatrudnienie (liczba etatów) lub jego koszt (wynagrodzenia) w stosunku do uzyskiwanych przychodów, co w zwykłych przedsiębiorstwach świadczy o sprawności zarządzania, natomiast w spółdzielniach pracy, inwalidów i socjalnych, dla których celem społecznym jest zaspokajanie potrzeb swoich członków w zakresie zatrudnienia (dobra praca i płaca), interpretacja tego	

				wskaźnika musi uwzględniać, że realizacja celów społecznych związanych z zatrudnieniem wpływa na obniżenie niniejszego wskaźnika.	
--	--	--	--	---	--

PODOBSZAR: Zatrudnienie

Nr	Nazwa wskaźnika	Formuła wskaźnika	J.m.	Krótki opis z interpretacją wartościującą	Źródło danych z wskazaniem wykorzystywanych pozycji
21	Wskaźnik średniego zatrudnienia etatowego w roku z tytułu umów o pracę (łącznie ze spółdzielczymi umowami o pracę)	Suma etatów i ich części we wszystkich miesiącach roku sprawozdawczego podzielona przez 12	etat	Poziom tego wskaźnika, przy którym można mówić o przejściu z fazy stabilności do fazy ekspansji to liczba 5 w przypadku spółdzielni socjalnych, a w przypadku 2 pozostałych typów spółdzielni – liczba 15.	Dane z ankiety, a przyszłościowo miesięczne lub kwartalne dane ZUS, ewentualnie szacunek na podstawie danych z grudnia (jako baza do szacunków potrzebne byłoby zestawienie danych na koniec roku z danymi miesięcznymi lub kwartalnymi w jednym roku)
22	Liczba etatów na koniec roku z tytułu umów o pracę (łącznie ze		liczba	Poziom tego wskaźnika, przy którym można mówić o przejściu z fazy stabilności do fazy ekspansji to liczba 5 w przypadku spółdzielni socjalnych, a w przypadku dwóch pozostałych typów spółdzielni – liczba 15.	Dane z ankiety; a przyszłościowo dane z ZUS za grudzień

	spółdzielczymi umowami o pracę)				
23D	Wskaźnik dynamiki zatrudnienia etatowego z tytułu umów o pracę na koniec roku	Suma etatów przeliczeniowych na koniec roku sprawozdawczego w stosunku do analogicznej sumy na koniec roku poprzedzającego	liczba	Wartość powyżej 1 wskazuje na rozwój spółdzielni, zaś poniżej 1 – na redukcję skali działalności i osiąganych efektów.	Dane z ankiety; a przyszłościowo dane z ZUS za grudzień z kolejnych lat
24	Wskaźnik sumy etatów z tytułu spółdzielczych umów o pracę		liczba	Poziom tego wskaźnika, przy którym można mówić o przejściu z fazy stabilności do fazy ekspansji to liczba 5 w przypadku spółdzielni socjalnych, a w przypadku dwóch pozostałych typów spółdzielni – liczba 15.	Dane z ankiety
25	Wskaźnik udziału spółdzielczych umów o pracę w zatrudnieniu etatowym	Suma etatów przeliczeniowych z tytułu spółdzielczych umów o pracę w stosunku do sumy etatów ze wszystkich umów o pracę wg stanu na koniec roku	liczba	Wskaźnik zbliżający się do 1 będzie świadectwem wysokiej jakości tworzonych miejsc pracy w zakresie partycypacyjności i trwałości.	Dane z ankiety
26	Wskaźnik udziału bezterminowych umów o pracę	Suma etatów przeliczeniowych z tytułu bezterminowych umów o pracę w stosunku do sumy etatów ze wszystkich umów o pracę wg stanu na koniec roku	liczba	Wskaźnik zbliżający się do 1 będzie świadectwem wysokiej jakości tworzonych miejsc pracy w zakresie ich trwałości, co powinno wiązać się z co najmniej stabilną sytuacją ekonomiczną spółdzielni.	Dane z ankiety

27	Wskaźnik zatrudnienia etatowego w ramach umów zlecenia na koniec roku		%	Wskaźnik należy interpretować łącznie z analogicznymi wskaźnikami dot. zatrudnienia w ramach umów o pracę.	Dane z ankiety; a przyszłościowo dane z ZUS za grudzień
28D	Wskaźnik dynamiki zatrudnienia etatowego w ramach umów zlecenia na koniec roku		%	Wskaźnik należy interpretować łącznie z analogicznymi wskaźnikami dot. zatrudnienia w ramach umów o pracę.	Dane z ankiety; a przyszłościowo dane z ZUS za grudzień z kolejnych lat
29	Wskaźnik średniego zatrudnienia etatowego w ramach umów zlecenia w ciągu roku	Suma etatów i ich części we wszystkich miesiącach roku sprawozdawczego podzielona przez 12	liczba	Wskaźnik należy interpretować łącznie z analogicznymi wskaźnikami dot. zatrudnienia w ramach umów o pracę.	Dane z ankiety, a przyszłościowo miesięczne lub kwartalne dane ZUS, ewentualnie szacunek na podstawie danych z grudnia (jako baza do szacunków potrzebne byłoby zestawienie danych na koniec roku z danymi miesięcznymi lub kwartalnymi w jednym roku)

30	Wskaźnik średniego wynagrodzenia w ramach umowy o pracę w stosunku do płacy minimalnej		liczba	Wskaźnik o wartości 1 będzie symptomem trudnej sytuacji spółdzielni i słabych efektów ekonomicznych działania spółdzielni.	Dane z ankiety, a przyszłościowo szacunki na podstawie danych ZUS
31	Wskaźnik średniego wynagrodzenia w ramach umowy o pracę w stosunku do średniego wynagrodzenia w branży gospodarki		liczba	Wskaźnik zbliżający się do 1 będzie świadectwem wysokiej jakości tworzonych miejsc pracy i zarazem dobrych efektów ekonomicznych działania spółdzielni.	Dane z ankiety, a przyszłościowo szacunki na podstawie danych ZUS (jako baza do szacunków potrzebne byłoby zestawienie danych o średnim rocznym wynagrodzeniu wyliczonym na podstawie miesięcznych /kwartalnych podstaw składek do ZUS za 2017 r. ze średnią płacą wyliczoną na podstawie danych z ankiet za tenże rok)
32D	Wskaźnik dynamiki relacji średniego wynagrodzenia w ramach umowy o pracę w stosunku do średniego	Relacja wskaźnika średniego wynagrodzenia w ramach umowy o pracę w stosunku do średniego wynagrodzenia w branży gospodarki za rok sprawozdawczy do	liczba	Wskaźnik powyżej 1 oznacza tendencję rozwojową zaś wartości wskaźnika poniżej 1 – pogarszanie się efektów ekonomicznych działalności spółdzielni.	

	wynagrodzenia w branży gospodarki	analogicznego wskaźnika za rok poprzedzający rok sprawozdawczy			
--	---	--	--	--	--

Tabela 4. Lista zmiennych i wskaźników określających efekty społecznych funkcjonowania wybranych typów spółdzielni

OBSZAR: Jobmachine

PODOBSZAR: Zatrudnienie

Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika ³³	J.m.	Definicja/algorytm/zmienne	Krótki opis z interpretacją wartościującą	Źródło danych
1.1.1	Liczba osób świadczących pracę na podstawie umowy o pracę ³⁴	liczba	<p>Liczba osób świadczących pracę na podstawie umowy o pracę, zatrudnionych w spółdzielni na koniec roku na podstawie stosunku pracy ogółem (wszyscy pracownicy).</p> <p>Dekompozycja wartości wskaźnika na: a) pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym i pozostałych, b) zatrudnienie subsydiowane/zatrudnienie niesubsydiowane</p>	Wskaźnik informuje o skali zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, z uwzględnieniem udziału, jaki w ogóle osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, mają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Wysoka wartość wskaźnika pozytywnie świadczy o wysokim wkładzie spółdzielni w szeroko rozumiany obszar zatrudnienia w Polsce – jest to jeden z wymiarów oceny spółdzielni integrujących poprzez pracę (tzw. Work Integration Social Enterprise). Dodatkowo wysoka wartość wskaźnika świadczy o stabilności zatrudnienia w spółdzielni, która przekłada się na jakość pracy.	ZUS

³³ Prezentowane w tabeli wskaźniku dotyczą wybranych typów spółdzielni.

³⁴ Świadczenie pracy na podstawie umowy o pracę w nomenklaturze GUS nazywa się zatrudnieniem.

1.1.2	Liczba osób świadczących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych	liczba	Liczba osób świadczących pracę na koniec roku na podstawie umów cywilnoprawnych ogółem. Dekompozycja wskaźnika na pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym i pozostałych.	Wskaźnik informuje o skali zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych, z uwzględnieniem udziału, jaki w ogóle osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, mają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Wysoka wartość wskaźnika negatywnie świadczy o stabilności zatrudnienia, która przykłada się na niską jakość pracy. Im niższa wartość wskaźnika, tym wyższa nota na tym wymiarze oceny spółdzielni integrujących poprzez pracę (tzw. Work Integration Social Enterprise).	ZUS
1.1.3	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym pracujących na podstawie umowy o pracę oraz umów cywilnoprawnych	liczba	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które na koniec roku pracują na podstawie umowy o pracę oraz umów cywilnoprawnych. Dekompozycja wartości wskaźnika na: a) umowy o pracę/umowy cywilnoprawne b) zatrudnienie subsydiowane/zatrudnienie niesubsydiowane	Wskaźnik informuje o skali integracji poprzez pracę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższa nota na tym wymiarze oceny spółdzielni integrujących poprzez pracę (tzw. Work Integration Social Enterprise)	Dane z ankiety
1.1.4	Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty (w tym zatrudnionych osób	liczba	Liczba miejsc pracy na podstawie umowy o pracę w przeliczeniu na	Wskaźnik ukazuje liczbę miejsc pracy w pełnym wymiarze czasu pracy. W zestawieniu z liczbą osób świadczących	Dane z ankiety

	zagrożonych wykluczeniem społecznym)		pełne etaty na koniec roku rozliczeniowego. Dekompozycja wskaźnika na pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym i pozostałych.	pracę na podstawie umowy o pracę wskazuje wymiar zatrudnienia pracowników. Im wyższa wartość wskaźnika tym większa nota na tym wymiarze oceny spółdzielni integrujących poprzez pracę (tzw. Work Integration Social Enterprise).	
1.1.5	Przepływy osób świadczących pracę na podstawie umowy o pracę, w spółdzielni (w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym)	liczba	Liczba osób świadczących pracę na podstawie umowy o pracę na koniec roku sprawozdawczego w stosunku do liczby osób, z którymi rozwiązano stosunek pracy w spółdzielni (odeszły dobrowolnie lub na skutek zwolnień) w danym roku sprawozdawczym. Dekompozycja wskaźnika musi identyfikować osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	Przepływy zatrudnienia w spółdzielniach opisują zmiany zachodzące w zasobach ludzkich spółdzielni w danym momencie czasu (np. roku sprawozdawczym). Fluktuacja osób świadczących pracę na podstawie umowy o pracę stanowi o kondycji przedsiębiorstwa. Wartość wskaźnika należy interpretować w połączeniu z wartością wskaźnika 1.1.6.	Dane z ankiety
1.1.6	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym po opuszczeniu spółdzielni, które znalazły zatrudnienie	liczba	Sytuacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym po zaprzestaniu stosunku pracy w spółdzielni (liczba osób, które znalazły zatrudnienie na otwartym rynku, samozatrudnionych, bezrobotnych).	Informacje o dalszych losach osób, które realizowały aktywność ekonomiczną w ramach spółdzielni ukazują skuteczność procesu reintegracji zawodowej. Im wyższy udział osób zatrudnionych (i samozatrudnionych) w zbiorowości osób, które zaprzestały świadczenia pracy w spółdzielni tym lepiej.	Dane z ankiety

1.1.7	Liczba subsydiowanych miejsc pracy	liczba	Liczba pracowników, do których spółdzielnia otrzymuje dofinansowanie do zatrudnienia (z PFRON lub Funduszu Pracy)	Wskaźnik ukazuje zakres wsparcia jakie spółdzielnie otrzymują w związku z zatrudnianiem pracowników spółdzielni (udział subsydiów w kosztach zatrudnienia pracowników).	PFRON
1.1.8	Wskaźnik trwałości subsydiowanych miejsc pracy	liczba	Liczba miejsc pracy powstałych przy wsparciu środków publicznych utrzymanych przez co najmniej 24 miesiące.	Wskaźnik utrzymania przez co najmniej 24 miesiące subsydiowanych miejsc pracy wskazuje liczbę trwałych miejsc pracy. Wzrost wskaźnika pozytywnie świadczy o trwałości miejsc pracy powstałych przy wsparciu środków publicznych.	Dane z ankiety
1.1.9	Kwota wydana przez spółdzielnię na utworzenie miejsca pracy dostosowanego do potrzeb osoby niepełnosprawnej (wskaźnik specyficzny dla spółdzielni zatrudniających osoby niepełnosprawne) ze środków własnych spółdzielni	liczba	Szacunkowe koszty poniesione przez spółdzielnię ze środków własnych na stworzenie jednego miejsca pracy dostosowanego do potrzeb i ograniczeń osoby niepełnosprawnej	Wskaźnik pokazuje wartość nakładów na inwestycje w tworzenie dogodnych warunków pracy dla osoby niepełnosprawnej z ich środków własnych. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższa dbałość o komfort pracy osoby niepełnosprawnej.	Dane z ankiety

1.1.10	Kwota wydana przez spółdzielnię na utworzenie miejsca pracy dostosowanego do potrzeb osoby niepełnosprawnej (wskaźnik specyficzny dla spółdzielni zatrudniających osoby niepełnosprawne) ze środków publicznych	liczba	Szacunkowe koszty poniesione przez spółdzielnię ze środków publicznych na stworzenie jednego miejsca pracy dostosowanego do potrzeb i ograniczeń osoby niepełnosprawnej	Wskaźnik pokazuje wartość nakładów na inwestycje w tworzenie dogodnych warunków pracy dla osoby niepełnosprawnej z ich środków publicznych. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższa dbałość o komfort pracy osoby niepełnosprawnej, ale też wyższa umiejętność spółdzielni do uzyskania należnych dofinansowań na utworzenie miejsca pracy dla.	Dane z ankiety
--------	---	--------	---	---	----------------

OBSZAR: Jobmachine

PODOBSZAR: Inwestycje w kapitał ludzki (w tym integracja społeczno-zawodowa)

Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	J.m.	Definicja/algorytm/zmienne	Krótki opis z interpretacją wartościującą	Źródło danych
1.2.1	Odsetek pracowników <u>nienależących do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</u> biorących udział w formach doksztalcania (ogółem)	%	Liczba pracowników nienależących do grup ryzyka biorących udział w formach doksztalcania organizowanych przez spółdzielnię do liczby osób zatrudnionych w organizacji nienależących do grup ryzyka.	Wskaźnik ilustruje zasięg inwestycji w kapitał ludzki spółdzielni, który nie należy do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Sensownie jest pokazać wartość tego wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia pracowników spółdzielni.	Dane z ankiety
1.2.2	Odsetek pracowników <u>należących do grup zagrożonych</u>	%	Liczba pracowników należących do grup ryzyka biorących udział	Wskaźnik ilustruje zasięg inwestycji w kapitał ludzki spółdzielni, który zagrożony	Dane z ankiety

	wykluczeniem społecznym biorących udział w formach doskazywania (ogółem)		w formach doskazywania organizowanych przez spółdzielnię do liczby osób zatrudnionych w organizacji należących do grup ryzyka.	jest wykluczeniem społecznym. Sensownie jest pokazać wartość tego wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia pracowników spółdzielni.	
1.2.3	Kwota wydana na jednego pracownika na doskazywanie ze środków własnych spółdzielni	liczba	Szacunkowe koszty ogółem poniesione przez spółdzielnię na doskazywanie zawodowe pracowników do ogólnej liczby pracowników	Wskaźnik pokazuje wartość nakładów na inwestycje w kapitał ludzki spółdzielni z ich środków własnych. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższe inwestycje w kapitał ludzki spółdzielni. W interpretacji wartość wskaźnika warto zestawzić z wartością wskaźnika 1.2.4	Dane z ankiety
1.2.4	Kwota wydana na jednego pracownika na doskazywanie z funduszy publicznych	liczba	Szacunkowe koszty ogółem poniesione przez spółdzielnię na doskazywanie zawodowe pracowników ze źródeł publicznych (dofinansowanie publiczne) do ogólnej liczby pracowników.	Wskaźnik pokazuje wartość nakładów na inwestycje w kapitał ludzki spółdzielni ze środków publicznych. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższe inwestycje w kapitał ludzki spółdzielni. W interpretacji wartość wskaźnika warto zestawzić z wartością wskaźnika 1.2.3	Dane z ankiety
1.2.5	Odsetek pracowników, którzy skorzystali z działań w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej realizowanych w spółdzielni (ogółem)	%	Liczba pracowników objętych wsparciem z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej do ogólnej liczby pracowników spółdzielni (z podziałem na różne formy wsparcia).	Wskaźnik ilustruje zasięg inwestycji w kapitał ludzki spółdzielni.	Dane z ankiety

1.2.6	Kwota wydana na jednego pracownika na działania z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej (inne niż szkolenia) ze środków własnych	liczba	Szacunkowe koszty ogółem poniesione przez spółdzielnię na działania z zakresu reintegracji zawodowej (poza wydatkami na szkolenia) do ogólnej liczby pracowników.	Wskaźnik pokazuje wartość nakładów na inwestycje w kapitał ludzki spółdzielni z ich środków własnych. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższe inwestycje w kapitał ludzki spółdzielni. W interpretacji wartość wskaźnika warto zestawić z wartością wskaźnika 1.2.7	Dane z ankiety
1.2.7	Kwota wydana na jednego pracownika na reintegrację zawodową i społeczną (działania inne niż szkolenia) z funduszy publicznych	liczba	Szacunkowe koszty ogółem poniesione przez spółdzielnię na reintegrację zawodową pracowników (działania inne niż szkolenia) ze środków publicznych (dofinansowanie publiczne) do ogólnej liczby pracowników.	Wskaźnik pokazuje wartość nakładów na inwestycje w kapitał ludzki spółdzielni ze środków publicznych. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższe inwestycje w kapitał ludzki spółdzielni. W interpretacji wartość wskaźnika warto zestawić z wartością wskaźnika 1.2.6	Dane z ankiety
1.2.8	Odsetek nadwyżki bilansowej przeznaczony na realizację działań z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej (innych niż szkolenia)	%	Szacunkowe koszty ogółem poniesione przez spółdzielnię na działania z zakresu reintegracji społecznej/ do wartości nadwyżki bilansowej	Wskaźnik pokazuje zakres redystrybucji nadwyżki bilansowej na działania z zakresu reintegracji zawodowej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym większy nacisk spółdzielni na działania z zakresu reintegracji zawodowej.	Dane z ankiety
1.2.9	Rodzaje realizowanych w spółdzielni działań nakierowanych na reintegrację zawodową i społeczną członków i pracowników	liczba	Kafeteria działań z zakresu reintegracji zawodowej (innych niż szkolenia) realizowanych przez spółdzielnię: - organizacja robót publicznych	Oszacowanie różnorodności i skali działań z zakresu reintegracji społecznej stosowanych w spółdzielniach na rzecz swoich członków i pracowników	Dane z ankiety

			<ul style="list-style-type: none"> - praktyczna nauka zawodu w formie praktyk zawodowych - poradnictwo prawne dot. zatrudnienia - przygotowanie do podjęcia działalności gospodarczej - praktyczna nauka zawodu - organizacja staży - prace społecznie użyteczne <p>Kafeteria działań z zakresu reintegracji społecznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - terapia uzależnień - poradnictwo psychologiczne - uczestnictwo w kulturze - działania samopomocowe - trening ekonomiczny - spotkania integracyjne - nauka pełnienia ról społecznych - warsztaty motywacyjne - trening umiejętności społecznych 	
--	--	--	---	--

2.2.2. LISTA ZMIENNYCH OKREŚLAJĄCYCH UWARUNKOWANIA ROZWOJOWE WYBRANYCH TYPÓW SPÓŁDZIELNIN WALIDÓW I NIEWIDOMYCH

W ramach zrealizowanych prac badawczych zidentyfikowano zestaw uwarunkowań, które mogą mieć wpływ na efekty działalności badanych typów spółdzielni. Ich zbiorcze zestawienie prezentowane jest w tabeli 6.

Tabela 5. Lista zmiennych określających uwarunkowania rozwojowe wybranych typów spółdzielni inwalidów i niewidomych

Nazwa uwarunkowania	Zmienna	Źródło zasilenia	Priorytet ³⁵
Czynniki związane z powstawaniem spółdzielni	Rodzaje założyciela spółdzielni (m.in. jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne, funkcjonujące podmioty gospodarki społecznej)	badanie	wysoki
	Pochodzenie środków niezbędnych do podjęcia działalności przez przedsiębiorstwo (własny/obcy)	badanie	wysoki
Finanse spółdzielni	Poziom dywersyfikacji przychodów (udział procentowy poszczególnych kategorii przychodów na podmioty publiczne i prywatne)	badanie	wysoki
Zdolność prowadzenia działalności gospodarczej przez spółdzielnię	Wprowadzanie na rynek nowych produktów, kierowanie oferty do nowych grup odbiorców lub planowane inwestycje	badanie	wysoki
	Udział rynku lokalnego w sprzedaży	badanie	średni
	Popyt na ofertę	badanie	wysoki
	Planowane działania w najbliższej perspektywie	badanie	średni
Kapitał ludzki spółdzielni	Struktura pracowników ze względu na: bycie członkiem spółdzielni, poziom wykształcenia, wiek, płeć, niepełnosprawność i inne czynniki defaworyzujące na rynku pracy	badanie	wysoki
	Struktura członkostwa ze względu na poziom wykształcenia, wiek, płeć, niepełnosprawność i inne czynniki defaworyzujące na rynku pracy	badanie	wysoki
Kadra menedżerska spółdzielni	Liczebność kadry menedżerskiej oraz jej stabilność	badanie	wysoki
	Poziom doświadczenia oraz kompetencje	badanie	wysoki
Otoczenie spółdzielni	Stali odbiorcy usług (m.in. indywidualnych i grupowych (np. firmy prywatne, instytucje publiczne))	badanie	wysoki
	Bariery w działalności	badanie	średni

³⁵ Priorytet oznacza istotność włączenia uwarunkowania do narzędzia badawczego.

Znaczenie wsparcia publicznego w działalności spółdzielni	Instrumenty wsparcia finansowego	źródła danych zastanych/ badanie	wysoki
	Instrumenty wsparcia pozafinansowego	źródła danych zastanych/ badanie	wysoki
Styl zarządzania spółdzielnią	Posiada strategię lub inny dokument określający plan jej działania w perspektywie co najmniej 3 lat	badanie	średni
	Sposób podejmowania decyzji	badanie	średni

2.3. Opis etapów realizacji planowanego badania pilotażowego i plan analizy danych

Zasilenie wartości wybranych do analizy zmiennych i wskaźników wymaga przeprowadzenia badania kwestionariuszowego, realizowanych techniką ankietową wśród spółdzielni pracy, socjalnych, inwalidów i niewidomych. Badanie zostanie przeprowadzone w pierwszym półroczu 2018.

Celem badania pilotażowego jest zebranie danych brakujących w źródłach administracyjnych i badaniach GUS, pozwalających naliczyć wskaźniki i zmienne do analizy danych. Formularz badania pt. „Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu” dotyczyć będzie wybranych aspektów działalności społecznej i ekonomicznej oraz uwarunkowań i czynników wpływających na trwałość i rozwój wybranych typów spółdzielni.

Zakres podmiotowy i dobór jednostek do badania

Podmiotami badanymi będą spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych. Operat do badania będzie pozyskany z BJS, z której wybrane zostaną podmioty posiadające osobowość prawną, charakteryzujące się formą prawną spółdzielni, a także mające określony w BJS stan aktywności prawno-ekonomicznej jako:

- jednostka aktywna – prowadząca działalność,
- jednostka nieaktywna – nieprowadząca działalności, ale przygotowująca się do jej rozpoczęcia.

Następnie zostaną wyodrębnione spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych na podstawie branż oznaczonych w danych pozyskanych z Krajowej Rady Spółdzielczej. Ponadto, do aktualizacji operatu, zostaną wykorzystane dane z ZUS dotyczące zatrudnienia. Przyjęto założenie, że podmioty, które na koniec roku 2017 nie zatrudniają pracowników, są nieaktywne i na tej podstawie nie zostaną włączone do badania.

Sposób realizacji badania

Badanie będzie realizowane metodą sprawozdawczą z wykorzystaniem Portalu Sprawozdawczego GUS. Ponadto ankieta będzie miała formę aktywnego elektronicznego dokumentu w formacie PDF. Będzie on rozesłany za pomocą e-maila do podmiotów objętych badaniem. W wiadomości zostanie wyjaśniony cel badania i oczekiwany sposób postępowania z kwestionariuszem. Podane zostaną także

formy kontaktu z osobami realizującymi badanie z Urzędu Statystycznego w Krakowie, którzy będą służyć pomocą na etapie realizacji badania.

Opracowanie danych wynikowych z badania pilotażowego

Dane z badania będą podlegać kilkietapowej weryfikacji. W razie nieprzekazania wypełnionego kwestionariusza „Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu” w wyznaczonym terminie, podmioty objęte badaniem będą monitowane telefonicznie i podczas rozmowy zachęcane do wzięcia udziału w badaniu.

Pierwszym etapem kontroli kompletności i spójności danych będzie sam formularz elektroniczny, który będzie zawierać w sobie funkcjonalność kontroli logiczno-rachunkowej. W razie wprowadzenia nielogicznych odpowiedzi respondentowi wyświetlą się komunikaty wyjaśniające, na czym polega popełniony błąd.

Kolejnym etapem badania będzie sprawdzenie kwestionariuszy pod kątem kompletności oraz spójności udzielonych odpowiedzi przez pracowników realizujących badanie. Kwestionariusze, w których stwierdzi się występowanie braków danych (tzn. brak odpowiedzi na wszystkie wymagane pytania) lub skrajnych wartości, zostaną wyjaśnione, uzupełnione i poprawiane poprzez bezpośredni kontakt z osobą, która wypełniała sprawozdanie. Następnie zostanie opracowany raport z przebiegu badania zawierający zestawienie kompletności oraz jakości danych.

Plan analizy danych

Analiza danych wpływu uwarunkowań i czynników na działalność wybranych typów spółdzielni będzie dotyczyła zarówno sektora spółdzielczości ogółem, który został objęty badaniem, jak również każdego typu spółdzielni. W tym celu wykorzystane zostaną metody statystyczne służące do określenia zależności między badanymi zmiennymi, tj. miary korelacji. W zależności od zastosowanych skal pomiaru (nominalna, przedziałowa, ilorazowa), w odpowiedziach na pytania ankiety skierowanej do spółdzielni, zostaną dobrane odmienne miary badające zależność między zmiennymi.

W przypadku skal nominalnych, które umożliwiają stwierdzenie jedynie równości lub różności między mierzonymi cechami, wykorzystane zostaną miary asocjacji, czyli skojarzenia cech. W ten sposób będzie można zbadać m.in. czy istnieje zależność między rodzajem spółdzielni a źródłem pochodzenia środków niezbędnych do podjęcia działalności przez te podmioty.

Zmienne o charakterze ilościowym, mierzone na skali przedziałowej lub ilorazowej, zostaną poddane badaniu występowania zależności korelacyjnej ilościowej. Analizę poprzedzi rozpoznanie charakteru

zależności między zmiennymi (związek liniowy lub nieliniowy). W przypadku pomiaru zależności dwóch zmiennych o charakterze liniowym, zostaną zastosowane standardowe techniki analizy korelacyjnej, tj. współczynnik korelacji liniowej Pearsona. W przypadku, gdy zaobserwowana zostanie zależność nieliniowa, podjęta zostanie próba zmierzenia siły związku krzywoliniowego za pomocą tzw. stosunku korelacyjnego. Dzięki zastosowaniu miary związku korelacyjnego będzie można zbadać m.in. czy istnieje zależność między wynikami finansowymi spółdzielni a wysokością udzielonego wsparcia publicznego. Do badania bardziej skomplikowanych zależności zachodzących między trzema i więcej zmiennymi ilościowymi posłuży współczynnik korelacji wielorakiej Pearsona, który informuje o sile związku między badaną cechą (np. wyniki finansowe spółdzielni), a zbiorem pozostałych zmiennych poddanych analizie.

PODSUMOWANIE

Przygotowany raport metodyczny stanowi podsumowanie pierwszego etapu pracy badawczej „Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu”. W ramach tego etapu wykonano następujące prace:

- opracowano najważniejsze definicje pojęć bezpośrednio związanych z problematyką badawczą,
- dokonano przeglądu dotychczas prowadzonych badań zbieżnych z przedmiotem pracy badawczej,
- opracowano listę zmiennych i wskaźników opisujących efekty ekonomiczne i społeczne,
- opracowano listę uwarunkowań i czynników wpływających na trwałość i rozwój wybranych typów spółdzielni,
- dokonano diagnozy jakości i sposobów pozyskiwania danych administracyjnych i pozaadministracyjnych.

W drugim etapie pracy badawczej, trwającym od grudnia 2017 r. do sierpnia 2018 r., zostaną obliczone wskaźniki określające efekty działalności społecznej i ekonomicznej wybranych typów spółdzielni pochodzące z pozyskanych baz danych administracyjnych, wyników regularnej sprawozdawczości statystycznej oraz z planowanego badania pilotażowego spółdzielni. Następnie zostaną opracowane zmienne dotyczące uwarunkowań oraz czynników wpływających na rozwój oraz trwałość funkcjonowania badanych podmiotów. Dalszym etapem pracy będzie przeprowadzenie wielowymiarowej analizy danych wpływu uwarunkowań i czynników na działalność wybranych typów spółdzielni. W okresie od sierpnia do września 2018 r. zostanie opracowany raport końcowy i upublicznione zostaną wyniki pracy badawczej.

ZAŁĄCZNIKI (W WERSJI ELEKTRONICZNEJ)

Załącznik nr 1. Podstawowe pojęcia dotyczące pracy badawczej

Załącznik nr 2. Dobre praktyki krajowe i zagraniczne w zakresie metodologii badania spółdzielni.

Załącznik nr 3. Uwarunkowania rozwoju podmiotów gospodarki społecznej w Polsce – kwerenda literatury

Załącznik nr 4. Instrumenty wsparcia publicznego dostępne dla spółdzielni inwalidów i niewidomych, spółdzielni pracy oraz spółdzielni socjalnych.

Załącznik nr 5. Opis obszary i podobszary badania efektów społecznych działalności spółdzielni

- Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion, Komisja Europejska, Bruksela 2014 [<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langid=en&catid=89&newsid=2149>; 27.10.2017].
- Atkinson T., Cantillon B., Marlier E., Nolan B., *Social Indicators. The EU Social Inclusion*, Oxford University Press, New York 2002, [za:] Górniak J., Keler K., Wskaźniki w ewaluacji ex-post programów publicznych [w:] Haber A. (red.), *Ewaluacja ex-post. Teoria i praktyka badawcza*, PARP, Warszawa 2007.
- Austen A., *Nowe trendy w ekonomii i zarządzaniu. Znaczenie koncepcji sieci dla rozwoju przedsiębiorczości społecznej*, „Problemy Zarządzania”, 2007, nr 3/(17).
- Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, PWN, Warszawa 2003.
- Baczek A., Ogrocka A., *Społeczny kontekst rozwoju ekonomii społecznej w Polsce w latach 2005-2007. Raport z badań*, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2008.
- Baczek A., Ogrocka A., *Społeczny kontekst rozwoju ekonomii społecznej w Polsce w latach 2005-2007. Raport z badań*, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2008 [http://www.owes.info.pl/biblioteka/raport_kontekst_spoleczny_klon.pdf].
- Bogacz-Wojtanowska E., Lendzion M., Przybysz I., *Sukces i trwałość ekonomii społecznej w warunkach polskich*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 2014.
- Bogacz-Wojtanowska E., *Lokalizacja przedsiębiorstw społecznych – przymus czy wybór?*, „Ekonomia Społeczna”, 2014, nr 1(9).
- Cichowicz M., Dzierżanowski W., Stachowiak M., Zasłona M., *Usługi użyteczności publicznej a pomoc publiczna*, 2007 [<https://uokik.gov.pl/download.php?id=81>; 10.11.2017].
- Cobb C., Rixford C., *Lessons learned from the history of social indicators, Redefining Progress*, San Francisco 1998.
- Defourny J., *From third sector to social enterprise*, w: Borzaga C., Defourny J., *The Emergence of Social Enterprise*, Routledge 2001.
- Defourny J., Nyssens M., *Conceptions of Social Enterprise and Social Entrepreneurship in Europe and the United States: Convergences and Divergences*, „Journal of Social Entrepreneurship”, 2010, Vol. 1, No. 1.
- Defourny J., Nyssens M., *The EMES approach of social enterprise in a comparative perspective*, 2012.
- Frączak P., Skrzypiec R., *Kondycja spółdzielczości pracy oraz wizje jej rozwoju. Raport z badania*, Ośrodek Badania Aktywności Lokalnej przy Spółdzielni Kooperatywa Pozarządowa, Warszawa 2011.
- Frączek M., Krupnik S., Osiborska K., Pacut A., Szczucka A., *Monitoring przedsiębiorstw społecznych w Małopolsce. Koncepcja*, Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych UJ, Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Kraków, 2010

[<http://ekonomiaspoleczna.info/media/biblioteka/es/monitoring-przedsiębiorstw-społecznych-w-malopolsce-koncepcja.pdf>].

- Frączkiewicz-Wronka A., Wronka-Pośpiech M., *Ekspertyza w zakresie rekomendowanych działań i kierunków rozwoju podmiotów ekonomii społecznej (pes) i przedsiębiorstw społecznych (ps) w województwie śląskim realizowana na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego*, Katowice, 2016 [https://es.rops-katowice.pl/wp-content/uploads/2013/04/Ekspertyza_2016-10-20.pdf].
- Górniak J., Keler K., *Ewaluacja i wskaźniki w cyklu planowania i realizacji polityk publicznych*, „Zarządzanie Publiczne” 2008, Nr 1(3).
- Grewiński M., Wronka M., *Gospodarka społeczna w UE i w Polsce – między przedsiębiorczością społeczną i CSR*, w: *Przedsiębiorczość – stan i perspektywy*, A. Frączkiewicz-Wronka, M. Grewiński (red.), WSP TWP, Warszawa 2012.
- Hausner J., Laurisz N., *Czynniki krytyczne tworzenia przedsiębiorstw społecznych. Przedsiębiorstwo społeczne. Konceptualizacja*, w: J. Hausner (red.), *Przedsiębiorstwo społeczne w Polsce. Teoria i praktyka*, MSAP UEK, Kraków 2008.
- Izdebski A., Mering T., Ołdak M., Szarfenberg R., *Monitoring spółdzielni socjalnych 2014. Raport z badań*, IPS UW, Warszawa 2015 [<http://ips.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2016/06/Monitoring-wn%C4%99trze.pdf>]
- Karwacki A., Glińska-Neweś A., *Innowacyjność w podmiotach ekonomii społecznej w Polsce. Studium jakościowe*, „Ekonomia Społeczna”, 2015, nr 2.
- Leś E., 2008, *Gospodarka społeczna i przedsiębiorstwo społeczne. Przegląd koncepcji i dobrych praktyk*, w: E. Leś (red.), *Gospodarka społeczna i przedsiębiorstwo społeczne. Wprowadzenie do problematyki*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 37-56.
- Light, R. J., Pillemer, D. B., *Summing up: The science of reviewing research*, MA: Harvard University Press, Cambridge 1984.
- Nałęcz S., Konieczna J., *Sektor spółdzielczy – główny pracodawca polskiej gospodarki społecznej*, w: Nałęcz S. (red.), *Gospodarka społeczna w Polsce. Wyniki badań 2005-2007*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2008.
- Ochowski T., *Czynniki ekonomicznego sukcesu przedsiębiorstwa społecznego. Raport z badań*, 2010, maszynopis, [http://www.fundacjanadzieja.org.pl/es/pdf/ochowski_artikul.pdf; 27.10.2017].
- Pacut A. 2015, *Rozwój przedsiębiorczości społecznej – istota i kierunki analizy*, „Ekonomia Społeczna”, 2015, nr 1.
- Pestoff V., Hulgård L., 2015, *Participatory Governance in Social Enterprise*, Paper presented at the 5th EMES International Conference on Social Enterprise, Helsinki [http://emes.net/content/uploads/publications/participatory-governance-in-social-enterprise/ESCP-5EMES-40_Participatory_Governance_Social_Enterprise.pdf].

- Sałustowicz P., *Pojęcie, koncepcje i funkcje ekonomii społecznej*, Ekonomia Społeczna. Teksty, 2007, Nr 2.
- Starnawska M., *Zachowanie poprzez sieciowanie w przedsiębiorczości społecznej w odpowiedzi na trudne otoczenie instytucjonalne – przypadek 5 spółdzielni socjalnych*, „Problemy Zarządzania”, 2014, t. 4, nr 48.
- Waligóra A., *Uwarunkowania zróżnicowania typów przedsiębiorczości społecznej w Polsce*, Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem dr hab. Haliny Zboroń, prof. nadzw. UEP i dr Joanny Schmidt, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Poznań 2016.
- Wronka M., *Analyzing the success of social enterprises – critical success factors perspective*, w: V. Dermal, N. T. Širca, G. Dakovic(red.), *Active Citizenship by Knowledge Management & Innovation: Proceedings of the Management, Knowledge and Learning International Conference*, 19–21 June 2013, Croatia, Zadar 2013.
- Wronka-Pośpiech M., *Identyfikacja zależności pomiędzy orientacją przedsiębiorczą a sukcesem przedsiębiorstw społecznych – wyniki badań empirycznych*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2015, Seria: Organizacja i Zarządzanie, Z. 83 Nr kol. 1941.
- Zboroń H., *Ekonomia społeczna a ekonomia rynku – alternatywa czy dopełnienie?*, „Studia Oeconomica Posnaniensia” 2015, vol. 3, nr 7.

AKTY PRAWNE

- Komunikat Komisji Europejskiej: *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, KOM(2010) 2020, 2010.
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, Monitor Polski 2014, poz. 811, tom 1.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz. U. z 2016 r. poz. 1817.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, Dz. U. z 2006 r. nr. 94 poz. 651 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze, Dz. U. z 2017 r. poz. 1560 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r., poz. 645, z późn. zm.)